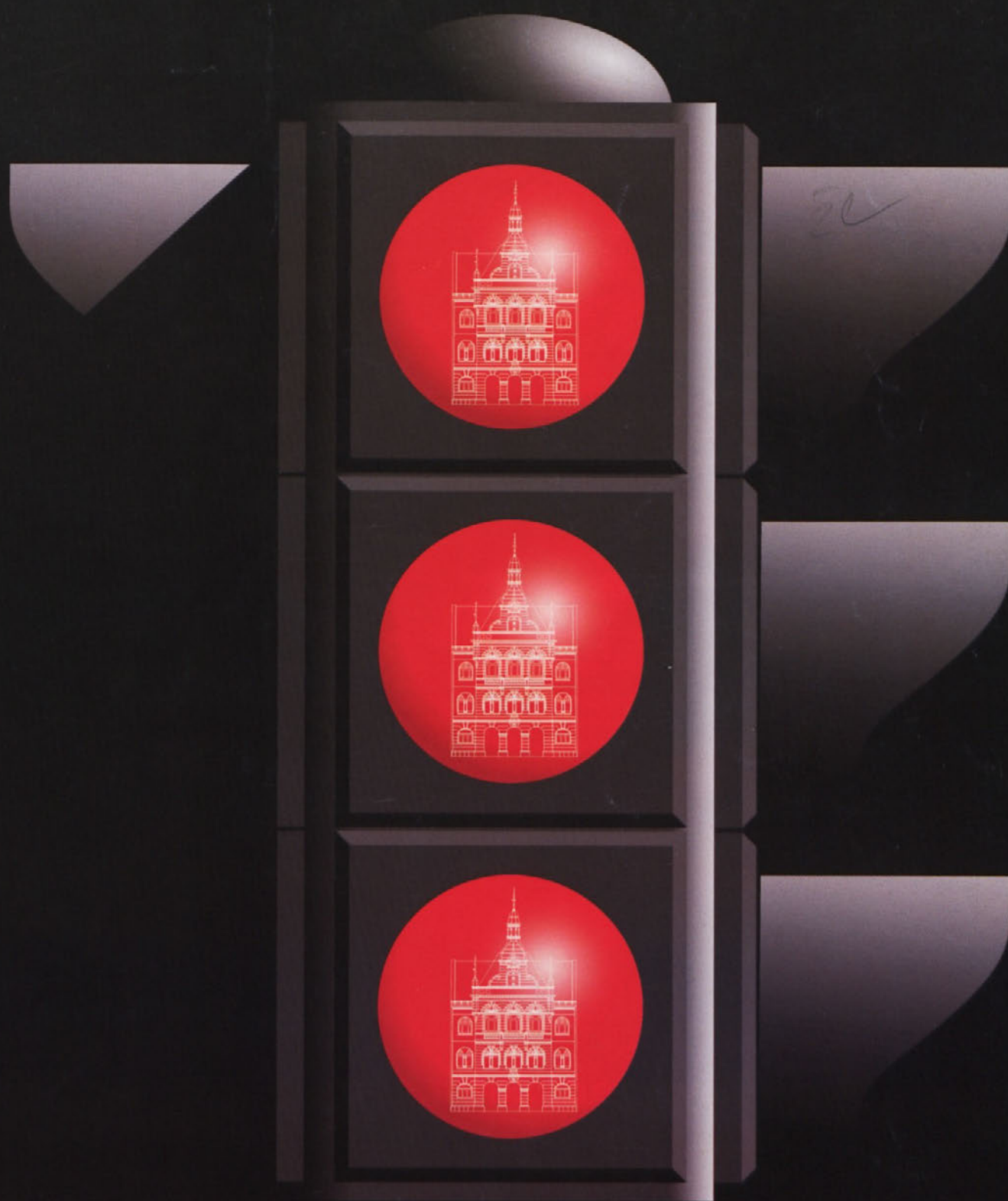

DOBRODOŠLI!

svet na frekvenci Radia Krka

www.radiokrka.com

RadioKrka
106.6 MHz

24. in 25. julij, Čatež pri Trebnjem

Dnevni program:

Z glavo na zabavo, nogomet, košarka, odbojka na mivki, polaganje rok, salsa, bazen, klubske igre, bodypainting, frizer, žongliranje, ...

Večerni program:

**Zabranjeno Pušenje | Šank Rock | Mi2
DMP | Zabljena Generacija | Natalija Verboten**

Dej se'n litro | Dneeb | Banditi | Alibi | Pain In The Ass | The Closhers | BHC | SunBite

Predprodaja do 22. julija: 20€, na dan prireditve 30€

park

www.svic.si

RICEV KOTIČEK

Razvojno izobraževalni
center Novo mesto

**30R24
2NANJA**

Menjaj znanje, ne sanje!

Brezplačno izmenjajte znanja!

Borza znanja je informacijsko središče, v katerem se zbirajo, urejajo in posredujejo podatki o ljudeh, ki izmenjujejo (iščejo, ponujajo) različna znanja in informacije v različnih oblikah prostovoljnega in neformalnega združevanja, ki je namenjeno njihovem izobraževanju. Namenjena je povezovanju ljudi, ki se želijo nečesa naučiti in tistih, ki jim lahko pri tem pomagajo.

V borzo znanja se lahko vključi vsak, ki lahko ponudi ali išče neko znanje, spretnost ali različne informacije.

Torej, če ponujate ali iščete kakršnokoli znanje, nas pokličite na številko **07 393 45 56**, lahko nam pišete na elektronski naslov **novomesto@borzaznanja.si** ali pa se oglasite pri nas.

Razvojno izobraževalni center Novo mesto, Ljubljanska cesta 28, v juliju in avgustu **vsak delavnik med 8.00 in 11.30, ter med 13.00 in 14.00 uro.**

Postanite član borze znanja in se naučite nekaj novega.

www.borzaznanja.si

POLETNA ŠOLA TUJIH JEZIKOV V YURENI

Ker je tudi poletje lahko izziv za učenje tujih jezikov, smo se pogovarjali s Katiko Golobič, direktorico Yurene, šole tujih jezikov. Vemo, da poleg tečajev v tujini organizirajo tudi poletno šolo v Novem mestu.

Kdaj poteka poletna šola?

Že tradicionalno v drugi polovici avgusta, ker se do takrat učenci in učenke devetletk ter dijaki in dijakinje srednjih šol že odpočijejo od šole in naučijo počitnic.

Komu so namenjeni tečaji in kaj je bistvo teh tečajev?

Gre predvsem za dodatna znanja. Tečajniki že osvojeno znanje angleščine ali nemščine osvežijo in nadgradijo.

Ker so skupine majhne, imajo tečajniki veliko priložnost aktivnega sodelovanja pri konverzaciji. Seveda pa to ne pomeni, da zanemarjamo ostale jezikovne spretnosti kot so uporaba jezika ter bralno in slušno razumevanje.

Kako so sestavljene skupine?

Zavedamo se, da je predznanje pri sestavi skupin izrednega pomena, zato so skupine sestavljene glede na opravljeni razred; na primer učenci in učenke osmih razredov, dijaki in dijakinje po prvem ali drugem letniku srednje šole.

Kaj pa trajanje tečajev?

Tečaji so dvotedenski, vsak dopoldan 4 šolske ure, kar je skupaj 40 ur.

Kaj pa tisti, ki so zaključili devetletko?

Le tem še posebej priporočamo pripravo na srednjo šolo iz angleščine in nemščine, saj bo tako prehod olajšan in marsikatera težava bo tako dijakom kot staršem prihranjena. Na ta tečaj v glavnem prihajajo bratje, sestre in znanci tistih, ki so na takem tečaju že bili in so seznanjeni z rezultati.

Kako se vaši tečaji razlikujejo od tistih v Angliji?

Zelo malo ali skoraj nič. Uporabljamo podobne programe in pristop. Tudi pri nas poučujejo profesorji, ki so »native speakers«, da o opremi ne govorim. 23. in 24. junija sem se udeležila predstavitve 38 angleških jezikovnih šol na

YURENA

šola tujih jezikov

Glavni trg 11, Novo mesto

www.yurena.si

Dunaju in z veseljem ugotavljam, da smo v Yureni lahko izjemno ponosni na kar tri interaktivne table.

Kaj pomeni interaktivna tabla?

Gre za povezavo table z računalnikom in internetom, kar izjemno dvigne motivacijo tečajnikov in seveda kakovost tečaja. V jeseni načrtujemo nabavo četrte table, saj je kakovostna storitev eden od r

Kaj pa 30-urni intenzivni tečaji, ki niso v srednješolce?

Gre za dvotedenski intenzivni tečaj, ki je lahko tečajnik uči na novo. V tem primeru je to prvi mesec septembra ga nadgradimo še z enim modulom na drugi stopnji.

Za katere jezike gre?

Poleg angleščine in nemščine so tu francosčina, ruščina, pa tudi na kitajščino in japonsščino. bomo poskrbeli tudi za vse tiste, ki prihajajo od slovenščine. naučiti

Kaj bi svetovali našim bralcem?

Znanje tujih jezikov je v današnjem času nedvomno dobra naložba. Poletje je dolgo in svetujem, da delček časa namenijo za tuj jezik. Verjemite, obrestovalo se bo!

Pokličite v Yureno in z veseljem vam bomo svetovali.

NOVICE

ob 18.45 uri

**DOBRODOŠLI
V NOVEM
FOTO STUDIOU**

DT foto
www.DT-foto.si

Rozmanova ulica 5, Novo mesto • 07/393 55 00
www.dt-foto.si

park

regionalni mesečnik
številka 7, letnik 12, junij - julij 2009
ISSN 1408-7189

odgovorni urednik: Uroš Lubej
kreativni urednik: Damir Skenderović

uredništvo: Marijan Dovič, Nejc Gazvoda,
Sandra Hrovat, Iztok Kovačič, Tomaž Levičar,
Gregor Macedoni, Katja Martinčič, Boštjan Pucelj,
Maja Regina, Mitja Sadek, Mitja Simič,
Damijan Šinigoj, Jaka Šulin

urednik rubrike FotoPub: Boštjan Pucelj
naslovica: Kreator®
lektorica: Nina Štampohar
oblikovanje: Sandra Hrovat, Studio Pašteta

spletna stran: www.park-on.net
urednik spletne strani: Damir Skenderović
gospodar spletne strani: Marko Dvornik

vodja trženja: Boštjan Volk
040 804 083
bostjan.volk@park-on.net

Revija Park je bila v letu 2008 podprta na razpisu
Ministrstva za kulturo Republike Slovenije
za sofinanciranje programskih vsebin medijev.

CTP: ŠPES & CO., d. n. o. Novo mesto
tisk: Tiskarstvo Opara, Mali Slatnik
naklada: 1300 izvodov
ustanovitelji: Društvo novomeških študentov
izdajatelj: Revija Park
v. d. direktorja: Uroš Lubej

kontakti:
Revija Park
Prešernov trg 6
8000 Novo mesto
tel: 07 393 08 12, m-tel urednika: 031 626 326
e-pošta: park@park-on.net

naročila in distribucija: 07 393 08 12
park@park-on.net

Kdo bo Tisti?

Uroš Lubej

Ko je pred natanko tremi leti, sredi julija 2006, se pravi le nekaj mesecev pred lokalnimi volitvami Zoran Jankovič napovedal svojo kandidacijo za ljubljanskega župana in jo kasneje tudi uspešno realiziral na volitvah, je to imelo velik pomen ne le za Ljubljano, ampak tudi za celotno Slovenijo.

Njegova kandidatura je bila, kot je znano, povezana s tem, da so ga novembra 2005 odstavili z mesta predsednika uprave Mercatorja. Pri tem sta odločilno vlogo odigrala dva tedaj največja lastnika Mercatorja, Istrabenz in Pivovarna Laško. Ali pa kar dva najbolj razvpita »tajkuna«: Igor Bavčar in Boško Šrot. Njegova izvolitev je bil eden tistih sladko-grenkih preobratov, ki se v politiki sicer redko, pa vendar redno dogajajo. Recimo ko si je Drnovšek pustil izglasovati nezaupnico aprila 2000, prepustil vladanje desnici in nato jeseni istega leta popeljal LDS do najvišje zmage v zgodovini slovenskih parlamentarnih volitev. Ali pa zmaga SDS štiri leta kasneje in vzpostavitev pomladne vlade po več kot desetletni vladavini »komunistične kontinuitete«. Tako se je, potem ko so mu vzeli »mega« podjetje, vrnil kot »direktor« glavnega mesta. Tistim, ki so ga odstavljali – in Jankovič ni skrival mnenja, da za njegovo odstavitev stoji Janez Janša –, prav gotovo ni bilo lahko.

Skratka, njegova izvolitev in kasnejše delovanje imata širši pomen, kot je le zmaga nekega župana v neki mestni občini. Pa ne gre toliko za to, da je bil nekaj časa – ko je razpadala LDS, ko se Zares še ni vzpostavil in ko je Borut Pahor še premišljeval o tem, ali ga oblast sploh zanima – edina opozicija vladni Janeza Janše. Tudi ne gre toliko za to, da je bil največji kritik tedanje vladajoče koalicije in da je bil njegov vzpon prva realna napoved zmage levice na lanskoletnih državnoborskih volitvah. Vse to je konec koncev predmet političnega spora – nekateri to širšo zgodbo vrednotijo pozitivno, nekateri negativno, odvisno pač, kateremu polu političnega sveta pripadate.

Pomen Jankovičeve izvolitve je treba iskati nekje drugje: postavil je visok standard glede tega, kakšna osebnost je primerna za župana in kako je treba zastaviti vodenje mestne občine. Iz Novega mesta in zgolj na podlagi medijskih poročil je težko podati realno oceno njegovega županovanja, pa vendar to morda ni tako pomembno. V resnici je ta pomen v tem, da je ustvaril nekakšen mit o »Jankoviču«. Mit o županu, ki ima za sabo veliko kilometrine, ki je že uspešno vodil pomemben gospodarski projekt. Mit o županu, ki se ne podreja državi, ampak suvereno vodi svoje mesto. Mit o županu, ki postavlja jasne cilje in tudi sproti preverja njihovo uresničevanje. Mit o županu, ki ima sicer jasne politično usmeritev, pa vendar gre njegova podpora daleč prek meja političnih barikad.

Pa tak nemara ni le »Jankovič«. Svoje mite gradijo tudi v Kopru in Celju. Pa morda v Šentjernej in Krškem, če se obrnemo k našim krajem. Šentjernejski župan Hudoklin svojo občino vodi že od leta 1995, vse od kar se je odcepila od MO Novo mesto. Franc Bogovič, župan Krškega, vodi to občino vse od leta 1998. Bojan Šrot je župan Celja postal leta 1998 in je nato še dvakrat prepričljivo zmagal na volitvah. Boris Popovič se je na mesto župana Kopra povzpел leta 2002 in suvereno, s kar 70 odstotno podporo, zmagal tudi na volitvah leta 2006.

Gre za župane, ki vsaj za zunanji, nemara romantičen pogled vsi nekako zbujajo vtis, da vedo, kaj hočejo in kako to uresničiti. Gre za župane, katerih sloves gre prek meja neke občine. »Poglejte, kaj je Popovič naredil za Koper! Ali pa Šrot za Celje!« se pogosto sliši »za šankom«. Ti župani dajejo vtis, da se mesto da voditi. To so župani, ki se ne izgovarjajo na nesrečne okoliščine in gospodarsko krizo, temveč razmere in okoliščine vedno obrnejo v prid občin, ki jih vodijo. Če pa že naletijo na zapreke, jih v imenu svojih mest skušajo z vso odločnostjo razbiti in onemogočiti. Zanimivo pri njih je to, da so politične stranke v svoji občini bodisi spravili povsem na rob pomembnosti (kot na primer Popovič in Jankovič) ali pa jim je uspelo pridobiti široko podporo strank, ne glede na osnovno politično usmeritev (Šrot, Bogovič, Hudoklin).

In kdo bo (in kdaj) v Novem mestu Tisti?

SPREHODI SE.

Naročnina se plačuje za obdobje od naročila do konca tekočega leta. Prekinitev naročila je možna s pisnim preklicem in sicer deset dni pred koncem naročniškega obdobja. Naročniki imajo 10 % popust, dijaki in študentje, brezposelniki ter matere na porodniškem dopustu 20 %.

Kdo bo najlepši?

Uroš Lubej, foto Boštjan Pucelj

Novomeški župan Alojz Muhič je na kongresu Zveze za Dolenjsko, ki je potekal 11. junija letos, svojim članom glede svoje kandidature izjavil: »Ali bom kandidiral, je odvisno tudi od vas.« Kaj je župan s to izjavo mislil, ni čisto jasno. Očitno pa je, da vrata morebitni kandidaturi ni zaprl. To je potrdil tudi v intervjuju za Park marca letos, ko je dejal podobno: »Vse je odvisno od rezultatov v tem letu in pol. Če bo vodstvo stranke presodilo, da naj ostanem, je možno podaljšanje še za en mandat. /.../ Ne bom kandidiral pod vsakim pogojem. Stranka ima 400 članov, vse pa se osredotoča na župana.« Kaj bo storila Zveza za Dolenjsko, torej ni čisto jasno. Spomnimo tudi na ozadje Muhičeve kandidature. Bil je eden vodilnih članov stranke LDS, ki pa se vodstvu stranke ni zdel primeren kandidat, zato je s krogom somišljenikov zapustil LDS in se odločil za ustanovitev kasneje zmagovite Zveze za Dolenjsko. Poleg Muhiča imajo v tej stranki še nekaj adutov, ki visokih političnih ambicij niti do sedaj niso skrivali, poleg tega pa so v javnosti relativno prepoznavni. To sta prav gotovo Rafko Križman, podpredsednik stranke, sedanjí podžupan in direktor Agencije za šport, ter Ivo Kuljaj, županov svetovalec in direktor Zavoda za turizem, ki je leta 2002 že kandidiral za župana Mestne občine Novo mesto. Kakšne so danes možnosti Zveze za Dolenjsko? Pred štirimi leti je na volitvah v občinski svet zasedla drugo mesto s prejetimi 13,42 odstotka glasov in petimi svetniškimi sedeži. Moč ZZD se je delno omajala z izstopom kar treh svetnic spomladi letos.

Socialni demokrati v iskanju nove (?) identitete

Pred štirimi leti so Muhičovo kandidaturo poleg Zveze za Dolenjsko podprli tudi Socialni demokrati. Na zadnjem zboru članstva je v tej stranki prišlo do pravega prevrata, saj je

skupina »prevratnikov« pod vodstvom Tomaža Kovačiča, Marjana Somraka, Saše Jerele, Maje Žunič, Ike Habjan, Davorja Deliča, Boštjana Kovačiča ml., Borisa Petančiča, Matjeja Ramute, Helene Brulc in Primoža Jantoleka dobila na svojo stran članstvo in povsem izolirala dosedanjega predsednika občinskega odbora te stranke Igorja Perhaja. Ta je kasneje skupaj s svetnikom Zdenkom Ivančičem izstopil iz SD in napovedal, da se bo pridružil gibanju Slovenska pot. V začetku julija pa je to namero tudi uresničil. Kaj bodo storili novi Socialni demokrati? Novi predsednik Tomaž Kovačič, pravi, da o tem na predsedstvu še niso razpravljali, da pa je to prav gotovo ena od prednostnih nalog stranke. O možnosti lasne kandidature je dejal naslednje: »Vse opcije so odprte, vendar o čemer koli glede kandidata za županske volitve še ni bilo na dnevnem redu.« Ni odveč omeniti, da je tudi Kovačič tesno sodeloval z Muhičem, saj je bil na državnoborskih volitvah vodja njegovega volilnega štaba. Muhič je bil torej pravzaprav Kovačičev šef. Pred štirimi leti je SD, ki je tradicionalno zelo šibak v naši občini, zasedel četrto mesto in prejel 7,17 odstotka glasov oziroma dva svetniška sedeža (oba sta v tem trenutku za SD izgubljena, saj ju zasedata Perhaj in Ivančič). Toda v tem trenutku je moč te stranke prav gotovo večja, saj se je medtem zgodil Pahorjev vzpon (no, in tudi rahel zaton v zadnjih mesecih).

LDS tudi s skupnim kandidatom?

Drugi finalist volitev pred štirimi leti je bil Janez Pezelj, ki je kandidiral pri LDS. Pezelj glede na odgovorno funkcijo v Rdečem križu, kjer je generalni sekretar, prav gotovo ne bo kandidat te stranke, je povedal Slavko Gegič, ki priznava, da se v stranki že pogovarjajo o županskih volitvah. Imeli so celo že prve razgovore z morebitnimi kandidati,

vendar v tej fazi nikakor niso pripravljeni razkrivati imen. LDS je v Novem mestu prav gotovo še vedno izredno močna stranka. Pred štirimi leti so na volitvah v občinski svet dosegli najboljši rezultat (prvo mesto, 14,35 odstotka). Vendarle sta jih kasneje dva od petih svetnikov zapustila: Sašo Stojanovič je odšel k ZARES, Tomaž Levičar pa je postal samostojni svetnik. Med evidentiranimi kandidati za županskega kandidata leta 2006 so imeli ugledna imena, kot so Boris Dular, Mojca Novak, Tatjana Gazvoda, Mira Retelj. Vprašanje je, ali ima stranka namen kandidirati koga izmed njih. Če špekuliramo, je nemara še najbližje željam stranke Mira Retelj, ki je nastopila tudi na lanskih državnoborskih volitvah, toda tudi ona ima visoko funkcijo v Bolnišnici Novo mesto, kjer opravlja delo direktorice. Gegič je v svoji izjavi podal za to stranko tudi dokaj presenetljivo stališče: »V LDS ne iščemo kandidata za vsako ceno. Če ne bomo uspeli pridobiti kandidata, ki bi bil lahko odličen župan, na volitvah ne bomo nastopili s samostojnim županskim kandidatom. Odprti smo tudi za dogovore z drugimi strankami za morebitna predvolilna in/ali povolilna sodelovanja.« Presenetljivo zato, ker je LDS vselej imel svojega kandidata, tokrat pa si očitno ne želijo še enkrat doživeti vloge poraženca in so pripravljeni združiti moči s tistimi, ki želijo v tem mestu ustvariti drugačno paradigmo.

ZARES: Morda Macedoni

In kdo bi lahko bil tak skupni kandidat? Če bi ocenjevali po politični bližini, bi se LDS lahko povezala s stranko ZARES. Franci Kek, eden vodilnih članov te stranke, tudi njen poslanec v državnem zboru, je že pred štirimi leti za kandidaturo nagovarjal Gregorja Macedonija, nekdanjega predsednika študentske vlade in parlamenta. V Novem mestu je bolj znan kot nekdanji direktor Založbe GOGA in kot ustanovitelj Društva novomeških študentov. Macedoni sedaj opravlja funkcijo izvršnega direktorja v zagorskem podjetju Oria. »Gregor Macedoni bi bil izvoljiv kandidat in primeren župan,« je bil najbolj konkreten od vseh naših virov Franci Kek. Možnost njegove kandidature je tako resna možnost, ki je ne zavrača niti Macedoni: »Kot pred prejšnjimi lokalnimi volitvami sem tudi tokrat dobil od več posameznikov in strank pobudo glede kandidature za župana MO Novo mesto. Verjamem, da so podane pobude meni in marsikateremu drugemu posamezniku nastale ravno iz dejstva, da si številni ozaveščeni občani želijo korenitih sprememb v vodenju Mestne občine. Tako vidim tudi svojo morebitno kandidaturo; kot kandidat širše iniciative, ki bi si želela, da se dosedanja praksa vodenja MO Novo mesto korenito spremeni.« Kolikor je moč razbrati med vrsticami,

P. P.

>>> sprehodi se

Popravek članka Imeli so nas za ženske, ki nekaj nergajo (Intervju z Jasno Šinkovec)

Park, št. 7, letnik 12, maj 2009, str. 11

V intervjuju z Jasno Šinkovec sem svojo sogovornico vprašal: »Ste tudi članica komisije za oživiljenje mestnega jedra? Kaj imamo meščani od tega?« Vprašanje je za bralca zavajajoče, saj Jasna Šinkovec ni le članica omenjene projektne skupine, ampak tudi njena predsednica.

Uroš Lubej
Park

Popravek članka V resnici ne tako slaboumen (Primer Dolenjca Martina Pusta)

Park, št. 7, letnik 12, maj 2009, str. 22

Pri prelomu članka o Martinu Pustu smo izpustili pomembno opombo pod črto, zato bralce opozarjamo, da je, kot je pisalo v neobjavljenem delu besedila, celotna zgodba »rekonstruirana iz arhivskega gradiva, ki ga hrani Zgodovinski arhiv Ljubljana, Enota za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto (SI – ZAL NME 3),« kot je zapisal avtor Mitja Sadek.

Uredništvo

Poziv

Bralke in bralce ter zainteresirano javnost prosimo, da nas opozorijo na vse morebitne napake, vsebinske, oblikovne, lektorske in druge. Prav tako vabimo vse, ki se ne strinjajo z zapisanimi izjavami, mnenji ali komentarji v naši reviji ali pa želijo odpreti nove vidike, da nam posredujejo svoj odziv, saj ga bomo z veseljem objavili. Našo revijo želimo na ta način narediti bolj kakovostno, revijo Park pa še bolj odpreti za različna stališča.

Uredništvo

Ocene dela novomeškega župana

Nobenega navdušenja tekmecev

Našim tokratnim sogovornikom smo postavili tudi dve anketni vprašanji. Zanimalo nas je, kako ocenjujejo delo župana, nekateri pa so nam odgovorili tudi na vprašanje, kakšen bi moral biti prihodnji novomeški župan.

si Macedoni svojo kandidaturo, ki bi bila nestransarska, dopušča, v kolikor bo za njim stala resna strankarska in nestransarska politična iniciativa. In kaj bo storil Zares, če ta kandidatura propade? Franci Kek je dejal, da on nima namena kandidirati, »tudi zaradi tega, ker nasprotuje dvojni funkciji župana in poslanca. Če je za ZARES Macedoni primeren kandidat, ga bo teže pogoltnila LDS, ki ji »DNŠ-jeve« strukture nikoli niso bile preveč blizu. Zares pred štirimi leti še ni nastopil na lokalnih volitvah, saj stranka takrat še ni obstajala. Sta pa takrat še obstajala AS, ki je dobil 5,91 odstotka, in Lista za Dolenjsko, ki je dobila 4,15 odstotka glasov na volitvah v občinski svet. Njihov skupni županski kandidat je bil Jani Kramar, ki pa je zasedel zadnje, četrto mesto oziroma 6,36 odstotka glasov.

Bi Adolf Zupan bil župan?

V prvih vrstah LDS se je včasih boril tudi Adolf Zupan, vendar ga je kasneje stranka zaradi tega, ker je v zasebnem pravnem sporu izkoristil svetniško imuniteto, iz stranke izključila. Pred štirimi leti so o njem kot možnem kandidatu resno razmišljali v stranki DeSUS, vendar se upokojenci nekako niso znali poenotiti, tako da so v drugem krogu pragmatično podprli Muhiča, nad delom katerega pa je del te stranke izrazilo kritičen. Sicer pa niti Adolf Zupan niti DeSUS do zaključka redakcije nista odgovorila na novinarska vprašanja v zvezi z prihodnjimi volitvami. DeSUS je pred štiri leti osvojil en svetniški stolček s 5,09 odstotka glasov. Glede na to, da se je Zupan v zadnjem letu prelevil v enega izmed najglasnejših kritikov župana Alojza Muhiča (še pred slabim letom pa je podprl njegovo kandidaturo na državnoborskih volitvah), mnogi v tem vidijo pripravo terena za morebiten nastop naslednje leto. Pred štirimi leti je Zupan v dokaj dober rezultat popeljal nestransarsko Listo za razvoj gospodarstva, ki je zasedla šesto mesto (6,18 odstotka) in dobila dva svetniška mandata.

Miloš Dular: »Ne bom kandidiral«

Tretjevrščeni iz zadnjih županskih volitvah je bil Miloš Dular, ki je nastopil kot nestransarski kandidat s podporo nestransarske skupine Radi imamo Novo mesto in podežlje. Dular je direktor Zarje, ki si je ta stolček prislužil s svojo podporo Boštjanu Kovačiču, nekdanjemu novomeškemu županu. Ga je pa po drugi strani to stalo izključitve iz stranke SDS, ki jo je do tedaj vodil, saj je SDS pred sedmimi leti podpirala nastop Kovačičevega protikandidata Francija Koncele. Sedaj je Miloš Dular kategorično zavrnil možnost, da bi na županskih volitvah poskusil še v tretje, čeprav dopušča možnost nastopa na volitvah v občinski svet, kjer je njegova lista pred tremi leti osvojila 5,31 odstotka glasov in en svetniški sedež.

Grill še modro molči

Pregled zaključujemo s stranko SDS. Ta je pred štirimi leti dosegla tretje mesto ter 12,62 odstotka glasov in štiri mandate. Ker sta svetniški skupini obeh najmočnejših strank (ZzD in LDS) zaradi izstopov okrnjeni, je to v tem trenutku celo najmočnejša stranka v občinskem svetu. Glede prihodnjih volitev je predsednik občinskega odbora, sicer pa poslanec Ivan Grill zelo redkobeseden. Zaenkrat zavrača možnost, da bi kandidiral na županskih volitvah, čeprav: »Jaz ne razmišljam o kandidaturi, čeprav me nekateri ugledni posamezniki iz našega okolja k temu spodbujajo.« Pred štirimi leti se je SDS odločil, da nastopi s Francijem Koncele, skupnim kandidatom desnice (skupaj z NSi in SLS), vendar so iz igre izpadli že v prvem krogu. V drugem krogu so nato podprli Alojza Muhiča in njegovo Zvezo za Dolenjsko, kar jih je po dolgih letih lokalne opozicije zavihtelo na čelo občine.

Miloš Dular: »Čas za celovito oceno dela župana Muhiča lahko podam drugo leto ob takem času. Lahko samo rečem, da se trudi. Žal pa kaže, da novomeški svetniki nekako ne moremo iz svoje kože in se obnašamo vseskozi, kot da bodo volitve naslednji mesec ...« (foto Jaka Šulin)

Franci Kek: »Za kakovostno delo župana je potrebna strokovna ekipa. Župan je ob odstopu treh njegovih svetnic povedal, da so v nekaj nadzornih svetov prišle po politični poti. Podobno se je kadrovalo tudi v vodstvu občinske uprave. Njegova vnovična kandidatura bi bila zame veliko presežek. Kakšnega župana si želim? Boljšega, kot so bili vsi dosedanj.« (foto Boštjan Pucelj)

Gregor Macedoni: »Sedanj župan je imel po volitvah zelo dobro izhodišče. Izvoljen je bil z veliko večino in imel je široko podporo v občinskem svetu. Danes lahko ocenjujem, da je bil zmagovalni volilni koncept široko interesno zastavljene liste tudi veliko breme, ki je poleg slabo postavljene ekipe privedel do katastrofalnih razmer na občini. Danes se zdi, da ni nikogar, ki bi verjel v možnost, da se da delati drugače in predvsem bolje, ter da vsi iščejo zunanje vzroke ali pa hočejo slikati neko iluzorno olepšano stanje. Zato lahko rečem, da je župan svojo priložnost zapravil in bo ob koncu mandata zapustil občino v zelo slabem stanju.« (foto Sandra Hrovat)

Ivan Grill: »Ocenjujem, da bi bil lahko rezultat županovega dela veliko večji, če bi bil pri kadrovskih potezah na ključne položaje občini in nekaterih zavodih bolj odločen in bi izbral dovolj kompetentne ljudi, ki bi bili lahko kos razmeram v MO Novo mesto. Vendar je te odločitve župan sprejemal sam, zato je za to seveda tudi odgovoren. Jaz osebno bi marsikatero odločitev sprejel povsem drugačno. Je pa treba ob tem upoštevati tudi dejstvo, da so bile iz minulih mandatov v ta mandat prenesene številne finančne obveznosti nekaterih velikih investicij, koncesije za mestni potniški promet in novih ustanovitelskih obveznost do zavodov, kar je presegalo prihodkovne možnosti proračuna. V prihodnje bo treba veliko več napora vlagati v iskanje novih finančnih virov, saj bo le na ta način moč poravnati obveznosti, ki jih nalagajo zakonodaja in razvojne potrebe občine.« (foto Boštjan Pucelj)

Tomaž Kovačič: »Trenutna situacija tako glede gospodarske krize kot krize v državni upravi in občinah vsekakor ni primerna, da se plasirajo kritike na delo kogar koli, kajti prepričan sem, da je delovanje, vodenje in prevzemanje ključnih odgovornosti v tem času vse prej kot lahko. So projekti, ki so dobro zastavljeni, in prav tako je kar nekaj projektov, ki niso izpolnili pričakovanih občanov in občank. Treba je počakati do konca mandata in takrat dajati končne ocene. Do takrat pa upajmo, da se finančna projekcija, v kateri je Mestna občina Novo mesto, vzpostavi na nek sprejemljiv še znosen nivo, potreben za normalno poslovanje. Glede tega, kakšen bi moral biti prihodnji župan, pa menim naslednje: gospodarstvenik, mlajši (ni nujno), ambiciozen (v vseh vidikih poslovnega delovanja) in pa človek, ki bo znal vnesti svežino v novomeško politično okolje in ki se ne bo podredil starim političnim strukturam in njihovim principom delovanja.«

Slavko Gegić: »Med številnimi lastnimi željami, načrti svoje stranke, koalicijskih strank in željami različnih drugih interesnih skupin in posameznikov ni znal izbrati najboljših idej in določiti prioritete svojega mandata. Iz tega temeljnega problema izhajajo vsi drugi: županovi koalicijski partnerji so si Novo mesto razdelili kot volilni plen, vsak ima svoj vrtiček, s katerim počne, kar želi, za skupno razvojno politiko pa zmanjka prostora, saj bi sicer morali žrtvovati kakšnega od svojih parcialnih interesov. O Alojziju Muhiču osebno večina v vodstvu LDS nima slabega mnenja, je prijeten sogovornik in v življenju je veliko dosegel. Verjamemo tudi, da je dokaj pošten človek. Mislimo pa, da naloge župana našega mesta ne opravlja dobro. Novo mesto sicer ima ugled v slovenskem prostoru, vendar mu tega omogočajo propulzivno gospodarstvo, nekateri javni zavodi in posamezniki, v LDS pa pogrešamo koordinacijo, ki bi razvojne potenciale združila in pridobila sinergijo. Posledica vsega naštetega je enormen razkorak med obljubljenim in uresničenim. Na vprašanje, ali bi z njim sodelovali v prihodnje, lahko rečem naslednje: Alojzija Muhiča v LDS dobro poznamo, saj je bil dolgaletni član naše stranke. Dolgo časa si je prizadeval postati županski kandidat, vendar smo ocenili, da nima ustreznih lastnosti za vodenje mesta. Dvomi vodstva LDS so se nanašali zlasti na njegove vodstvene sposobnosti, zlasti v tako heterogeni organizaciji, kot je mestna občina, posebej so bili člani stranke zadržani do njegovih pogajalskih veščin, ki jih župan enega mesta enostavno mora imeti dobro razvite. Za njega se nismo odločili, čeprav so konec prejšnjega mandata relevantne raziskave javnega mnenja pokazale, da je izvoljiv. Naša zavrnitev njegove kandidature je bistveni razlog ustanovitve nove stranke, s katero se je podal v uspešno župansko kandidaturu. Naši dvomi so se v minulih letih izkazali za upravičene. Občina je v nezavidljivem položaju, vendar ne zaradi krize, temveč zaradi zmotnih odločitev oziroma zaradi neodločitve tistih, ki bi jih morali sprejemati. Verjetnost takšnega koalicijskega sodelovanja je majhna. V LDS bomo iskali zaveznika z novimi idejami in ljudmi, z drugačno paradigmo, predvsem pa takšno koalicijo, ki bo zmogla reči bobu bob: se odločiti, kaj sploh hoče, sprejeti odgovornost za svoje odločitve, se lotiti realizacije načrtov in na koncu mandata ponuditi meščankam in meščanom jasno krvno sliko, v čem je bila koalicija uspešna, v čem ne in zakaj. Kakšnega župana bi moralo imeti Novo mesto? Prihodnji župan ali prihodnja županja Novega mesta bi moral/-a biti predvsem krizni menedžer, ki bo rahločuten slušatelj in odločen voditelj z menedžerskim instinktom, strokovno suveren in zazrt v prihodnost. Brez korakov, ki trasirajo razvoj, bomo postali Mirna Peč. Zaradi slabe situacije v občini bo treba takoj ob nastopu mandata sprejeti takšen proračun za leto 2011 (oziroma njegov rebalans), ki bo porabljal toliko, kot bomo Novomeščani ustvarili in nič več. Zato bo treba zmanjševati stroške na vseh ravneh, kar bo zelo boleče in javnosti neveselno. Pri županu se bo vse začelo in končalo, zato mora prihodnji župan imeti jasno razvojno vizijo Novega mesta, biti mora odločen in moral bo biti spreten komunikator, ki bo znal občanom pojasniti, da je bolje, da za dve/tri leta vsi skupaj stisnemo pasove (z njim in občinsko upravo na prvem mestu), kot da občina stagnira še 10 let. Za to, da prihodnje županstvo ugotovi, kaj je resnično pripeljalo Novo mesto v to nezavidljivo situacijo, bo potrebna tudi temeljita revizija poslovanja občine in nekaterih njenih podjetij. Na podlagi ugotovitev revizij bo mogoče treba ukrepati, kar bo od župana prav tako zahtevalo pogum in odločnost.«

Silvo Mesojedec, predsednik Regijske civilne iniciative in podpredsednik KS Bučna vas

»Če bi imela država načrt, potem civilna iniciativa ne bi bila potrebna.«

Uroš Lubej, foto Boštjan Pucelj

Silvo Mesojedec, letnik 1958, vodja vrtnega centra Kalia v Novem mestu, podpredsednik KS Bučna vas in predsednik Regijske civilne iniciative (RCI). V politiko je vstopil leta 2002, ko je bil izvoljen v svet Krajevne skupnosti Bučna vas in se začel aktivno ukvarjati z reševanjem tako imenovane romske problematike. Jeseni leta 2008 je bil skoraj izvoljen v parlament. Besedo skoraj je treba vzeti zelo dobesedno, saj mu je manjkalo le 16 glasov. To je bil njegov drugi neuspešni poskus za mesto poslanca v državnem zboru. Ni veliko manjkalo, da bi bil izvoljen tudi v novomeški občinski svet, kjer je prejel po številu sicer največ preferenčnih glasov od vseh kandidatov, vendar še vedno premalo, da bi prehitel strankarske tekmece.

Regijska civilna iniciativa je bila ustanovljena novembra leta 2005 in združuje okrog 15 članov iz dolenjskih, belokranjskih in posavskih občin, v katerih se krajani soočajo z »romsko problematiko«. Čeprav niso številčni, je njihov vpliv zelo velik. Brez kančka dvoma lahko rečemo, da govorijo govorico ljudstva. Tisto, kar so ljudje dolga leta govorili zasebno, je RCI ponesel v javno sfero. Silvo Mesojedec govori resnico. Vprašanje je le, ali govori vso resnico. In če ne govori vse resnice, je ta delna resnica lahko tudi laž.

Veliko pričevanj je, da imajo ljudje, ki živijo v bližini romskih naselij, takšne in drugače težave, ki jih povzročajo nekateri prebivalci teh naselij. Dejstvo je, da so romska naselja delno postavljena na črno in da so oblasti to nelegalnost dolga leta spregledovale in dopustile, da se razmahne prek razumne mere. Prav tako je najbrž res, da je določen odstotek prebivalcev teh naselij vpleten v to ali ono, večje ali manjše prestopništvo ali pa celo kriminal. In še mnoge tega, kar govori Silvo, je res. Hkrati pa je dejstvo, da je nalepka »Romi kradejo«, »Romi izkoriščajo«, »Romi pošiljajo otroke v šolo, ker hočejo socialno podporo«, ki jih Mesojedec uporablja v svojih nastopih in peticijah, tudi lažna. Dejstva, ki veljajo za nekatere Rome, posplošuje na celotno skupnost in s tem obtožuje v celoti in tudi vsakega posameznika, ki morda z obtožbo nima niti neposredne niti več posredne povezave.

Toda to so lahko tudi akademska razpravljanja, bo kdo ugovarjal, ki si zakrivajo očitno dejstvo, da so problemi tam in da so njihovi akterji Romi. Mesojedec pravi, da je probleme treba reševati.

Spet pa se lahko vprašamo, ali nastopi civilne iniciative pripomorejo k reševanju problematike, ali, nasprotno, zgolj povečujejo medsebojno sovraštvo dveh skupnosti. Protiromsko gibanje je simptom trikratne potlačitve. Je simptom tega, da so Romi za Slovence vedno bili »cigani«. Da so jih porivali na obrobje in jih tam držali. In da so ti potem tudi (p)ostajali na robu, z vsemi »plemenitimi« lastnostmi tega roba. Je tudi simptom delovanja hinavskih oblasti, ki so se, kadar so krajani opozarjali na očitne nezakovitosti, izgovarjale z liberalno govorico, češ, Romi so drugačni, treba je razumeti njihovo kulturo itd., namesto da bi vzpostavila zakonitost. In, nenazadnje, je simptom tega, da politika nikoli ni odločno reagirala na čedalje močnejši slovenski šovinizem, ki ji očitno kratkoročno koristi. Ki pa navsezadnje ni usmerjen le proti Romom. In postaja čedalje bolj samoumeven del »nove« slovenske nacionalne države.

Zakaj ste se začeli ukvarjati z romsko problematiko? Imate kakšno osebno negativno izkušnjo z Romi?

Območje KS Bučna vas poznam od malega. Velikokrat sem bil tukaj, saj je tukaj živila moja babica. Rome sem srečeval, ko so prišli k nam in so nas prosili za kakšno stvar. Moram reči, da v preteklosti ni bilo kakšnih večjih težav. Splošno znano je bilo, da je izginila kakšna kokoš ali pa kakšen kilogram krompirja, drugače pa jaz nisem imel nikakršnih problemov. Ko sem bil prvič izvoljen v svet krajevnih skupnosti, to je bilo leta 2002, smo izvoljeni predstavniki analizirali situacijo in se pogovarjali, s katerimi vprašanji bi se ukvarjali. Izkazalo se je, da je bila romska problematika med najbolj perečimi. Nekaj je bilo treba na tem področju narediti, saj so se problemi začeli kopičiti.

Kaj pa vaši predhodniki?

Spominjam se, da mi je moj predhodnik Jože Florjančič dejal: »Pusti Rome na miru!« S tem se prej niso ukvarjali. Verjetno so ocenili, da je problematika pretežka, da bi lahko kaj spremenili. S tem se torej intenzivno ukvarjamo sedem let.

Kako ste začeli? Kakšni so bili vaši prvi koraki?

Začeli smo z dopisi in vprašanji na občino, da bi videli, kako se politika sploh ubada s tem vprašanjem. Takrat je bil župan Boštjan Kovačič. Začutili smo, da je nekaj zelo narobe, če na naše dopise sploh nismo dobili odgovora. Zato smo začeli z znanimi protestnimi shodi. Ignoranca, ki smo je bili deležni z vseh strani, je pripeljala do tega, da smo prišli na ulice. Šele po protestih smo pravzaprav dobili besedo, smeli smo predlagati kakšno rešitev, naš glas se je slišal.

Velikokrat omenjate leto 1985 in takratni zazidalni načrt. O čem pravzaprav govorite?

Takrat so prvič uradno zaznali romski problem in ga skušali rešiti. Sprejeli so zazidalni načrt za naselje Brezje za 42 objektov. Tam je zapisano, da bodo naselje uredili. S tem načrtom so bile obveznosti naložene tudi Romom. Zapisano je, da bo inšpekcija spremljala izvajanje tega načrta. Krajski sicer nasprotovali že temu načrtu, vendar so morali popustiti. Sprijaznili so se z njim in upali, da se bodo držali vsaj tistega, kar je tam načrtovano. Toda v vseh teh letih je zraslo mnogo več objektov. Kakšne obveznosti imajo Romi? Nihče ne pobira najemnine, čeprav so to občinski objekti, stvari ostajajo neurejene in se še naprej širijo.

V peticiji, ki ste je naslovili na predsednika slovenske vlade Boruta Pahorja, ste zapisali, da v Sloveniji obstajajo enaki in bolj enaki državljani. Zakaj ste to zapisali? Katere so tiste stvari, ki vas motijo?

V tem primeru lahko dejansko rečemo, da gre tukaj za izkoriščanje človeka po

človeku. Romi znajo izkoristi vse socialne podpore, zasedajo zemljišča, ki niso njihova, znajo zahtevati, da dobijo družbene dobrine, kanalizacijo in vodo, hkrati pa nimajo nikakršnih obveznosti. Nihče več me ne more prepričati, da dela zanje ni. To lahko potrdijo v Revozu, kjer so pred dvema letoma iskali delavce in bili pripravljeni sprejeti tudi Rome, in na Zavodu za zaposlovanje, kjer so se trudili z njihovo zaposlitvijo. Po enem mesecu in pol so skoraj vsi prenehali delati, ker se jim enostavno ne splača ...

Ne priznavajo pa vsi legitimnosti te peticije oziroma regijske civilne iniciative. Župan Trebnja, denimo, pravi, da pustite Trebnje pri miru, da so se tam lotili problematike z dialogom in da se stvari postopno izboljšujejo.

Župan se spreneveda. Bil je na sestanku civilne iniciative in ve, kaj se dogaja. Podpredsednik civilne iniciative je celo nekdanji predsednik Krajevnih skupnosti Račje selo v občini Trebnje. Krajski iz njegove občine so bili na protestnem shodu.

Začutili smo, da je nekaj narobe, če nismo dobili odgovora. Zato smo začeli s protestnimi shodi. Ignoranca je pripeljala do tega, da smo prišli na ulice. Šele po protestih smo dobili besedo.

Če župan meni, da lahko brez krajanov, ki tam bivajo, ureja to problematiko, potem je tukaj nekaj narobe. Politika, ki nekoga izključuje, ne more obroditi pozitivnih sadov. Če bo prisluhnul samo Romom, potem ne bo prišlo do dobre rešitve. Če bo župan Trebnjega na primer uredil romsko naselje Hudeje, s tem ne bo nič rešil, saj se bo naselje podobno, kot se je Brezje, razširilo.

Toda tudi vi iz svoje civilne iniciative izključujete Rome, čeprav ta problematika njih še kako zadeva.

Z Romi se tudi mi pogovarjamo. Ustanovili smo na primer varnostni svet v krajevni skupnosti. Vendar komunikacija ne teče. Na prvem sestanku sosveta smo bili prisotni predstavniki krajevnih skupnosti, policije in Romi. Mislim, da je bilo tam šest Romov. Sploh nismo prišli do besede. Govorilo se je samo o tem, kdo rabi kakšno vrečo peska. To smo poskusili še enkrat, vendar je bilo enako in smo obupali. Na en kasnejši sestanek smo povabili samo Marka Stojanoviča, Roma, ki je izrazil željo po delu. Zgodilo se je to, da je po tem, ko je bil z njim objavljen intervju v Dolenjskem listu, da so mu na čelo narisali križ ter po naselju skopirali članek in zahtevali, da je treba Marka »pospraviti«. Tudi iz črnomaljske KS Petrova vas so se nam priključili zato, ker je predsednik komisije za reševanje romske problematike v Črnomlju ugotovil enako: ko pridejo Romi skupaj, govorijo samo o svojih problemih in se ne zgodi nič konstruktivnega. Skratka,

lahko se pogovarjamo, vendar dokler bo vsak izpostavljal samo svoj ozek problem, rešitve ne bo.

Dobro, toda proti vašemu načinu reševanja so se izrekli tudi predstavniki Zveze Romov ali pa romskih svetnikov. Oni so večinoma vendarle izobraženi in delavni ljudje, kot bi vi rekli.

Najprej naj povem, da imajo tudi v Zvezi Romov veliko sporov. Darko Rudaš, denimo, je podal devet prijav zoper Jožka Horvata Muca (Rudaš je predsednik Društva romskih svetnikov in romski svetnik v Murski Soboti, Muc pa predsednik Zveze Romov Slovenije, op. p.). Glede vašega vprašanja: zakaj pa niso kritični do dejanj Romov. Povprašajte v trgovinah v Bučni vasi, kaj trgovke vsakodnevno doživljajo. Tega v Murski Soboti ni ...

Hočete reči, da romski predstavniki ne poznajo problematike na Dolenjskem?

Ne poznajo problematike v celoti. Rudaš in Muc sta oba iz Prekmurja. Bojan Tudijs (romski poslovnež, ki je bil s prefe-

pravzaprav privilegiran narod, to je Rome: Romi dobivajo denar, a ne rabijo delati, denar, ki ga dobivajo, prelivajo v kriminalno početje, otroke pošiljajo v šolo samo zato, ker od tega dobivajo socialno podporo ipd. Ali menite, da vaš opis stanja, ki na dejstveni ravni mnogokrat drži, ne poenostavlja resnično bolj zapletene problematike ...

Toda ne smemo si zatiskati oči pred težavami. Problematika je zelo jasna in očitna. Drži, da tudi Slovenci povzročamo kriminalna dejanja, toda policija in varnostne službe pravijo, da veliko večino svojega dela opravljajo prav zaradi Romov ... Glede na število prebivalcev je dejstvo, da je med Romi preveč prestopkov in kriminala.

Pa se vam ne zdi, da je na neki način to tudi vaša krivda, da ste s svojim načinom delovanja proizvedli tudi protiučinke?

Raje bi gledal pozitivno. Nekaj smo jih le spravili na pravo pot. Sicer pa mi ne pišemo programov, lahko samo opozarjamo ...

Se vam ne zdi, da postavljate barikade?

V določeni meri to drži, vendar moram povedati, da se mnogi Romi tudi strinjajo z nami, nekateri pač ne. Sicer pa ne gre vedno po lepi poti. Tudi osamosvojitve Slovenije ni šla. Lahko pa potrpiamo in gremo še na slabše.

Toda se vam ne zdi, da način, na katerega vi predstavljate problematiko, predvsem povzroča še nadaljnjo poglobitev negativnih čustev med ljudmi? Se vam ne zdi, da je krivda za problematiko na obeh straneh? Saj vemo, da smo bili ravno »mi« tisti, ki smo Rome poslali ven iz naših naselij in so bili prisiljeni v to nelegalno naseljevanje. Veliko je primerov, da krajski zavračajo, da bi se kak Rom priselil v njihovo naselje.

Lahko, da je krivda na obeh straneh. Čeprav trdim, da je več krivde na strani Romov. Jaz pa se trudim tudi za Rome. Pomagal sem družini Stojanovič in posredoval pri Revozu, da so mu poiskali delo. Tudi sestri sem pomagal, da je obdržala službo na bršljinski šoli, čeprav je kazalo, da bo zaradi birokratskih ovir morala službo pustiti, pa se je rešitev vendarle našla. In še tretji primer je primer Roma Djokota iz Brezja. Dobili smo sredstva. Našel je hišo na Brezovi Rebri. Že na nepremičninski agenciji smo naleteli na problem, češ: »Romi ... Kaj ne bi raje krajevna skupnost podpisala pogodbe ...?« Želel sem pokazati, da lahko eno romsko družino preselimo iz okolja, v katerem ne želi živeti. Potem pa se je oglašil še župan in želel uveljaviti predkupno pravico in navsezadnje selitve ni bilo. Pokazalo se je, koliko lahko Rome preselimo ven iz rezervata.

Toda ta primer kaže ravno to, da ni bil problem v Romu, ampak pri nas.

Drži, ampak priznajmo, da je to posledica

ca težav, ki jih povzročajo Romi. Potem pa se meče vse v en koš.

Ampak to je nemara tudi posledica vaših nastopov. V vaših nastopih nismo še nikoli slišali skoraj nič dobrega o Romih. Kako to, da nikoli ne omenjate na primer novomeškega romskega novinarja; kako to, da ne omenite, da je več kot 1500 romskih otrok vključenih v osnovne šole, da se romski najmlajši vključujejo v več kot 40 vrtcev, da je ustanovljen Romski akademski klub itd. Vsi našeti podatki so s spletne strani SDS, katere član ste tudi vi. Pozitivnih primerov v javnih nastopih skorajda ne omenjate, napredka ne priznavate.

Morda. Kje je razlog? Sedem let se ukvarjamo s to problematiko. Kaj se je spremenilo? Žabjak ostaja, dolenski problemi ostajajo. Res je, da ni več streljanja v naselju in da ni več toliko kurjenja. Smo kaj rešili pri zaposlovanju, prostorskem urejanju? Vsi hočejo samo legalizirati črna naselja, s čimer pa se mi ne moremo strinjati.

Komu pa je po vašem mnenju v interesu, da neko nacionalnost, ki nima niti politične niti gospodarske moči, povzdiguje na ta privilegiran položaj?

Moja razlaga je, da je romska problematika preveč kompleksna, da bi se jo katera koli vlada upala lotiti. Nihče si ne upa sistemsko pristopiti k problemu, ker si potem nakopije več problemov ...

Toda vendarle, politika, ki bi uresničila vaše zahteve, bi pridobila veliko priljubljenost. Na Dolenskem večina ljudi vendarle razmišlja na tak način kot vi?

Na primer, zadnji primer je reakcija Amnesty International glede Zverovega modela. Naredili so veliko škodo predvsem Romom. Mislim, da so naredili kriminalno dejanje. Zapisali so, da so romski učenci onemogočeni pri obiskovanju pouka. V resnici jih tja pač ne pošiljajo starši oziroma jih v šolo pošljejo, ko jim zagrozijo z odvzemom socialne podpore. Skratka, takoj ko skuša učinkovito reševati romski problem, postaneš tarča različnih kritik ... Šolski minister bi se tu moral odločno odzvati in povedati, da poročilo AI ne drži. OŠ Bršljin je namreč na 120. seji odbora za šolstvo dobila pohvalo zaradi izvajanja tega modela.

Če smo že pri tem – večina uglednih mednarodnih ustanov, tudi domačih organizacij, opozarja, da so pravzaprav Romi tisti, ki so pri nas diskriminirani. Dejstvo je, da so večinoma brez izobrazbe in služb, da otroci nimajo perspektive ... Kako to komentirate?

Rekel bi, da ne živijo v bližini romskega naselja. Ko je prišla na primer na obisk varuhinja človekovih pravic Zdenka Čebašek – Travnik, se pogovarjala z Romi in vzgojiteljicami, je morala priznati, da je stvar tukaj videti povsem drugače kot v

Ljubljani. Tisti, ki je vsaj nekaj časa tukaj, potem začne razmišljati drugače ... Ali pa, če dam za primer nekoga, ki se je preselil na Muhaber, pa so ga opozorili, da je v bližini romsko naselje, pa jih je zavrnil, češ da so nestrpni. Že čez en mesec je bil pri meni in mi potožil, koliko težav ima ...

Kakšne težave imajo krajin?

Na primer vožnje z avtomobili čez travnike in njive. Prebivalci imajo koruzo in mrvo potlačeno. Pobrane se poljščine. To se dogaja skoraj vsak dan. Dejstvo je tudi, da je med Romi veliko kraj. Pritožujejo se trgovke v živilskih trgovinah. Kradejo tudi Slovenci, ni dvoma, toda pri njih se to pojavlja v enormnih količinah. V dobrem letu smo imeli dva pretepa pred policijo in celo streljanje, prav tako so brutalno pretepli Šentjernejščana ter tudi policiste. To je tisti razlog, da se ljudje do Romov drugače obnašajo.

Priznati pa morate, da je bil najhujši zločin storjeni nad njimi v Dobruški vasi. Nihče ni rekel »Slovenec je ubil ...« Ljudje imajo imena in priimke. Mi pa vedno govorimo »Romi so se stepli ...« Se vam ne zdi, da tudi tak govor povzroča nestrpnost?

Lahko, da to drži. Če bi imela država drugačen pristop do reševanja tega vprašanja, civilna iniciativa ne bi bila potrebna. Če bi nekdo rekel: imamo načrt, na primer v naslednjih petih letih se bo brezposelnost zmanjšala za 50 odstotkov, izobraževanje bo potekalo tako in tako, ne bo se več ponovila zgodba z Žabjakom. Če bi vsako ministrstvo sestavilo svoj del programa in bi program sestavili v celoto, bi lahko prišli do rešitve. Zato ta protestni shod pred parlamentom. Če povem še en primer: lani maja, nekaj mesecev pred lanskimi državnoborskiimi volitvami, sem poslal dopis vsem predsednikom parlamentarnih strank. Pojasnili smo jim, da želimo septembra organizirati javno tribuno na temo romske problematike. Povedal sem jim, da želimo slišati, kakšen program in vizijo imajo na tem področju. Do julija meseca ni bilo nobenega odgovora. Avgusta sem jim spet poslal opomnik. Potrdila sta samo Jelinčič in Janša. Potem sem to odpovedal, ker sem postal kandidat na državnoborskih volitvah in nisem želel ustvariti mnenja, da to delam zaradi svoje predvolilne kampanje. Dva dni po odpovedani tribuni me je klical Franci Kek, češ da bo on prišel ... Hočem reči, da se niso upali soočiti s svojimi programi. Januarja pa smo poslali pismo ministrstvu. Odzvali so se iz urada predsednika države, ministrstvo za pravosodje in ministrica Kresal. Zame je to, da se odzove samo represivni organ, škandal. Če bi se ministri sestali z nami, ne bi bilo shoda. Če nam niti ne prisluhnejo, kaj nam drugega preostane?

Zakaj mislite, da se ne odzovejo?

Mislim, da nimajo politike. Minister Erjavc se ni odzval že kot obrambni minister

Drži, da so mnogi proti protestnemu shodu, toda vprašajmo se, kaj pa se je v zadnjih sedmih letih spremenilo na tem področju.

pa tudi sedaj kot minister za okolje se ne. Očitno jih je treba prisiliti, da se odzovejo. Omenili ste SDS. Do modela bršljinske šole je prišlo zaradi pritiska staršev. Drugače se ne bi nič zgodilo. Tudi Ambrus se je zgodil, ker se država ni zganila. Ambrus sem jaz napovedal že dve leti nazaj. Lahko rečemo, da so ljudje nestrpni. Ampak meni je ženička iz Ambrusa že veliko pred dogodkom dejala, da ko dobi pokojnino, mora Strojano pripraviti 10 000 tedanjih tolarjev. In se tega niso upali prijaviti. Ženska se je bala, da ji bodo zažgali hišo. Če bi bil samo en tak dogodek, se to ne bi moglo zgoditi. To je telo in telo, nato pa je izbruhnilo. Lahko jih je kritizirati, toda ljudje so doživljali take stvari in so bili potem pripravljeni na vojno. Nažagali so drevje in zakopali kante z bencinom v zemljo. Tam so bili pripravljeni na vse. Vprašajmo se: so to nestrpnosti? Kaj pa razlogi? Če bi se to urejalo prej, do tega ne bi prišlo. To je tisti osnovni problem, da se vsi izogibajo reševanju, dokler ne izbruhne.

Se torej lahko Ambrus zgodi tudi pri nas?

Tukaj bi znalo biti še huje. Tega si ne želim. Toda kdo lahko jamči, da tega ne bo? Nekdo bo izbruhnil. Ali bodo Romi komu kaj storili ali pa obratno. Bolj smiselno je, da se zadeva pelje v drugo smer.

Z odzivom ministra Lukšiča pa ste bili zadovoljni?

Z razgovorom in njegovo ugotovitvijo, da je zgrožen nad tem, kako se je ta problematika do sedaj reševala, smo zadovoljni. Prav tako s tem, da je v kamero dejal, da morajo vsa ministrstva narediti svoj del programa in ga izvajati. In da je v nasprotnem primeru bolje, da vlada odstopi od tega in izjavi, da je zadeva nerešljiva. Na našo peticoji bodo pripravili odgovor. Pričakujem, da bodo postavili konkretne cilje. Pa prisluhnili tudi prebivalcem, ki se soočajo s težavami.

Za mnoge je bilo presenečenje, da ste pohvalili ministra leve vlade, glede na to, da ste član SDS ...

Pohvalil sem tudi ministrico Kresalovo. Njen pristop me je presenetil. Ne le to, da nas je sprejela skupaj z generalnim direktorjem policije, ampak tudi ukrepi po tem. Dobili smo se tudi v Novem mestu, predstavniki generalne policije in predstavniki civilne iniciative. Pohvalil bom vsakogar, ki bo to zaslužil, enako pa bo s kritiko.

Kako pa ocenjujete ukrepe sedanje vlade na tem področju?

Razen imenovanja komisije in obljube, da bodo naredili strategijo, niso storili še nič, tako da o rezultatih še ne moremo govoriti.

Katera institucija je najmanj učinkovita?

Prav gotovo gradbeni inšpektoriat. Odgovorni so za to, da je prišlo do tega, da je tako stanje, kot je. Če bi oni izvajali predpise, ki veljajo za vse, potem bi ljudje drugače gledali. Romi bi vedeli, da morajo graditi po legalni poti ... Če bi delali od leta 1985, potem bi imeli sedaj lahko urejeno okolje. Kaj so te institucije delale ves ta čas?

Kakšna je torej vaša rešitev problema?

Mislim, da je Romom treba nekako vcepiti delovne navade. Mislim, da je socialna podpora potuha ...

Potem bi vi ukinili socialne podpore?

Samo za Rome ali kako?

Potrebna je sprememba za vse. Tudi jaz naletim na primere, ko kdo pride do mene in želi podpis, češ da je bil tukaj na razgovoru in iskal službo, v resnici pa želi še naprej prejemati socialno podporo. Zakaj imamo socialno podporo v taki obliki, ki stimulira ljudi, da ostanejo doma? Poznam ljudi iz romskega naselja, ki delajo in imajo probleme s sosedi, ki jim očitajo, da s tem, ko delajo, povzročajo njim škodo. Menim, skratka, da je potrebna sprememba socialne politike na ravni države. Kdor nekaj dobi, si mora to tudi zaslužiti. Izvzemimo tiste, ki resnično ne morejo delati. Lahko bi delali dobrodelna dela, lahko košnja trave, čiščenje okolice in podobno, če ljudje nimajo izobrazbe, kot je nima večina Romov. To bo rešilo romski problem. Šele potem bo tudi šolanje dobilo pravi pomen.

Mimogrede, je v vaši trgovini zaposlen kakšen Rom?

Ne. Toda tukaj je problem izobrazba. Če bi bil kdo s primerno izobrazbo, bi ga morda zaposlili. Zakaj pa ne. Sem pa pomagal Romu Marku Stojanoviču, da se je zaposlil v Revozu.

Ste član SDS. Vaša stranka je bila štiri leta na oblasti. Kako ocenjujete njeno delo na področju romske problematike?

Nobena vlada, vključno z vlado SDS, ni naredila pametnega premika. Kar je storila Janševa vlada, je storila pod pritiskom, kot na primer v primeru OŠ Bršljin in primera Strojani.

Če citiram spletno stran SDS, kjer so ob 8. aprilu, ob obletnici prvega romskega kongresa, zapisali: V času vlade Janeza Janše so bili storjeni ključni premiki k integraciji in izboljšanju življenjskih pogojev pripadnikov romske skupnosti. Stranka našteva sprejem krovnega zakona, skrb za integracijo Romov, ustanovitev Sveta romske skupnosti itd.

Vaša ocena se torej precej razlikuje od ocene vaše stranke?

Ne strinjam se s tem, da bi bili narejeni ključni premiki. Krovni zakon pa je zame le še večja potuha, ki ne rešuje ničesar.

Z Janezom Janšo ste se pogovarjali o tem?

Sem mu tudi pisal. In, kot reče, no, z nobeno vlado nisem zadovoljen, kar zadeva reševanje romske problematike. Prepričan sem namreč, da bi bilo možno več storiti, če bi bila le volja. Seveda pa nobena vlada v svojem mandatu ne more pričakovati velikih rezultatov, ampak je to dolgotrajen proces.

Kaj menite o prepričanju poslanca Francija Keka, da je bistveno vprašanje vzgoje in izobraževanja? Ima idejo o romskem pomočniku ... Če prav razumem, je glavna razlika med vama, da on poudarja izobraževanje, vi pa delo?

Oboje je pomembno. Vendar, kot reče, no: na bršljijski šoli poteka izobraževanje več kot trideset let, pa jih zelo malo konča šolanje. Šola Romom ne predstavlja vrednote. Ko je Društvo za razvijanje prostovoljnega dela organiziralo tribuno, kjer je Rom, ki študira, povedal, da ne ve, ali bo sploh dobil službo, zgolj za to, ker je Rom. Mislim, da je dokaj razširjeno prepričanje, da »ni vredno hoditi v šolo, saj tako ali tako ne bom dobil službe«. Morda bi lahko bil program, ki bi Romom, ki končajo šolo, avtomatično zagotovil zaposlitev. To bi lahko bila pozitivna diskriminacija ... Mislim, da ideja romskega pomočnika še vedno nekoliko iluzorna. Odnos staršev do šolanje je preveč negativen – poznam fanta, ki je nad tem delom obupal.

Vam kdaj očitajo, da ste nestrpen?

Niti ne. Razen v medijih kdaj preberem kaj takega.

Če se preselimo na občinsko raven. Kaj pa delovanje občinskih oblasti? Kako jih ocenjujete?

Imam stališče, da je to državni problem. Kritiziram novomeške župane samo toliko, ker so premalo odločno postavljajo nasproti državi. Kaj pa naj župan brez države stori? Na primer, imamo nelegalno naselje. Vedno se postavi vprašanje – kam naj jih pa preselimo? Nič ne morejo storiti.

Kam bi jih pa vi preselili?

Ravno to je moja poanta. Zaposlitveni program bo povzročil, da bodo Romi želeli živeti v drugih okoljih in po drugi strani bodo tudi krajanje zaposlene Rome lažje sprejeli.

Kaj pa romski svetnik? Kako komentirate romske volitve, na katere je prišlo le štirideset Romov? Kako komentirate odločitev občinskega sveta, ki ni potrdil njegovega mandata, tako da je moralo

posredovati upravno sodišče, da je vzpostavilo zakonitost?

Najprej moram reči, da sem proti tej ureditvi z romskimi svetniki v občinskih svetih. Romski svetnik lahko postane predmet manipulacije in kupovanja glasov pri zadevah, ki sploh nimajo povezanosti z romsko problematiko. V Prekmurju je romska svetnica odstopila, ker so nanjo pritiskali, kako naj glasuje. Zame je bolj smiselno postaviti na primer romski svet, ki bi bilo sestavljen iz predstavnikov vseh romskih naselij v neki občini. Tukaj bi se lahko razvila prava debata in prek takega telesa bi lahko vplivali na občinsko strukturo s svojimi predlogi. Pričakovanja Romov glede svetnika so prevelika. Ravno zaradi tega ni kandidiral Bojan Tudi in ne bo nikoli kandidiral Rom, ki bi bil na višji kulturni ravni. Zato je na romske volitve prišlo samo štirideset ljudi. Glede potrditve njegovega mandata pa se mi zdi, da so zgolj želeli malo zavleči celotno zadevo in da so vedeli, da bo navsezadnje prišel v občinski svet.

Obrniva se še k drugim temam. Čeprav ste zelo uspešno kandidirali na lanskih državnoborskih volitvah, vas v vodstvu občinskega odbora ni. Kako to?

V izvršilni odbor SDS Novo mesto nisem hotel vstopiti v zaradi pasivnosti predsednika Grilla pri reševanju romske problematike. Zato nisem želel notri, da mi ne bi kdo očital, da se z romsko problematiko ukvarjam zato, da bi napredoval v stranki.

Z gospodom Grillom se torej ne razumeta?

Se pogovarjava, čeprav kakšnih pristnih odnosov nimava. Imela sva nekaj besednih dialogov glede romske problematike. Očitam mu, da je tak, kot so bili vsi dosedanja politiki, da je preveč pasiven pri reševanju problematike, ki je za nas zelo pereča.

Jeseni ste za las izgubili sedež v državnem zboru. Kako sedaj z razdalje komentirate predvolilni boj?

Sem zelo zadovoljen. Vem, da sem veliko glasov dobil zaradi moje aktivnosti na tem področju. Vem, da ljudje to cenijo. To mi potrjuje, da sem napravi poti. Tak rezultat SDS še ni dosegel v Novem mestu. Veliko ljudi je obžalovalo, da nisem prišel v državni zbor. Pričakovali so, da bom jaz rešil to zadevo.

Kako ocenjujete delo dveh poslancev iz novomeških okrajev, Keka in Grilla?

Podrobnosti o njihovem delu premalo poznam, tako da težko komentiram njuno delo.

Kek se trudi glede romske problematike, ali ne?

Ko bo enkrat prišel do mene in mi rekel, da je tudi on pomagal zaposliti dva Roma tako kot jaz, mu bom priznal, da je nekaj naredil. Dokler tega ne bo, pa bi ga težko kaj pohvalil.

Kaj pa kandidatura za župana? Glede na uspeh na državnoborskih volitvah imate veliko možnosti?

Mislim, da so lokalne volitve nekaj drugega. Mislim tudi, da ne bi bilo prav, da zgolj zaradi romske problematike kandi-

diram za župana. Potrebujemo nekoga, ki ima vizijo, kako celovito reševati probleme Novega mesta.

Torej ne nameravate kandidirati?
Ne.

Kako pa vidite delo župana in vladajoče koalicije?

Mislim, da neke koalicije sploh ni, saj ni bilo nobenega podpisa. Nisem ravno poznavalec vseh problemov, mislim pa, da je stanje zaskrbljujoče, sploh glede tega, kar slišim o občinskih finančah. Vprašamo se lahko, kam bo ta zgodba prišla.

Kako vidite odnose med Romi in Slovenci čez deset let? Bo vojna ali mir?

(smeh) Upam, da bo mir. Da bodo prevladale trezne glave. In da bodo tudi nam priznali, da je bilo prav, da smo bili trmasti. Če bi bili krajanje v osemdesetih tako trmasti, kot smo danes, najbrž ne bi bilo toliko problemov.

Oblast sopiha svoj zadnji krog

Tekst in foto Tomaž Levičar

Stanje na najbolj izpostavljenih športnih projektih lahko ocenimo kot porazno, ali pa kar – glede na to, da je do konca mandata te oblasti le še leto dni – kot brezupno. Športne dvorane Stopiče ni, prav tako ne duha ne sluha o novi mestni športni dvorani, nadgradnja Velodroma Češča vas je najbrž le še iluzija, da o mestnem plavalnem bazenu sploh ne govorimo.

Nedokončna dvorana bodočega kegljišča v tako imenovanem Servisnem objektu na teniških igriščih na Loki. To je edina investicija v sicer ambiciozno zasnovanem kompleksu Portoval. A celo ta je bila celo ustavljena. Na MO so v prejšnji številki Parka sicer zatrdili, da se bodo dela nadaljevala najkasneje v letu 2009. Kdaj bo v resnici zasvetila luč na koncu predora?

Na lokalnih volitvah leta 2006 so politične stranke in liste predstavile obilo obljub v dobro novomeškega športa. Obljube se niso nizale le v času pred volitvami, pač pa tudi po njih, ko v splošnem mnoge izbrane politike sicer zajame čut za realnost, moč njihovega glasu pa upeša. A v Novem mestu so se velike sanje nekaterih tedaj šele začele. Še več mesecev po volitvah so namreč celo v medijih nove stare elite nizale obljube.

Prejšnje volitve pa so za šport vendarle prinesle pomembno razliko v primerjavi s predhodnimi leti. V najožjo oblastno ekipo, na mesto podžupana, je prišel Rafko Križman. To je dolgoletni direktor novomeške Agencije za šport, nekdanji občinski sekretar, odgovoren tudi za šport, minuli mandat je bil tudi občinski svetnik iz vrst tako imenovane Športne liste in je bil nenazadnje tudi dolgoletni sotrudnik v LDS, ki je dva minula mandata vodila občino. Seveda pa je bil nekoč tudi on športnik. Odtlej se sedaj torej podžupanu, odgovornemu tudi za šport, Križmanu ni treba, kakor se je pred par leti, spraševati in upati, ali bo mestna oblast prisluhnila športu. Zdaj je on ta mestna oblast. Resda je v tem okolju ustaljena navada podžupanov, da po štirih letih

podžupanovanja zatrjujejo, da niso ničesar mogli storiti, ker je bil itak župan alfa in omega, oni pa da so skorajda le sopotniki, nič dosti drugačni od ostalih ubogih občanov. A kaj dosti boljši navidezni nastavki za spremembo odnosa občine do športa bi se pač le težko vzpostavili, če predpostavimo, da je bil, kakor je pred leti nakazoval Križman, problem le še v oblastnih sobanah, medtem ko je splošni in športni javnosti marsikaj že dolgo jasno.

Med obljubami sedanjih vodstvenih ljudi občine smo pred leti največkrat slišali, da bo znatno napredoval razvoj športnega parka Portoval, da bodo zgradili športno dvorano v Stopičah in vsaj začeli z gradnjo mestne športne dvorane, pa naj si bo to v Portovalu, Drgančevju, na Grabnu ali že pač nekje, ter da bo tudi v zvezi z velodromom storjen korak naprej. Da manjkata mestu tudi bazen in drsališče, so tudi omenili, kar bi lahko občanu pomenilo, da bodo ta primanjkljaj odpravili, če dobijo vaje v roke. In nekateri so te vaje v roke dobili. Vendar pa lahko po treh letih mandata stanje na najbolj izpostavljenih projektih ocenimo kot porazno, leto pred koncem mandata pa kar kot brezupno. Zdi se, da se odgovorni, z njimi pa tudi vsi ostali, prebujajo

v realnost prostora in svojih zmožnosti šele sedaj, ko se rok uporabe te za štiri leta izbrane politične elite izteka. Kako torej kaže ključnim projektom?

Telovadnica Stopiče – neuresničena obljuba

Ureditev telovadnice v Stopičah je morebiti še najbolj pereč problem, ker je povezan tako s športom kot tudi šolstvom in še novomeškim podeželjem. Učenci stopiške osnovne šole namreč še konec prvega desetletja tega stoletja nimajo ustreznih prostorov za telovadbo. Koaliicijska pogodba novomeških oblastnikov sicer govori o tem, da bo telovadnica oziroma športna dvorana zgrajena jeseni leta 2008. Velika naj bi bila 1700 m². Za šolsko telovadnico bi bilo sicer dovolj skoraj pol manj kvadratnih metrov, za potrebe športa, posebej rokometu, pa so njene razsežnosti vseeno bistveno povečali. In s tem tudi ceno. Cena izgradnje naj bi bila po starih ocenah blizu 2,4 milijona evrov. Konec leta 2007 so novomeški oblastni organi uresničitev svoje napovedi v času že premaknili in dejali, da bo telovadnica odprta na začetku šolskega leta 2009/2010. Samo še počitnice nas ločijo od začetka novega šolskega leta,

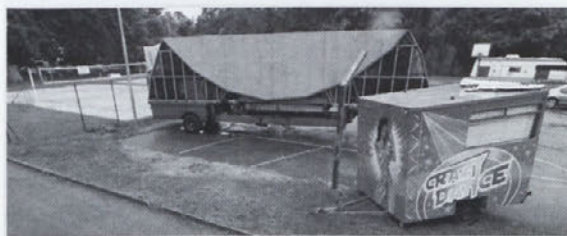
Kot opozarja novomeška športna javnost, Novo mesto sploh nima prave športne dvorane. Pred volitvami je sedanja oblast tako na široko obljubljala novo mestno dvorano. Ena izmed možnosti za lokacijo naj bi bilo tudi območje Drgančevja (na sliki), naslednja pa območje Portovala. A za projekt nove športne dvorane občina ni namenila niti evra, še več, ne vedo niti tega, kje naj bi jo gradili.

Pred leti je imel zasebni investitor na območju Svetega Roka idejo o ureditvi smučarskih prog, balinišč, teniških igrišč, dveh smučarskih skakalnic, zaprtega objekta za šport ter poligona za zabavo otrok. Od tega ni ostalo nič drugega kot črka na papirju. A vsaj načrt je ostal, ki bi ga lahko uresničevala občina ali pa zanj vsaj iskala novega naložbenika.

Ureditev telovadnice v Stopičah je najbolj pereč problem športne infrastrukture v naši občini. Učenci stopiške osnovne šole namreč še vedno nimajo ustreznih prostorov za telovadbo. Program koalicije novomeških oblastnikov sicer govori o tem, da bo telovadnica oziroma športna dvorana zgrajena jeseni leta 2008, podžupan Rafko Križman je, ko so izbrali projektno rešitev, »optimistično« napovedal, da bo telovadnica po novih predvidevanjih lahko stala septembra 2009. Morda bodo septembra res položili kak temeljni kamen, vendar o zaključku investicije najverjetneje še dolgo ne bo ne duha ne sluha.

Čeprav mesto že tako nima dovolj športnih površin, si mestna oblast dovolj na osrednjo rekreativno površino v mestnem jedru postaviti cirkus in zabavišni park.

Občina je dobila dva milijona nepovratnih evropskih sredstev za Velodrom Češča vas. »Če bomo dobili zasebnega soinvestitorja, bomo začeli graditi v letih 2010 ali 2011,« so za majski Park povedali odgovorni. Vendar lahko leto dni pred koncem tega mandata ugotovimo, da bo najverjetneje tudi to ostala le papirnata napoved.

pod osnovno šolo v Stopičah pa še vedno raste le trava, nikakor pa ne športna dvorana. O gradnji, kaj šele njenem zaključku, ni ne duha ne sluha. In tako bo zelo verjetno celo ob tem času prihodnje leto, četudi bo vsaj kak temeljni kamen tam morda le ležal.

Niti evra za obljubljeni novo športno dvorano

Letos naj bi, po dobrih dveh letih starih napovedih podžupana Križmana, začeli v Novem mestu graditi tudi novo, lahko pa bi rekli tudi prvo pravo športno dvorano. Ta naj bi vendarle ustrezala normativom nekaterih športnih panog za vrhunska športna tekmovanja. Glede na to, da v letošnjem občinskem proračunu zanjo ni predvidenega niti enega evra, je že gotovo, da bo tudi ta napoved oblasti zgolj še ena v vrsti neuresničenih. Celo še več, četudi je podžupan Križman že v začetku leta 2007 nihal glede določitve ustrezne lokacije za športno dvorano, ni to vprašanje ustrezno rešil niti po dveh letih in pol odtekle. Odgovorni so očitno opustili načrt, da bi dvorana dobila svoje mesto v okviru Portovalu, za kar so se že pripravljali projekti, druge ustrezne lokacije, kjer bi bilo moč avtonomno zgraditi večnamensko športno dvorano, pa niso zagotovili. Vsaj športna javnost v Novem mestu ne dvomi, da mesto tovrstno dvorano potrebuje. Mnogi drugi menijo, da je moč davkoplačevalski denar za šport nameniti tudi kako drugače. V vsakem primeru pa dvorane ni, nihče je ne gradi, celo projekti zanjo niso izdelani.

Edino, kar se je v Portovalu v teh zadnjih letih začelo graditi, je servisni objekt z baliniščem kot osrednjim prostorom. A celo ta za občino, kakršna je novomeška, ne pretirano zahtevna investicija, ki se vleče že kak dve leti, je bila pred meseci sredi del ustavljena, zaradi česar so notri le goli zidovi.

Plavalni bazen v sanjah gospoda podžupana

Ena od večkrat izpostavljenih pomanjkljivosti mesta na področju športa je tudi odsotnost plavalnega bazena. Edini bazen, ki ga mesto premore, je v okviru osnovne šole Grm, ki je 25-metrski. Za silo služi plavalnemu izobraževanju najmlajših, česa več pa seveda ne more nuditi. Da so prizadevanja za ureditev plavalnega bazena na ničli, sploh ne čudi, ko pa podžupan Križman še par let nazaj ni vedel, da prostorski dokumenti omogočajo njegovo ureditev v območju športno-rekreatijskega parka Portoval. V intervjuju za časopis Dobro jutro je namreč dejal, da je bil razočaran, ko občinski svet z ureditvenim načrtom ni potrdil možnosti

izgradnje bazena v Portovalu. To je seveda zmotno. Občinski svet je namreč konec leta 2001 sprejel ureditveni načrt, z njim pa omogočil – celo tako rekoč naročil – nadaljnje aktivnosti odgovornih, da uredijo zunanjí 50-metrski bazen z garderobami in s tribuno ter ob njem še prehodni in otroški bazen in celo prostor za sončenje, pod tribuno stadiona pa 25-metrski pokriti oz. zimski bazen. Ničesar od tega še danes nimamo, celo projektov ne. Za podžupanova nevednost pa tudi ni spodobnega opravičila, saj je bil v onih letih sekretar na občini, odgovoren tudi za šport, direktor Agencije za šport, ne dosti kasneje pa še občinski svetnik, ko je navedeno izjavil, pa je bil celo podžupan, odgovoren tudi za področje športa. V vsaki od teh vlog bi moral zelo dobro, najbrž celo najbolje med vsemi v mestu poznati možnosti občine glede gradnje športne infrastrukture.

Sveti, vendar ne tudi športni Rok

Tako imenovani športno-rekreatijski center Sveti Rok, gre za območje na jugu mesta nad Regrčo vasjo, je še naslednja od ne le neuresničenih, ampak od mnogih skoraj pozabljenih priložnosti za razvoj športne infrastrukture. V zadnjih letih se reč ni premaknila na bolje niti za ped. Za ta center je sicer neki novomeški podjetnik v letih, ko se je na občinskem svetu načrt sprejemal, skoraj deset let je že odtlej, obljubljal ureditev športno-rekreatijskega kompleksa brez denarja občine, zato pa kar s pomočjo tujega naložbenika. Od ureditve smučarskih prog, balinišč, teniških igrišč, smučarskih skakalnic, 30-metrski in 70-metrski sta predvideni, novega objekta za šport v zaprtem prostoru ter denimo poligona za zabavo otrok ni ostalo drugega kot črke in črte na papirju. A vsaj načrt je ostal, ki bi ga lahko uresničevala občina ali pa zanj vsaj iskala novega naložbenika.

Propadajoči Velodrom Češča vas

Nekaj drugače, a prav tako brez bistvenih premikov, je tudi v Češči vasi z razvpitim velodromom. Doneče besede so izrekli kolesarski navdušenci sredi devetdesetih let, ko je na zahodnem robu mestnega zelenega pasu tudi bil zgrajen velodrom za potrebe svetovnega mladinskega prvenstva v kolesarstvu. Odtlej velodrom bolj ali manj le propada, navkljub kakim grobim načrtom in napovedim, da bo prišlo do realizacije tako imenovane tretje faze gradnje, torej do prekritja objekta in ureditve notranjih površin (atletska steza, igrišča). Z objektom sedaj sicer upravlja Kolesarski klub Adria Mobil, a od tega kakih obsežnih inve-

sticijskih del ne gre pričakovati. Tu naj bi bila po nekdanjih zamislih sicer urejena mestna večnamenska dvorana, ki bi skupaj s prostorom ob njej služila športu (kolesarstvo, atletika, tenis, košarka itd.) s prostorom za okoli 4000 gledalcev na vzhodni in zahodni tribuni, pa seveda tudi sejamski dejavnosti, kulturnim ter podobnim prireditvam. O kompatibilnosti z letališkim in konjeniškim centrom v bližini ter o drugih razvojnih možnostih območja je zdaj povsem odveč, prepozno ali morda preuranjeno govoriti.

Usta, polna Drgančevja

In še eno bolj izpostavljeno območje imamo v mestu, kjer naj bi nekaj večjega pridobil tudi šport. V okviru univerzitetnega kampusa v Drgančevju, tudi to je že nekaj let le papirnati mastodont, je namreč predvidena ureditev telovadnice oziroma večnamenske dvorane za potrebe kampusa, ki pa bi bila brez dvoma v korist tudi mestu in njegovemu športu. No, tudi tu v zadnjih letih ni bil narejen resen korak naprej. Izrečenih je bilo sicer obilo besed, ki pa jim niso sledila pripadajoča dejanja. Dvorane tudi tam torej ni.

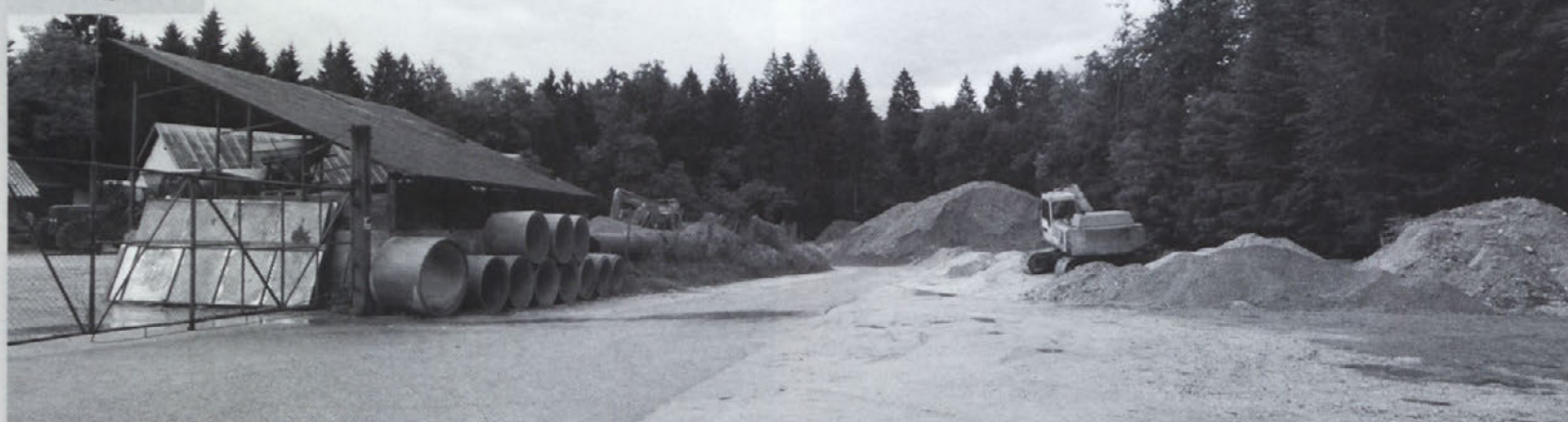
Skratka, bolj ali manj izoblikovanih priložnosti za ureditev novih športno-rekreatijskih objektov v Novem mestu in okolici je zelo veliko, morda za v populacijskem in ekonomskem smislu tako drobno mesto in regijo celo preveč. Toda četudi jih je obilo, praktično vse ostajajo neizrabljene. Tudi umestitev dolgoletnega športnega funkcionarja na mesto novomeškega podžupana ni prinesla nič novega, nič boljšega. Morda bi lahko celo rekli, da novomeški športni infrastrukturi ni šlo od uvedbe lokalne samouprave še nikoli tako slabo. V občinskem proračunu se za šport ne namenja kaj bolj obilnih sredstev, od države se jih ne zna pridobiti, še manj iz Evropske unije in zasebnega sektorja, načrtov se ne pripravljajo na višjih ravneh ...

In kako bi le bilo drugače kot pa slabo, ko pa občina celo rekreatijski park Loka, eno najbolj atraktivnih shajališč novomeške športne mladine, naj bo to sredi zime ali pa poleti, namenja raznim bebavam, totalno amaterskim cirkusom?

Ivan Grill, eden od sedanjih županovih koalicijskih partnerjev pri vodenju občine in Križmanov podžupanski kolega, je pred leti obljubljal, da bo s trdim in poštenim delom opravičil zaupanje volivcev. Na področju urejanja razmer za novomeški šport poštenosti najbrž ne manjka, trdega dela pa ni in ni na spregled. In o Novem mestu kot regijski prestolnici športa bo ob takem »delu« iz leta v leto težje govoriti naokoli.

Odstranitev nasipa ali inšpektorja?

Tekst in foto Tomaž Levičar

Državljan se večkrat vpraša, v kakšnih primerih sploh učinkovito delujejo organi, ki jih plačuje prek davkov. Najbrž ne čisto povsem upravičeno, a vendar se prepogosto zdi, da znajo ti organi stopiti na prste kakemu kurjemu tatu, velike ribe pa jim spolzijo iz rok. Drgančevje, kjer nekdo pridno in že dolgo nasipava material na občinski zemlji in proti predpisom, je že primer, kjer se ne kaže toliko le to, da komu ni nič mar za lastnino, posebej če je ta občinska, in še manj za predpise, pač pa se jasno kaže predvsem, da bi bilo morda lažje in smotrneje odstraniti inšpektorja, ki ne zmore rešiti takega primera v prid občine in predpisov, kot odstraniti one silne nasipe.

Stopiče: Temni rotovž

Ob nedeljah, posebej, če je kaka popularnejša cerkvena reč, v Stopičah celo verniki povsem izgubijo smisel za upoštevanje prometnih predpisov. Večina se do verskega hrama pripelje kar z avtom, ki pa ga nato pustijo, kjer pač je, eni na pločniku, drugi napol na cesti, tretji na zelenici, kakšen pa celo najde kak urejen parkirni prostor. Če že cerkev ne zagotovi dovolj parkirnih mest za svoje vernike, tedaj je sreča vsaj ta, da občinska oblast in z njo redarji ob nedeljah zaenkrat še ne delajo.

»PCK«:
Najprej po gradbeni material, nato h kleparju ali pa kar prek ceste

Trgovina Top dom v Srebrničah ima lepo bogato in raznoliko paleto zadevščin za marsikateri dom. A če že ne prihod tjakaj, tedaj pa je zagotovo odhod od tam tvegana reč. Že itak je nejasno, kje lahko tam kupec sploh parkira, še manj pa je jasno, kje naj se vključi na glavno cesto, po kateri vozijo eni bolj, drugi pa nekaj manj divje. Da bi tak trgovec moral ustrezno urediti parkirna mesta za stranke in urediti ustrezne priključke na cesto, bi moralo biti jasno in nujno oziroma obvezno. V nasprotnem se lahko zgodi, da bi bilo smotrno zraven postaviti še kleparsko delavnico za avtomobile. Pokopališče je itak že tamkaj.

Kandijski most: Lovilnica kolesarjev

Zdi se, da je vrlim delovodjem Malkoma in njihovim nadzornikom tik pred koncem obnove Kandijskega mostu nekoliko padla koncentracija. Kanalizacijske rešetke so namreč postavljene vzdolžno na cestišče, kar bi lahko bilo precej nevarno za tiste kolesarje, ki imajo bolj ozke pnevmatike. Še sreča, da je Dirka po Slovenija, ki se je končala z bliskovitim šprintom prav prek Kandijskega mostu, minila brez poškodb. Še toliko bolj je to nevarno, ker je cestišče na mostu precej ozko in se morajo kolesarji velikokrat stisniti tik ob rob cestišča. Upamo, da bodo odgovorni le dvignili in obrnili rešetke. (Uroš Lubej, foto Boštjan Pucelj)

Zagate v ožjem središču Novega mesta

Za spremembo prometnega režima

Tekst in foto Tomaž Golob, Zavod za varstvo kulturne dediščine, Območna enota Novo mesto

GRAFIČNA PRILOGA 2

PROMETNA UREDITEV V HISTORIČNEM JEDRU NOVEGA MESTA

Prometni režim v mestnem jedru
Za potrebe stanovalcev, servisnih dejavnosti,
dostave in urgence se ohrani obstoječi
prometni režim

KONSERVATORSKI PROGRAM ZA PRENOVO TRŽNICE V NOVEM MESTU

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE Novo mesto
April 2009

Mestno jedro je preobremenjeno s tranzitnim prometom, zlasti iz smeri Kandijskega mostu. Obstoječi režim parkiranja povzroča prometne zastoje zlasti v spodnjem delu trga, nič boljša ni situacija na Rozmanovi ulici, kjer se s parkiranjem pravokotno na pločnik ustvarja preozek prometni koridor za vozila. Tako za Rozmanovo ulico kot za Glavni trg pa je značilno, da so pešci zaradi agresivnega mirujočega in tranzitnega prometa dobesedno stisnjeni ob zidove hiš.

Predlog nove prometne ureditve v zgodovinskem jedru Novega mesta, ki sledi sodobnim trendom pri reševanju tovrstne problematike s ciljem čim hitrejšega in čim bolj učinkovitega praznjenja mestnega jedra s strani tekočega prometa in ne obratno, kot smo pričla ob sedanjih praksi.

Novo mesto v luči iskanja ustreznih prometnih rešitev

Vsake toliko časa v Novem mestu ugotovimo, da je obstoječe stanje mirujočega in tekočega prometa zlasti v zgodovinskem jedru mesta in v njegovem ožjem obrobju nemogoče. O tem se občasno piše, razpravlja, izdelujejo se razne študije, zagate pa ostajajo in se še kopičijo. Prva resnejša razmišljanja o potrebi po novi prometni ureditvi v mestnem jedru v novejšem času segajo v leto 2001, ko je Mestna občina Novo mesto začela s prvimi, žal nedorečenimi aktivnostmi prenove mestne tržnice, je pa v podjetju Acer Novo mesto, d. o. o., naročila izdelavo prometne študije za ožje središče Novega mesta. Dognanja, ki jih omenjena študija, zahvaljujoč analitičnemu pristopu, prinaša k poznavanju trenutnih prometnih razmer v ožjem delu mesta, so izredno dragocena in aktualna. O novi prometni ureditvi v mestu se spet več govori v letošnjem letu, ko je Mestna občina Novo mesto vnovič začela postopke glede prenove mestne tržnice in v ta namen celo organizirala urbanistično delavnico. Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Novo mesto (v nadaljevanju: zavod), je letos aprila izdelal Konservatorski program za prenovo tržnice v Novem mestu, v katerem je na podlagi rezultatov omenjene prometne študije in lastnega poznavanja prometne situacije v mestnem jedru

predlagal določene rešitve glede nove prometne ureditve, in sicer tako mirujočega kot tekočega prometa.

Predlogi nove ureditve zavoda bodo podani v nadaljevanju članka, je pa treba na tem mestu omeniti še vsem znano dejstvo, da je bil v času pisanja članka Kandijski most še vedno zaprt za ves tekoči promet zaradi prenove pločnikov. Zgora, ki je pri mnogih povzročila veliko slabše volje, je v določeni meri resda razbremenila Kandijsko ulico, po drugi strani pa dodatno obremenila Seidlovo cesto in občasno povzročila pravi prometni kaos v mestnem jedru. Kljub temu pa ponuja številne odgovore na vprašanje, kaj bi za mestno jedro pomenila morebitna delna ali celo popolna zapora Kandijskega mostu za promet.

Zgodovinski razvoj prometnic v Novem mestu in njegovi ožji okolici

Na odločitve o izboru mesta za oblikovanje naselbine, v našem primeru srednjeveškega Novega mesta, sta vplivala dva dejavnika: na eni strani primerne topografske zmožnosti zemljišča, ki med drugim vključujejo tudi strateški vidik lokacije za potrebe obrambe, po drugi strani pa naravne in zgodovinske pogoje možnosti za prometne povezave z drugimi mesti in regijami.

Pokrajina v okolici Novega mesta je izrazito razgibana. Je značilen valovit kraški svet, ki je vse od prazgodovine

Nevestno parkiranje v spodnjem zoženem delu Glavnega trga pogosto povzroča prometne zastoje, pešcem pa ostanejo na voljo le ozka obojestranska pločnika in veliko potrpljenja.

Ne glede na morebitno ohranitev omejenega tekočega in mirujočega prometa na Glavnem trgu pa bi veljalo resno razmisliti o ukinitvi parkirnih mest v reprezentančnem zgoranjem delu trga med vodnjakom in mestno hišo ter med slaščičarno in stikom z Rozmanovo ulico.

do novejšega obdobja nudil varne pogoje za poselitev. Predvsem prazgodovinska naselbina na Marofu je bistveno vplivala na nadaljnji potek naseljevanja v tem prostoru. Tedaj je bila tudi izoblikovana osnovna prometna shema območja s prehodom čez reko Krko na območju današnjega Broda. Tu je treba omeniti, da je že v tem obdobju prav po dolini reke Krke potekala izredno pomembna prometna zveza med osrednjo Slovenijo in Primorjem ter Posavjem oziroma Panonsko nižino. Znano je, da današnje osrednje prometnice v Novem mestu in njegovi okolici izhajajo iz nekdanjega omrežja tovornih poti, ki nekatere po postanku segajo celo v prazgodovino, večina pa se jih je razvila v času rimskega cesarstva.

Z ustanovitvijo Novega mesta in s podelitvijo mestnih pravic leta 1365 so meščani na podlagi podeljenih privilegijev imeli dobiček od trgovine ogrskih in hrvaških dežel proti morju in Italiji. Do tedaj izoblikovane poti so bile takrat spremenjene le toliko, da se niso več mogle izogniti mestu in mestni mitnici. Zaradi tega so tudi prestavili prehod čez Krko z Broda v vznožje današnje Pugljeve ulice. Posledično se je okoli Novega mesta razvil izrazit žarkast sistem prometnic s središčem v današnjem mestnem jedru. Danes je ta radialen sistem, ki je značilen tudi za druga mesta srednjeveškega postanka, precejšna ovira tako za rast mesta kot za organiziranje prometnih tokov, saj se sodobni promet lažje odvija na pravokotno zasnovani cestni mreži, v Novem mestu pa situacijo otežuje še dejstvo, da je treba na več mestih premostiti reko Krko in njene pritoke.

Vse do industrijske dobe je bila mreža cestnih komunikacij enakovreden del mestne zasnove, z industrijsko revolucijo in ekonomskim razvojem pa so promet in njegovi tokovi postajali pomembnejši in so jih glede na potrebe reševali samostojno, marsikdaj tudi na škodo ostalih urbanih vsebin. Zaradi neposrednega ekonomskega učinka je bil cilj doseči čim večjo učinkovitost in pretočnost prometa.

Za Novo mesto je na eni strani značilno, da je še dandanes obdržalo staro cestno in ulično mrežo, ki že v osnovi ne ustreza sodobnim prometnim standardom, po drugi strani pa se je kot dolenska metropola mesto po 1945 razvilo v pomembno slovensko industrijsko središče. Z izgradnjo železnice so se slovenska mesta razvila v sodobna urbana središča. Za razliko od mnogih drugih mest (Ljubljana, Maribor, Celje ...), v katerih sta bila smer razvoja in premaknitev težišča centralnih dejavnosti odvisna od lokacije železniške postaje – in je na ta način vplivala tudi za prometno razbremenitev mestnih jeder –, se v Novem mestu to ni zgodilo tako zaradi odročnosti železniške postaje v Bršljini kot tudi zaradi neugodne topografije. Določeno omilitve vse večjih prometnih zagat v mestu in ožji okolici je pomenila izgradnja novega Kandijskega mostu leta 1898, ki je do 1975, ko so zgradili nov

most v Ločni in vzhodno obvoznico proti Žabji vasi, ter do izgradnje novega mostu ob starem železniškem leta 1991 nosil vso težo povezave med starim delom mesta na levi strani Krke in novimi mestnimi predeli na desni strani reke. V tem kontekstu je treba razumeti tudi večje gradbene posege v začetku petdesetih let 20. stoletja, ki so se delali po načrtih arhitekta Marjana Mušiča na Glavnem trgu in z izgradnjo spomeniškega kompleksa Na vratih. Leta 2001 zgrajena severna obvoznica ni pomembno vplivala na zmanjšanje tranzitnega prometa skozi mestno jedro. To nalogo bi prav gotovo mnogo bolj uspešno rešila nova južna cesta, ki bi povezala območje Revoza oz. Žabje vasi z zahodnimi mestnimi predeli in tako razbremenila s tranzitnim prometom preobremenjeno Kandijsko cesto, posredno pa tudi mestno jedro. S pozidavo naselja na današnji Smrečnikovi ulici in prostora med Šmihelsko cesto in potokom Težka voda je bila tovrstna priložnost v dobršni meri zamujena. V Občinskem prostorskem načrtu (OPN) načrtovana južna obvoznica od Poganc do Velikih Škrjanč, kjer se naveže na prihodnjo zahodno obvoznico, je prav gotovo potrebna, bo pa v pogledu prometne razbremenitve mestnega jedra zaradi oddaljenosti prav gotovo manj uspešna.

Pomanjkljivosti obstoječe prometne ureditve

Obstoječa prometna ureditev v ožjem mestnem jedru ima več pomanjkljivosti. Mestno jedro je občutno preobremenjeno s tranzitnim prometom, zlasti iz smeri Kandijski most–Glavni trg–Rozmanova ulica–Seidlova cesta. Obstoječi režim parkiranja na Glavnem trgu ob pritiskih tranzitnega prometa iz Kandije povzroča prometne zastoje zlasti v spodnjem delu trga, nič boljša ni situacija na Rozmanovi ulici, kjer se s parkiranjem pravokotno na pločnik ustvarja preozek prometni koridor za vozila. Tako za Rozmanovo ulico kot za Glavni trg pa je značilno, da so pešci zaradi agresivnega mirujočega in tranzitnega prometa dobesedno stisnjeni ob zidove hiš. Po drugi strani tranzitni promet iz smeri Rozmanova ulica–Prešernov trg–Florjanov trg–Sokolska ulica–Kandijski most preveč agresivno posega v sicer mirno zaledno območje Glavnega trga, onemogoča revitalizacijo tega dela mesta s poudarkom na prenovi Narodnega doma, Florjanovega trga in tržnice, grobo prekinja peš povezave med Glavnim trgom in kapitelskim gričem in obenem diagonalno seka Florjanov trg, s čimer je izničena celovitost njegove tržne površine. Ker je za promet odprta tudi cesta ob severni strani trga proti Glavnemu trgu, za potrebe sedanje tržnice ostane le prostor na nekdanji lokaciji cerkve sv. Florijana. Kandijsko križišče je prometno izredno obremenjeno in z obstoječo prometno ureditvijo onemogoča tekoč in varen pretok vozil. Kandijska cesta kljub novjšim obnovitvenim prizadevanjem ne ustreza sodobnim standardom regionalne ceste. Njena vloga osrednje povezo-

valne ceste med vzhodnim in zahodnim delom mesta na desnem bregu reke Krke žal tudi onemogoča kakršno koli načrtovanje revitalizacije vse bolj propadajoče Kandije in desne brežine reke Krke ter njuno vključitev v ponudbo zgodovinskega mestnega jedra.

Nekaj predlogov zavoda za izboljšanje prometne situacije

Na podlagi rezultatov omenjene prometne študije, poznavanja tovrstnega reševanja v drugih primerljivih slovenskih in evropskih mestih ter vsakdanje izkušnje je mogoče ukrepe za izboljšanje prometne situacije v ožjem mestnem središču strniti v sledečih točkah.

- Tranzitni promet skozi mestno jedro je treba znatno omejiti.

- Ukiniti je treba motorni promet v smeri Prešernov trg–Florjanov trg–Sokolska ulica in dovoliti le promet za potrebe dostave, servisnih služb, urgence in stanovalcev po obstoječem prometnem režimu.

- Sokolsko in Muzejsko ulica je treba prvenstveno nameniti pešcem, s čimer se pridobi dodatne cone za pešce in s tem kakovostne povezave med Glavnim trgom, Bregom in kapitelskim gričem (vključno z muzejskim kompleksom in Anton Podbevšek Teatrom) ter na drugi strani s tržnico in Florjanovim trgom. Z zaprtjem Sokolske ulice za promet se bodo vzpostavili pogoji za uspešno revitalizacijo Narodnega doma kot tudi možnost vzpostavitve dodatnih tržnih prostorov pred Jakčevim domom in Narodnim domom.

- V mestnem jedru je treba urediti osrednjo enosmerno prometno komunikacijo: Seidlova cesta–Rozmanova ulica–Prešernov trg–severni del Florjanovega trga–Glavni trg z razcepoma proti Rozmanovi ulici oziroma v smeri Kandijskega mostu–Kandijsko križišče.

- Na Kandijskem mostu je treba vzpostaviti enosmeren promet v smeri Glavni trg–Kandija in obenem razširiti preozke pločnike.

- Bistven pogoj za prepoved vstopa motornega prometa iz Kandije v mestno jedro je izgradnja dodatnih parkirnih površin na območju Kandije. Zdaj je na voljo le manjše parkirišče ob Novi Ljubljanski banki na Trdinovi ulici, pa še to je izredno slabo zasedeno ne glede na dejstvo, da je od Glavnega trga oddaljeno le slabih 100 m(!?).

- Na Rozmanovi ulici je treba spremeniti obstoječi način parkiranja z bočnim in sočasno ustrezno razširiti pločnike.

- Na Glavnem trgu je treba ovrednotiti parterno ureditev, ki je bila v začetku petdesetih let 20. stoletja ravno za potrebe tranzitnega prometa izvedena po načrtih arhitekta Marjana Mušiča, kljub temu pa lahko ugotovimo, da je treba iskati rešitve v smeri pridobitve dodatnih površin za pešce, zlasti razširitve pločnikov v spodnjem delu trga. Razmisliti bi bilo treba tudi o ukinitvi parkirnih mest med

Ob takem prometu je Kandija za mesto izgubljena za vse večne čase. Kako se ob tem počutijo pešci, pa je iz fotografije dovolj razvidno.

vodnjakom in rotovžem ter pred Germovo hišo, v kateri deluje slaščičarna, v korist pešcem, gostinskim vrtovom in odvijanju priložnostnih dogodkov.

- Izgubljene parkirne površine na Glavnem trgu in na Rozmanovi ulici je treba nadomestiti s parkirnimi mesti v novih parkirnih hišah na Novem trgu, v Kandiji in pod Kapiteljsko cerkvijo.

- Na zavodu se ne zavzemamo za delno ali popolno zaporo Glavnega trga za tekoči in mirujoči promet, saj bi bila tovrstna poteza nerealna, nepotrebna in zgodovinsko neutemeljena. Odločitev za tako radikalen poseg bi med drugim povzročila tudi oblikovno, materialno in vsebinsko poenotenje razsežnega javnega prostora (Glavni trg v Novem mestu je namreč največji trg na nekdanjem Kranjskem), kar bi neizogibno vodilo k sterilnemu videzu trga.

- Za potrebe revitalizacije Kandijske ceste bi bilo treba, ne glede na dejstvo, da je morda že nekoliko pozno, preveriti možnost izgradnje nove osrednje prometne žile po Smrečnikovi ulici bodisi v smeri Šmihela in od tam ob južnem robu šolskega centra do prihodnje zahodne obvoznice bodisi pri trgovini Mercator na Smrečnikovi ulici z mostom nad ulico Nad Mlini in potokom Težka voda ter ob južnem robu bolnišničnega kompleksa do Šmihelske ceste. V načrtih Mestne občine Novo mesto sta sicer predvidena obnova in razširitev cestišča pri Znančevem mlinu nasproti vrtnarije, vendar bo tovrstni poseg pomenil le določeno olajšanje za lokalni promet, vsekakor pa ne bi zmožal prenesti teže povečanega prometa na tem območju.

Z vzpostavitvijo novega prometnega režima v mestu se bo prav gotovo sprožil sistem podiranja domin, saj se bo z vsakim ukrepom pokazala potreba po reševanju množice drugih odprtih vprašanj, ki se bodo ob tem porajala. Zato je pomembno, da se h kakršnim koli spremembam na tem področju pristopi z razmislekom, natančnim načrtovanjem in dolgoročnim predvidevanjem. Zlasti zdaj je v preteklosti marsikaj manjkalo.

Na prometno obremenjeni Rozmanovi ulici sta tekoči in mirujoči promet povsem nadvladala pešce in jih stisnila ob zidove hiš. Z bočnim parkiranjem in razširitvijo pločnikov bi tudi ta ulica postala mnogo bolj prijazna.

Ves čas po drugi svetovni vojni se je nudila priložnost za izgradnjo sodobne regionalne ceste po današnji Smrečnikovi ulici kot osrednje povezovalne ceste med vzhodnim in zahodnim delom mesta na desnem bregu reke Krke. Danes je to mirna soseska, v kateri stojita tudi osnovna šola in vrtec, zato je za kakšne večje spremembe verjetno že prepozno. Ali res?

Kozmopolitske elite in nehvaležni »teren«

Marijan Dovič, foto Boštjan Pucelj

V časih hiperinflacije raznih komentatorjev, ekspertov in analitikov, ki se drenjajo pri medijskem koritu, da bi v petnajst- ali nekaj več sekundnih izjavah komentirali to in ono, se seveda ni bilo mogoče izogniti niti ekspertizam poraznega dejstva, da je na letošnje evropske volitve prišlo le 43,55 odstotka volilnih upravičencev, kar je najmanj v zgodovini neposrednih volitev v Evropski parlament. Toliko bolj zato, ker volilna udeležba ves čas vztrajno pada: na prvih neposrednih volitvah pred 30 leti je bila udeležba 62 %, na drugih leta 1984 59 %, na tretjih leta 1989 58 %, na četrtyh leta 1994 57 %, na petih leta 1999 49,5 %, na volitvah 2004, ko smo prvič dobili slovenske evropske poslance, pa je bila 45,5 %.

Še bolj zanimivi so detajli, na primer dejstvo, da je udeležba v starih članicah praviloma višja kot v državah, ki so v unijo vstopile leta 2004 ali pozneje. V državah, kjer volitve niso obvezne, je bila udeležba najvišja na Danskem (62,5 %) in presenetljivo v novinki Latviji (52,9 %). Najnižja je bila v Litvi (15,7 %) in na Slovaškem (19,6 %), le nekoliko višja pa na Češkem (25 %), v Sloveniji (26,5 %) in Romuniji (27,2 %). Podatki so zaskrbljujoči predvsem za evropske politične zastopnike: zavezujejo jih k premisleku in posipanju s pepelom, kajti kredibilnost skupnega projekta je ob takem trendu postavljena pod vprašaj. Jasno, zgodba naravnost zapeljuje k diagnostiki in analizi vzrokov – žanru, ki ga zadnja leta naši mediji najraje prepuščajo zunanjim komentatorjem. Toda ob poslušanju njihovih ekspertiz se je bilo težko znebiti vtisa, da je večji del argumentacijske artilerije tarče visoko preletel.

Namreč, ignoranca volilnega telesa nikakor ne more biti predvsem *signal* evropski politični eliti, da dela slabo, da ljudstvo v njenim delom oziroma z rezultati tega dela *ni zadovoljno*, in da zato hoče drugačno »Evropo«, drugačne skupne institucije. Taka analiza predpostavlja, da je »volilno telo« na tekočem z delom komisije, parlamenta, sveta in drugih institucij in da to delo sproti spremila in kritično vrednoti. Resnica je ravno nasprotna: evropski človek, zapreden v svoj mikro vsakdan, svoje mikro okolje in svoje mikro recesijske zaskrbljenosti o tem delu, ne le da nima pojma, ampak verjetno niti našteti ne zna temeljnih evropskih institucij ali povedati, kdo je komisar iz njihove dežele. Elita in njeni volivci ne govorijo »istega jezika« in prav očitno tudi ne diha »istega zraka«.

Najpreprostejša razlaga bi bila taka: slehernik, povprečnik iz anonimne množice služabnikov kapitala, je, če parafraziram našega nekdanjega dolgoletnega zunanjega ministra, nepoučen, neizobražen, tako rekoč zarukan, vsekakor pa *neevropski*. Ni ga prekvasil žlahtni »evropski duh« in v njem ni niti senčice plemenitega kozmopolitizma. Omenjeni razsvetljeni »kozmpolitiski« diskurz se seveda redko pojavlja jasno artikuliran, kajti politični veterani združene Evrope – v glavnem so to dodobra preizkušeni, zaslužni in včasih tudi že »odsluženi« politiki z nacionalnih parketov – večinoma niso tako konsistentno arogantni kot naš nesojeni posebni odposlanec premiera. Toda duh *kozmpolitike elite* veje iz njihovih dejanj: sami sebe razumejo kot izvoljence, posvečene v misijo vodenja neuke, indiferentne mase. V tem smislu – pa naj se sliši še tako pregnano – se vedejo podobno kot nekdanji partijski centralni komiteji, ki so kot nekakšni prosvetljeni modreci »vedeli bolje« in se postavljali nad volilno telo. Edina razlika je ta, da jih v demokratični uniji to telo sem in tja postavi na laž, in tedaj ga je v imenu višjih ciljev treba nekako »izigrati«, na primer zaobiti kak referendumski »ne«.

Tu seveda ne moremo ugotavljati, ali evroelita res »ve bolje« oziroma ali sploh ve, kam in kako vodi slabo zlepljeno barko po globalnih oceanih. Še manj se velja trapiti

z idiotskim vprašanjem, ali morda »bolje ve« demokratična masa. Lahko pa osvetlimo enega od možnih vzrokov za odtujenost elite od »terena«, če uporabimo lep izraz iz časov, ko so komunisti še dobro razumeli pomen nenehnega praktično-ideološkega aktivizma med rajo. Pravzaprav se zdi, da je evropska politična elita pozabila ravno na načelo, ki ga je uveljavila marksistična misel, namreč neizprosno kavzalno razumevanje družbene nadstavbe: tako intelektualci kot politiki bi se morali zavedati, da je njihov položaj strukturno mogoč šele z visoko stopnjo diferenciacije družbene proizvodnje, da je torej izdelek nekih razslojitev.

Omenjenemu razkoraku, izhajajočemu iz pozabe lastnih temeljev, se je mogoče približati po kratkem ovinku. Na neki konferenci teoretske komparativistike, ki se je ukvarjala s kozmopolitizmom, sem namreč v nekem trenutku postal pozoren na to, kako malo pozornosti je bilo namenjeno nekemu preprostem dejstvu: namreč da je kozmopolitizem, ki ga idealno razumemo kot zavest o pripadnosti enoviti skupnosti, »človeštvu«, vendarle tudi ali celo predvsem ekonomsko vprašanje oziroma vprašanje *privilegijev*. Kakor koli ga namreč obračamo, se bo treba strinjati, da pravi kozmopolitizem pač ne more biti google-earthovskega tipa, da torej ni vse le »v glavi«. Kako bo kozmopolit nekdo, ki še ni bil nikjer, ki ni nikamor potoval – čeravno se je v domačem fotelju še tako potapljaj v globine kiberprostora? Kozmopolitizem, pa naj gre za to ali ono inačico, ima neko konstanto: njegovi agenti premorejo sredstva in čas oziroma dostop do strukturiranih možnosti, da se fizično premikajo po globusu in na ta način telesno, fizično doživljajo dimenzije kozmopolitstva. Zdaj se hitro izlušči nekaj snopov kozmopolitske elite: bogataši in del vrhnjega sloja razvitih držav, vrhunski športniki, predstavniki top šovbiznisa, visoke politike in znanosti, peščica umetnikov in morda del elite novinarjev. To so bolj ali manj kategorije, v katerih obstaja možnost razvoja kozmopolitske identitete, medtem ko ostalim v informa-

cijski dobi preostane kvečjemu možnost, da postanejo nekakšni kiberkozmpolitiki.

Razumljivo je seveda, da se slehernik, ki za silo obvlada le materni jezik, ki ne potuje oziroma se v najboljšem primeru vsakih nekaj let premakne do meje sosednje države, mnogo težje vživlja v idejo nadnacionalne unije. Počutiti se člen takšne skupnosti zahteva razvijanje pržnega duha, ki je strukturiran kozmopolitsko, zahteva od posameznika, da aktivno spoznava nova okolja, njihovo tradicijo, kulturo in jezike. Ta možnost niti približno ni dana vsakomur, a seveda, tudi če bi bila, ali bi bil tak razvoj res pravilo? Malo je torej verjetno, da se bo v prihodnosti evropska skupnost, utemeljena na zamislih nadnacionalne intelektualne elite, začela resneje *integrirati*. Poleg vsega tega je namreč privlačnost evropske politike najresneje hendikepirana z jezikovnimi barierami. Zaradi teh jo tudi mediji, ki jih ni mogoče prisiliti k ničemur, obojavajo redkeje. Evroposlanci in komisarji za razliko od svojih nacionalnih kolegov, kot sta burkača Berlusconi in Sarkozy, niso nujno vsak dan pod žarometi. Tudi slovenski mediji se niti približno toliko ne ukvarjajo s Pötteringom ali z Barrosom kot z lokalci. To je tudi razumljivo, saj je za gledalce domači šov – manj ko ta postaja relevanten, hitreje se spreminja v burlesko – tudi neprimerno bolj *zabaven* od zahtevnega evropskega. Pahor, Janša, Türk, Golobič, Grims, Peče: to so junaki našega medijskega sveta, naši mali prijatelji, ki nas vsak dan obiskujejo na domu, nas nagovarjajo z domačo besedo, nam mežikajo z nekajmetrske razdalje, se zmerjajo, pridušajo, posipajo s pepelom, demantirajo, priznavajo napake, premišlujejo, se kesajo, spovedujejo, napenjajo v »razmislekih« in sprejemajo »odločitve«. In res, kdo izmed novinarjev iz Bruslja (Tanja F., kje si zdaj?) bi lahko domačim gledalcem ponudil večjo poslastico od Jelinčiča, ki stopa v parlament »pogledat«, če je naših vrlih pogajalcev s Hrvati »sploh še kaj v hlačah«?

Katja Martinčič

Kakšna knjiga? Facebook!

Tisti, ki imate enega, ste pač padli borci med naivnimi žrtvami zlobnih manipulatorskih »internetov«, tisti, ki imate dva, ste pretežno brez prijateljev in posledično brez življenja, tisti s tremi profili ali več pa ste grožnja zdravi eksistenci v svetovnem merilu, zato kar takoj zabrišite modem čez najvišje okno svojega prebivališča.

Vsakdo ima določeno zasebno interesno področje, svojevrstno zabavo, morda celo obsesijo, s pomočjo katere se dnevno odmika od realnosti v lasten, bolj varen svet. Ena najbolj primernih in skorajda univerzalnih reči za takšne »pobege« je knjiga in z njo pragozd neresničnih zgodb, junakov in idej, ki se skrivajo med platnicami. No, je bila knjiga. Že dolgo nazaj, ko je bil marsikdo vesel, če je takšno heretično reč, ki vsebuje pisano besedo, sploh dobil v roke, kaj šele, da jo je znal prebrati. Moja zgodba je dosti bolj moderna. Začne se nekje pred desetimi leti, ko sem se v osnovno šolo vozila s starim škripajočim avtobusom, na katerem nisi mogel niti zaspati, ker si z glavo preveč frekventno butal ob šipo. Potem sem ugotovila, da je tistih dvajset minut v eno in dvajset v drugo stran ravno dovolj časa, da kaj preberem. Najprej ves nebroj knjig o petih prijateljih, potem Vinetouje Karla Maya pa Doylove zgodbe o Sherlocku Holmesu in nato vse ostale plažne kriminalke na dosegu roke. Knjiga je bila dolgo moja najboljša prijateljica. Dobesedno. Vsi ostali so me namreč gledali kot kriminalca najhujše vrste, ker tako čuden, da bereš še na avtobusu in med hojo domov, pač ne moreš biti.

Nadaljevala sem v istem slogu, edina razlika je bila v knjigah, ki sem jih prebiral. Potem je prišel sodni dan in z njim internet v skoraj vsako vasico okoli Škocjana. Naša je bila sicer med zadnjimi, ker se za »tistih par bajt« nikomur ni ljubilo postavljati centrale, pa nič zato. Kmalu je vaško občestvo spoznalo, da brez *internetov* ni življenja, in postopoma smo vsi prišli na svoje. Moj sloves čudaka, ki še kar naprej prenaša naokoli vreče knjig, je tako pridobil nove razsežnosti. Knjiga je menda dobra samo za podkuriti ali pa za lopnit tečnega sošolca po glavi. Tudi prav, sem si mislila, in se med rjovenjem in škripanjem stare kripe skušala koncentrirati na magične vrstice besed pred sabo.

Leta so minevala in osnovnošolski avtobus me je spustil iz svojega trebuha, ovinkasto cestico do osnovne šole pa sta nadomestila avtocesta v Novo mesto in širokopasovni internet. Knjige so se spremenile v odvrtno šolske bukve, ki so dobre samo za vzburjanje slabe vesti, ko nedotaknjene ležijo povsod po sobi. Internet ... internet pa je postal nujno potreben in nepogrešljiv. V šoli so nam rekli, da je to zdaj moderen in koristen učni pripomoček, da se da ogromno stvari preveriti, najti in naučiti s pomočjo interneta, pa še marsi-marsi-marsikaj. No, pa smo stvar preizkusili na lastni koži. Naučili smo se, kako se uredi profil na Glasuj zame, na Myspaceu, na Facebooku in na Netlogu, kako se piše blog, kako se uporablja Messenger, Meebo in Twitter, kako se igra igrice in *uploada* filmčke na YouTube. Potem smo še silno uspešno obogatili našo »brezvezno« slovenščino z milijoni tujk in jih začeli uspešno uporabljati tudi v realnem življenju. LOL, WTF!? ROFL.

Nisem več brala, brala, brala knjig do polnoči, ampak sem sedela pred ekranom in klikala, klikala, klikala do dveh ponoči. Potem se je zgodilo, ne vem, ob kaki priložnosti, da sem spet hotela spraviti skupaj nekaj pametnih besed, in ko sem že desetič pobrisala neustrezno besedo iz pogovorne/internetne/tuje rabe, ne da bi se spomnila lepe slovenske ustreznice, me je postalo strahotno sram.

Tako, zdaj pa zares, dvignite roko tisti, ki imate kljub vsemu vsaj en internetni profil na katerem izmed prej omenjenih portalov. Tisti, ki imate enega, ste pač padli borci med naivnimi žrtvami zlobnih manipulatorskih »internetov«, tisti, ki imate dva, ste pretežno brez prijateljev in posledično brez življenja, tisti s tremi profili ali več pa ste grožnja zdravi eksistenci v svetovnem merilu, zato kar takoj zabrišite modem čez najvišje okno svojega prebivališča. Hvala. Ste kdaj sploh pomislili, kakšna je dejanska korist vseh teh internetnih slačilnic za identiteto in koliko ljudi s »seznama prijateljev« v resnici poznate? Koliko časa na dan zapravite za reševanje slaboumnih kvizov o najljubši hrani, glasbi in posteljnem položaju? Za klikanje in vohunjenje po tujih profilih in predvsem za voajersko ogledovanje tujih fotografij. Več slik, več gole kože, več prijateljev, več komentarjev, večja popularnost. Koga briga, če so »prijatelji« stari okrog štirideset let in živijo v Argentini, Rusiji ali na Tahitiju?

Vse, česar si mladi danes (še?) ne upajo v resničnem življenju, lahko že nekaj let prej počnejo prek interneta. Sliši se grdo, pa saj tako tudi je. Težko si je predstavljati, da med službo brskate po internetu in mimogrede na Myspaceu najdete sliko svoje hčere, nališpane in oblečene za večerni izhod, vi pa ste ji še včeraj zavili sendvič za v šolo in jo peljali na sladoled. Pa naj bo, recimo, da Facebook vseh teh kvalitete še ne premore, ker je preveč »realen«, če je to v virtualnem svetu sploh dovoljeno reči, medtem ko sta Glasuj zame in Simpatije kratko malo gojišče neumnosti in korito za več ali manj brezpredmetne izlive o narodnosti, spolnosti, glasbi ipd. Najboljši dodatek na poti v skrajnost so lestvice od 1 do 10, po katerih se uporabniki istega portala lahko med seboj ocenjujejo. In ne, ne vrednotijo se inteligenca, razgledanost ali socialne vrline.

Smo čedalje bolj virtualen narod, odvisni smo od modema, kablov in trdega diska, od nesrečnikov, ki delajo na centralah in jih polivamo z besedno gnojnico, ker se internet vedno sesuje v napačnem trenutku. Ampak to žal ni izgovor za petnajst različnih internetnih osebnosti enega človeka. Res ni problem klikniti gumbka YES, ko vas vprašajo, če ste že polnoletni. Otroci so danes večinoma bolj računalniško pismeni od svojih staršev in čeprav se trenutno zdi, da so meje v Sloveniji še začrtane, so zgledi iz tehnološko naprednejših držav drugačni. Pa pustimo statistiko in puberteto ob strani. Saj je ogromno tudi oseb, ki naj bi že dolgo odgovarjale za svoje počette, a uspešno nadaljujejo z napačnim razumevanjem rabe interneta. Nekaterim pač ni pomoči, vsaj dokler prisilna amputacija rok in odvzem računalnika nista legalna.

In jaz sem skoraj nehala brati knjige?

Škoda, da je moj osnovnošolski avtobus že odpeljal.

Bogdan Miklič, romski novinar

So transparenti res potrebni?

Glede na moje osebne izkušnje, ki sem jih imel v zadnjih mesecih, menim, da si policija in druge pristojne službe pred »romskimi« križi zatiskajo oči. Pa naj gre za nepošiljanje romskih otrok v šolo ali za podeljevanje socialnih pomoči, ki Romov ne motivirajo za delo. Klub temu pa se človek ob tem vpraša ali je protest kot legitimna oblika državljanov in državljanov sploh potreben, ko pa se z dialogom da narediti veliko več kot s transparenti.

V Ljubljani se je 18. junija zgodil še en protiromski protest. Pod taktirko Silva Mesojedca iz dolenjske regijske civilne iniciative se je zbralo nekaj deset krajanov z Dolenjske in iz Bele krajine, ki živijo v neposredni bližini romskih naselij in niso zadovoljni s sosedi, ki živijo na tuji zemlji in občanom delajo škodo. Papir prenese vse in petico so »iniciatorji« predali predsedniku komisije za reševanje romske problematike ministru Igorju Lukšiču. V njej so zapisali, kako reševanje romske problematike poteka prepočasi, da država ne naredi ničesar itd. Človek se ob tem vpraša ali je protest kot legitimna oblika državljanov in državljanov sploh potreben, ko pa se z dialogom da narediti veliko več kot s transparenti. Prav tovrstni protesti celo razpihujejo sovraštvo med Romi na eni in Neromi na drugi strani. Tega pa si v civilizirani družbi nihče med nami ne želi. V nasprotnem primeru namreč ne bomo gradili mostov, pač pa jih rušili. Po drugi strani pa bi moral tudi Silva Mesojedec bolj pritiskati na Svet romske skupnosti RS, Zvezo Romov Slovenije itd., v končni fazi ima Slovenija romske svetnike, zakon o Romih, v pripravi je program za romsko skupnost.

Če želimo iskati rešitve kot enakovredni subjekti za isto mizo in sodelovati konstruktivno, ne smemo priti na posvete in sestanke s figo v žepu! Le če bomo igrali z odkritimi kartami in se šli iskren pogovor, bomo morda bliže končni rešitvi problema.

Potihem pa dajem Silvu Mesojedcu tudi prav. Glede na moje osebne izkušnje, ki sem jih imel v zadnjih mesecih, menim, da si policija in druge pristojne službe pred »romskimi« križi zatiskajo oči. Pa naj gre za nepošiljanje romskih otrok v šolo ali za podeljevanje socialnih pomoči, ki Romov ne motivirajo za delo.

V Ljubljani sem si posebej zapomnil izjavo enega od protestnikov, ki mi je potožil, da doslej še nikoli ni pojedel kure, ki jo je sam zredil. Vse so šle k Romom.

Se pa strinjam, da bi policija, sodstvo, tožilstvo morali še enkrat pogledati v zakon, ko imajo pred sabo list, na katerem piše o nasilnem Romu. Ugotovil sem, da mora Rom storiti res hudo, odmevno dejanje, da bo nemudoma odpeljan v zapor.

Rasto Božič

Komentar ob rob občinskim nagradam: Dovolj je političnih komisij!

Foto: Boris Peterlin

Naravnost sramotno je, kot se je ponovilo letos, da občanke in občani v lastni sredini ne najdejo kandidatke ali kandidata, ki bi jo ali bi ga počastili z nazivom častne občanke oz. častnega občana ali pa bi ji ali bi mu v čast spoštovanja njegovega truda podelili grb Mestne občine Novo mesto.

V aprilu novomeška občina obeležuje osrednji občinski praznik, ob tej priložnosti pa zaslužnim občankam in občanom podeli občinske nagrade in priznanja.

Poglejmo najprej, kaj pravijo odredbe, po katerih Trdinovo nagrado Mestna občina Novo mesto podeljuje občankam in občanom, ki dosežejo pomembnejše trajne uspehe na kulturnem, prosvetnem, literarnem in znanstvenem področju. Leta 1996 sprejeti občinski odlok o priznanjih in nagradah Mestne občine Novo mesto, s katerim je občina določila njihovo podeljevanje, pogoje ter postopek podeljevanja, odreja, da predloge za podelitev lahko podajo občanke in občani, podjetja, zavodi, krajevne skupnosti, društva in delovna telesa občinskega sveta. Predloge obravnava sedemčlanska komisija, ki jo prehodno imenuje občinski svet, njena osnovna naloga pa je, da izdela končni predlog za vsa priznanja in nagrade, razen za priznanje župana Mestne občine Novo mesto. Naloge komisije za priznanja in nagrade so še podrobnejša opredelitev meril za dodeljevanje priznanj in nagrad, objavljane razpisev za vložitve njihovih predlogov v sredstvih javnega obveščanja in priprava končnega predloga ter njegovo posredovanje občinskemu svetu, ki njen predlog običajno potrdi.

Do tukaj je vse v redu in prav, o zadevi pa dobimo pomisleke, ko izvemo, da je komisija, ki odloča o nagradah, pravzaprav imenovano politično. Torej je politični organ, v njej pa sedijo predstavniki strank in različnih mestnih klik, ki lahko po srečnem naključju o kulturi in kulturnem dogajanju kaj vejo, lahko pa imajo o njej povsem samosvoje poglede. Tako se pri odločanju o nagradah pogosto zgodi, kot je slišati v zaledju, da se v pomanjkanju znanja in seznanjenosti s kulturnim dogajanjem o nagrajenkah in nagrajencih odloča na podlagi strankarske smeri in svetovnonazorskih pogledov. Da ne bo dvoma, menim, da so si vse dosedanje nagrajenke in vsi dosedanje nagrajenci nagrade zaslužili, le nekateri so jih dobili pre zgodaj, drugi prepozno, marsikateri predlaganec pa je zaradi te neusklajenosti ostal brez nagrade ali pa je na občinsko priznanje čakal nerazumno dolgo.

Menim tudi, da bi moral občinski svet omenjeni občinski odlok iz leta 1996, verjetno delni plod neprespanih mor samoupravnega socializma, posodobiti, saj kultura ni več politično nadzorovana kategorija, temveč se, sicer tudi ob občinski podpori, razrašča in vene na različnih koncih občine in prek različnih občinskih, državnih ter samostojnih ustanov. Občinska komisija zato ne bi smela čakati le na pobude javnosti in posameznikov, občina pa bi poleg nje, vsaj glede kulture, potrebovala še neko drugo, neodvisno posvetovalno in predlagalno telo, sestavljeno iz poznavalcev in poznavalcev, spremljevalcev ter spremljevalk resničnega občinskega kulturnega snovanja, lahko tudi nekdanjih Trdinovih nagrajenk in nagrajencev. Da ne bi prihajalo do dosedanjih zadreg, bi pri odločanju morala tehtno šteti njihova sodba, prav tako pa bi morali pri končnem odločanju poleg pobud javnosti in posameznikov upoštevati še mnenje tega posvetovalnega telesa. Tako se mogoče ne bi dogajalo, kot se dogaja sedaj, da nekoga nagradijo tik pred odhodom v pokoj, ljubljeno ali ljubljeno neke določene skupine pa častijo na prvih stopnicah njene ali njegove, čeprav obetajoče, umetniško-kulturne poti.

Pri vsej zadevi pa pri podeljevanju vseh nagrad in priznanj novomeške občine moti nezanimanje javnosti in posameznikov, ki naj bi dajali pobude, saj po vsakoletni objavi razpisa za nagrade in priznanja do komisije pricurja le nekaj pobud. Naravnost sramotno je, kot se je ponovilo letos, da občanke in občani v lastni sredini ne najdejo kandidatke ali kandidata, ki bi jo ali bi ga počastili z nazivom častne občanke oz. častnega občana ali pa bi ji ali bi mu v čast spoštovanja njegovega truda podelili grb Mestne občine Novo mesto. Tako slab odziv Novomeščankam in Novomeščanom ni v čast, po svoje pa gre tudi v tem primeru za ogledalo kulturnega duha.

Glede na odziv javnosti pa tudi zasedenosti dvorane ob zadnjih podelitvah bi kazalo sklepati, da nagrade in priznanja Mestne občine Novo mesto izgubljajo veljavo, kar pa v mestu z dolgo kulturno tradicijo ni nikomur v prid. Še najmanj zanesenjaškim kulturnim snovalkam in snovalcem, ki pogosto nesebično ustvarjajo tudi za ceno izrednih naporov in lastnega odrekovanja. Te bi morala javnost skupaj z občino odločno podpreti, ne pa da njihovo priznanje ob splošnem nezanimanju luč zagleda šele po poti skozi nedoumljivi strankarski labirint.

Gregor Macedoni

Novomeška (poletna) kulturna ponudba: med samopodobo in odjemalci

Foto: Sandra

Še vedno pa se išče način, kako združiti dve kulturni publiki, malo starejšo in nekoliko mlajšo. Morda je soorganizatorska sinergija med Kulturnim centrom in LokalPatriotom priložnost za nov korak pri nagovarjanju za večji obisk.

V tem mesecu se je končalo oblikovanje novomeške kulturne strategije. Brez težav lahko tudi po sprejetju tega dokumenta ponovim zapisane misli oz. stališča ob sprejemanju tega dokumenta izpred enega leta. Najprej, da je težko govoriti o strategiji, če ne obstaja neki skupni imenovalec, navzven viden kot občinska kulturna politika. Zato je zapisana strategija povzetek skupka raznolikih dejavnosti, ki jih družijo novomeški prostor. Ta skupek vsebuje kar nekaj posamičnih presežkov. Ne premore pa novomeška kultura kakovostnega upravljanja resursov (prostora, kadrov, zunanjih virov financiranja) ter realno zastavljenih in ambicioznih projektov. Ne glede na navedeno zapisana strategija predstavlja pozitiven napredek, saj podaja vizijo, ki je korak naprej od sedanjega stanja, in zato jo, ob navedbi nekaterih pomanjkljivosti (seveda pomanjkljivosti po moji oceni), pozdravljam.

V poletnih mesecih nam novomeški kulturni producenti spet ponujajo raznovrstno dogajanje pod skupnim naslovom Novomeški poletni večeri. Letos poletni večeri prihajajo nekako potih, brez velikih besed. Vendar ne gre prezreti, da prinašajo dodatno, novo kakovost. Dosedanji boj (dostikrat bolj v glavah kot dejanski) ali naj bo formalni organizator Kulturni center Janeza Trdine (ker je občinski) ali LokalPatriot, brez katerega se izvedbe poletnih večerov tako ali tako ne da predstavljati, se je ob novih energiji (in seveda kadrih) v Kulturnem centru Janeza Trdine prelevil v tvorno sodelovanje. To se kaže v letošnjem programu, ki prinaša nekaj novih programskih enot. Tako se dosedanja železna produkcija zavoda LokalPatriot (Muzejski vrtovi, Fotopub in Jazzinty), ki je preživela vse možne scenarije, kako bi jo v uradni občinski kulturni poletni ponudbi zaobšli, dopolnjuje z novo žanrsko širino.

Ponudba torej obstaja; kaj pa tisti, ki jim je namenjena – odjemalci oz. obiskovalci? Brez teh sta ves trud in vsa ponudba brez smisla. Težko rečem, da se znam živeti v vlogo (povprečnega) občana, ki ga ponudba nagovarja. Si pa predstavljam, da je najlažje obiskovati predstave, ki v Novo mesto pridejo po desetih uspešnih izvedb po vseh drugih krajih in je medijski odziv že tako širok, da mu ne pobježe tudi posameznik, ki ga tovrstne novice ne zanimajo. Take predstave imajo zagotovljeno publiko. Toda takemu načinu spremljanja kulturne ponudbe zadostuje zgolj posedovanje enega ali dveh kulturnih prizorišč ter par zaposlenih za organizacijo in promocijo gostujočih predstav. Bistvo novomeške kulture pa mora biti podpora ustvarjanju domačih posameznikov in producentov. Brez te podpore je težko računati na odmev in uspeh naših »kulturnikov« v širšem slovenskem ali celo evropskem prostoru.

Vsako spreminjanje in razvoj sta vedno pospremljena z nihanji in neravnovesjem. Tudi novomeška kulturna produkcija se v zadnjih letih širi. Nemogoče pa si je predstavljati, da bosta čisto v enakem obsegu rasla novomeška produkcija in hkrati njen odjem. Zato je realno pričakovati, da se bo morala produkcija, ki je zrasla iz novomeškega študentskega okolja, še nekaj let otepati nalepke »študentska«. Bodimo realni, obiskovalec prireditve ali dogodka želi uživati in del užitia je tudi druženje in srečevanje sebi podobnih. In stereotip, da gre za sceno, kjer je samo »mularija«, lahko marsikoga odvrne od obiska dogodka, ki bi ga po vseh osebnih preferencah želel obiskati. Enako je verjetno tudi z gledališčem, galerijami in ostalimi prireditvenimi prostori, kjer so negativni stereotipi sicer drugačni, vendar imajo enak učinek. Potencialni obiskovalci ob odločanju o obisku kulturnih dogodkov ne prestopijo meje pozitivne odločitve.

Vendar ni problem samo v obiskovalcih prireditve. Tudi organizatorji morajo znati narediti kakšen korak nasproti, predvsem na točkah, kjer obisk manjšajo stereotipi. Strinjam se namreč, da je nesmiseln pragmatizem kulturnega ustvarjanja na vsebinskem področju. Ustvarjalna dejavnost ne sme biti podrejena povpraševanju, ker potem zanika samo sebe in ni več prava ustvarjalnost. Toda način, kako se ustvarjalnost prikaže širši publiki, je treba poiskati in pri tem znati prislusniti potencialnim odjemalcem. Zato je način, kako je LokalPatriot uveljavil vrt Dolenjskega muzeja kot izjemen prireditveni prostor, primer dobre prakse. Gre za lokacijo, ki obiskovalcu ponudi celostno občutenje poletnega večera v objemu starega mestnega jedra, razpetega med Krko in Kapljetjem. Še vedno pa se išče način, kako združiti dve kulturni publiki, malo starejšo in nekoliko mlajšo. Morda je soorganizatorska sinergija med Kulturnim centrom in LokalPatriotom priložnost za nov korak pri nagovarjanju za večji obisk.

Ne glede na vse težave kulturnih ustvarjalcev, organizatorjev in odjemalcev pa se že vnaprej veselim vseh tistih doživetij in srečevanj, ki bodo sestavni del mojih obiskov uradnih in manj uradnih poletnih kulturnih dogodkov. Upam, da se vidimo.

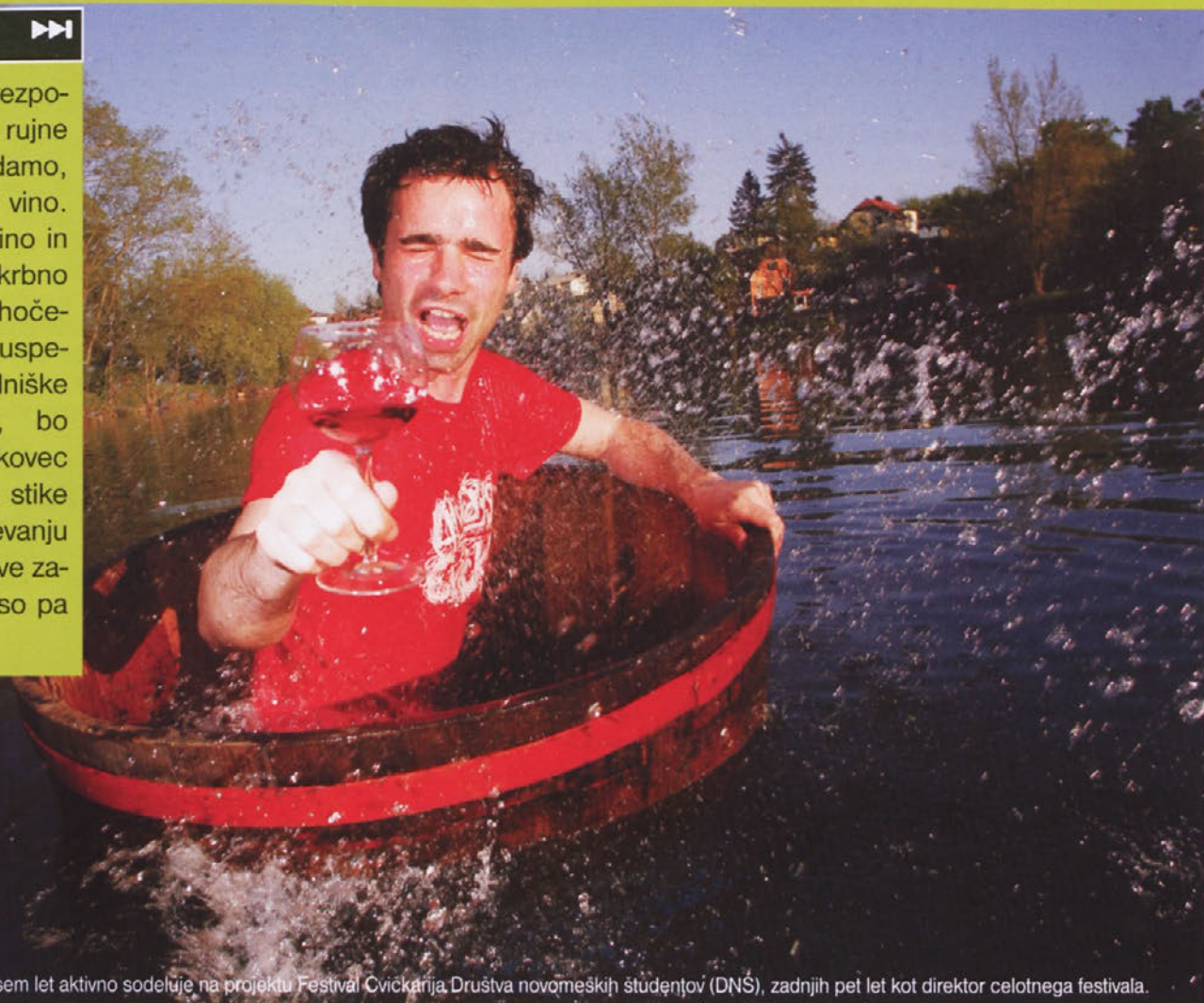
Ob rob prireditvam, povezanim s cvičkom

Da bi postal več kot le »dolenjski posebnež«

Luka Blažič, foto Borut Peterlin, Tomaž Grdin

Mislim, da se zaradi brezpozgojne ljubezni do naše rujne kapljice premalo zavedamo, da cviček ni vrhunsko vino. Cviček je popularno vino in popularnost je treba skrbno gojiti. Napihovati, če hočete. Kot je rekel najbolj uspešen ponudnik računalniške programske opreme, bo morebitni zadnji bankovec vložil v oglaševanje in stike z javnostmi. Pri vzdrževanju kulta cvička so prireditve zagotovo dobrodošle, niso pa niti približno dovolj.

* Samorazkritje: Avtor članka že osem let aktivno sodeluje na projektu Festival Cvičkarija Društva novomeških študentov (DNS), zadnjih pet let kot direktor celotnega festivala.

Tudi letošnjo pomlad sta Novo mesto zaznamovali dve prireditvi, povezani z »dolenjskim posebnežem« cvičkom. Najprej je v organizaciji Društva novomeških študentov potekala že 16. Cvičkarija, malce kasneje pa v organizaciji Zveze društev vinogradnikov Dolenjske in izvedbi Zavoda za turizem Novo mesto še 37. Teden cvička. Ob tem smo povabili oba glavna protagonista, Iva Kuljaja (Zavod za turizem) in Luka Blažiča (DNS), da predstavita glavne dileme dolenjskega vinogradništva in prireditev, ki so povezane z njim. Ivo Kuljaj na naše povabilo ni odgovoril, tako da objavljamo prispevek Luke Blažiča.

Na letošnjemu Tednu cvička me je marsikateri od poslovnih in osebnih znancev pozdravil z enakim vprašanjem, ali sem zaradi slabega vremena na prireditvi Zveze društev vinogradnikov Dolenjske zadovoljen, vesel ali celo privoščljiv. Po zadregah sogovornikov sodeč je večino moj odgovor presenetil. Vedno sem ločeval zgodbo Cvičkarije od širše zgodbe cvička. Za zadnjo vremenske neprijetnosti na največjem prazniku vinogradniških društev nimajo večjega vpliva. Uspeh Tedna cvička bistveno ne vpliva na priljubljenost vina cviček v Sloveniji in tako bo vselej dokler bodo vinogradniške hrame obiskovali predvsem prebivalci cvičkovega vinorodnega okoliša. Ne razumite me narobe, DNS-jeva prireditve na Novem trgu se sooča s popolnoma enako sliko. Po drugi strani s stališča Cvičkarije na organizatorja zagotovo gledam skozi prizmo empatije. Mi smo namreč potrebovali celih pet let, preden smo izpeljali festival brez dežja. Prav tako uspeh prireditev na Glavnem trgu pripomore k boljši prepoznavnosti novomeških prireditev in s tem tudi Cvičkarije. Zato je odgovor na zastavljeno vprašanje nikalen. Nikakor nisem zadovoljen ali vesel dežja na katerikoli prireditvi, povezani s cvičkom.

Cvičkarija je v zadnjih petih letih iz študentske prireditve na dveh lokacijah zrastle v festival, ki poteka v petih slovenskih mestih na sedmih prizoriščih. Vpeljali smo izbor Cvička Cvičkarije, ki je prilagojen tržnim vinogra-

dnikom, in v popoldanske aktivnosti vključili rokodelce. Programsko smo ostali zvesti zaobljubi predhodnikov, da bomo obiskovalcem nudili izključno slovensko avtorsko glasbo. Zaradi omejitev, ki jih taka obljuba prinaša, misleč predvsem na majhnost glasbenega trga, smo bili pogosta tarča kritikov. Očitajo nam ponavljanje avtorjev, kdaj tudi upravičeno, priznam. Ustvarjanje programa množične prireditve je po mojem mnenju zelo podobno sestavljanju radijske programske sheme – iskanje pravega ravnotežja med kakovostno glasbo in zadovoljitvijo občinstva.

Predsodke zaradi imena festivala, da je Cvičkarija predvsem oda alkoholu, smo bolj ali manj uspešno odpravili povsod razen doma. Argumenti plačljivih popoldanskih degustacij, ne nudenje težkih alkoholnih pijač (kar po drugi strani predstavlja resničnost na vseh ostalih množičnih prireditvah, v vseh gostinskih obratih ...) in cenejše brezalkoholne pijače domače javnosti (še) niso prepričali. Organizatorji se v Novemu mestu še vedno soočamo z neodobravanjem sosedov, z mediji, ki pikolovsko izpostavljajo naše najmanjše spodrsrljaje, in z negativnimi spletnimi komentarji anonimnih meščanov. Po drugi strani so odzivi v Ljubljani, Mariboru, Kopru in Portorožu občutno bolj naklonjeni festivalu. Tudi turistične entitete gostujočih mest so v Cvičkariji prepoznale sodoben pristop k promociji Dolenjske in nas uvrstile v letne načrte množičnih turističnih dogodkov. Umestitev v letni program

nam omogoča uspešno kandidiranje na turistične razpise mest gostiteljev.

Dober program in lepo vreme sta letos na festival privabila rekordnih 19 500 obiskovalcev, uradna spletna stran z geografskim prerezom sodelujočih vinogradnikov pa je samo v mesecu aprilu in maju zabeležila 35 000 unikatnih uporabnikov. Proračun celotnega projekta bo letos prvič presegel 90 000 EUR. Te številke tako Cvičkarijo uvrščajo v sam vrh študentskih in enoloških prireditev. Na trgu študentskih prireditev sta večji samo še prireditve vseh 55 študentskih klubov in društev Škisova tržnica (direktorji Škisove tržnice zadnjih šest let prihajajo izključno iz DNS, o. a.) in Majske igre Študentskega sveta stanovalcev vseh študentskih domov v Ljubljani. Večji obisk na enoloških prireditvah v Sloveniji beleži samo še Vinska vigred. Vključujoč še Teden cvička pa sta rdečkasti prireditvi skupaj že pred nekaj leti po obisku in programu prerasli dogodek v Metliki. Od vrnitve Tedna cvička v Novo mesto se upravičeno pojavlja vprašanje o smiselnosti dveh ločenih prireditev na Novem in Glavnem trgu. Tehnično gledano sta tudi prvo leto vrnitve potekali dve prireditvi, ki pa sta res časovno sovpadali. DNS je takrat ocenil (in ocenjuje), da je istočasnost prireditev brez vsebinskega in organizacijskega povezovanja slabša izbira od dveh ločenih dogodkov. Prav tako je treba vedeti, da je januarja, ko šele izide razpis za organizacijo Tedna

cvička, Cvičkarija že globoko v izvedbeni fazi festivala. Klub napisanemu DNS apriori ne zavrača sodelovanje.

Rast in razširjenost festivala žal nista vplivali na udeležbo razstavljalcev. Zadnjih pet let beležimo minimalno nihanje sodelujočih vinarjev. Novosti, kot so letno izdajanje Kataloga Festival Cvičkarija s predstavitvijo razstavljalcev pri Založbi Goga, večerne video projekcije vinogradnikov, plačljiva popoldanska degustacija, s katero si vinar povrne vse stroške udeležbe, spletni geografski prerez ipd., niso dosegle zelenega učinka. Nadalje smo leta 2003 zaradi večje transparentnosti odkupa cvičkov za potrebe gostinske dejavnosti vpeljali izbor Cvička Cvičkarije. Vino degustirata dve neodvisni komisiji, prvo sestavljajo strokovnjaki Kmetijsko gozdarskega zavoda Novo mesto, drugo predstavniki organizatorja, gostinstva in zainteresirane javnosti. Čeprav štirim skupaj najbolje ocenjenim pridelovalcem pripada pravica prodaje cvička na festivalu, zmagovalec pa pridobi še enoletno ekskluzivno pogodbo za dobavo cvička vsem trem gostinskim obratom Skupine DNS, povečanega zanimanja vinarjev nismo zaznali. Navkljub naštetemu moramo razloge za udeležbo pod pričakovanji iskati pri organizatorju. Razkorak med pričakovanji vinogradnikov in našim razumevanjem utrjevanja blagovnih znamk vinotočev je očitno prevelik. Resni skupni posveti organizatorja in vinarjev so nujni in danes je jasno, da z njimi zamujamo že nekaj let.

Žal se bojim, da bodo konzultacije potrdile moj strah o samozadostnosti vinogradnikov. Večina ima svoj pridelek v celoti že v naprej razprodan, želja po širitvi dejavnosti pa, razen nekaj svetlih izjem, nimajo. Oglašujejo

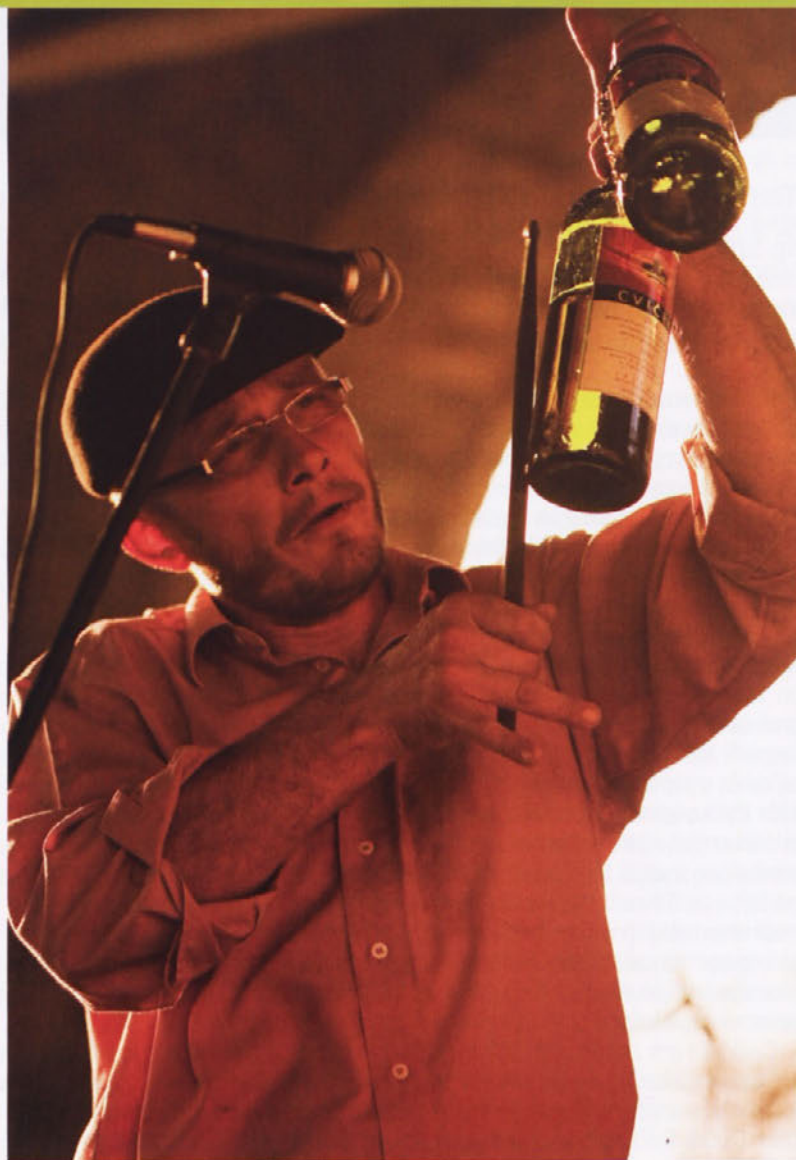
predvsem po sistemu dobro blago se samo hvali in tako čakajo na sadove promocije od ust do ust. Sodelovanje na množičnih sejamskih prireditvah jim največkrat predstavlja časovno breme, saj dela v vinogradih nikoli ne zmanjka. Ne zavedajo se, da dobro in pošteno delo že nekaj časa ni več recept za neizbežen poslovni uspeh.

Podobno velja za institucije cvička. Zveza društev vinogradnikov Dolenjske ima svojo spletno stran, ki je v celoti podrejena letnemu ocenjevanju vin in Tednu cvička. Osvežuje se enkrat letno, in sicer v začetku meseca maja. Na strani zamaženo iščete vključena društva ali vinogradnike, predstavitev vinotočev, zemljevide vinskih poti ipd. Razumem, da notranjih potreb po zapisanem ni. Povečini so člani vinogradniških društev (in tako zveze) le ljubiteljski vinogradniki z nekaj sto pridelanimi litri vina letno. Zato se je tudi pred nekaj leti rodila ideja konzorcija cvička, ki naj bi združeval izključno velike tržne vinogradnike. Konzorcij – gospodarsko združenje naj bi nudilo podporo vinogradnikom, imelo skupne oglaševalske akcije in kupcem zagotavljalo minimalen prag kakovosti izdelkov. Združenje je kmalu po ustanovitvi postalo talec slovenske politične razdvojenosti in konzorcij se je razdelil na dve pravni osebi s podobnim imenom in namenom. Tako niti ni presenetljivo, da je od visoko potencialne ideje ostal le skupen zamašek na navoj.

Mislím, da se zaradi brezpogojne ljubezni do naše rujne kapljice premalo zavedamo, da cviček ni vrhunsko vino. Cviček je popularno vino in popularnost je treba skrbno gojiti. Napihovati, če hočete. Kot je rekel najbolj uspešen ponudnik računalniške programske opreme, bo morebitni zadnji bankovec vložil v oglaševanje in stike z javnost-

mi. Pri vzdrževanju kulta cvička so prireditve zagotovo dobrodošle, niso pa niti približno dovolj. Petmetrska napihljiva steklenica z etiketo naše največje vinske kleti na planiških poletih je majhen korak v pravo smer. Prisotnost blagovnih znamk pijač na množičnih prireditvah je postala nepogrešljiv del celovite oglaševalske kampanje. Cvičkarijo na primer sponzorira med drugim tudi največja slovenska pivovarna, pa čeprav se v imenu prireditve skriva popolnoma druga vrsta pijače in čeprav se piva na vseh sedmih lokacijah skupaj popije manj kot na povprečni košarkaški tekmi v Športni dvorani Leona Štuklja. Še najboljše se cviček pojavlja na medmrežju. Zlasti na račun uporabnikov, ki cviček omenjajo v blogih, mikroblogih in v spletnih družbenih mrežah. Večina največjih tržnih vinogradnikov sicer ima svoje spletne strani, vendar so te še iz časov enosmernega interneta. Najboljšo spletno stran s spletno trgovino ima presenetljivo Kartuzija Pleterje.

Zaključujem z ugotovitvijo, da zgodba cvička nujno potrebuje novega protagonista. Zavod za turizem Novo mesto je zagotovo ena od zanimivih izbir. Zavod z direktorjem, ki ne skriva velikih simpatije do cvička, bi najverjetneje znal združiti večino igralcev cvičkovega parketa. Zanimivejša se mi zdi ideja Agencije za cviček. Javno zasebno partnerstvo med lokalno skupnostjo, tržnimi vinogradniki, organizatorji in turističnimi centri je po mojem mnenju pravi odgovor na zatečeno stanje in izzive, ki čakajo zgodbo cvička. Samo brez fig v žepu in nesamozavestnosti, ki smo ji bili priča ob zaščiti rdečega bizeljčana.

Kasaške dirke

Tekst in foto Boštjan Pucelj

Kasaški šport ima v Sloveniji že 130-letno tradicijo. Posamezni klubi, ki so povezani v krovno organizacijo Zveza društev kasaške centrale Slovenije, na devetih slovenskih hipodromih prirejajo tekmovanja v posameznih kategorijah. Te kategorije so določene na osnovi zaslužkov ter starosti posameznih kasačev. Dirke se izvajajo na hipodromih, na utrjeni peščeni podlagi, in sicer v dolžini med 1600 in tam do 4000 metrov. Osnovno pravilo je, da kasač teče v kasu, medtem ko voznik sedi v dirkalnem vozu, imenovanem sulki. Kas je vrsta teka konja, kjer se po diagonali premika par nog hkrati. Samo tak način teka je na kasaških dirkah dovoljen. Galop in ostali hodi so prepovedani in si hitro diskvalificiran, če konja ne spraviš v pravi slog teka. Kasači so sicer konji in ne ljudje, kar nekateri zamenjujejo.

So plemeniti konji, pri katerih je že spočetje dogovorjena zgodba. Oploditev oziroma skok, ki se zaračunava od 2000 EUR dalje, je prvo razumno dejanje bodočega lastnika, ki upa, da bo tako dobil najboljšega žrebička oziroma žrebičko in ga bo z leti izklesal v vrhunskega tekmovalca. Čeprav na prvi pogled zgleda življenjska pot kasača še tako brezosebno, je to ravno obratno. Lastniki, vozniki oziroma jahači so še kako čustveni in navezani na konja, da je njihova veza bolj podobna navezi starša in njihovega otroka kot kar koli drugega. Četudi je v obvezni tekmovalni opremi bič, pa pretepanje konj obstaja samo v glavah laikov. Ti ljudje so poznani po svoji dobrosrčnost in gostoljubnosti ter so tudi zelo zabavni. Pa vendar varnostni nasvet, da vam ne zapravi prijetnega družabnega vzdušja. V nobenem kontekstu, pa naj bo še tako humoren in brezpredmeten, nikar ne omenjajte 'horse burgerja', kajti pristali boste na dnu vrednostne lestvice in težko si boste znova pridobili njihovo zaupanje.

Na prejšnji strani:

- 1** Kasač Jasin GL 400 metrov pred ciljem v Šentjerneju. Vedno se govori o konju, vozniki so v tem športu drugotnega pomena.
- 2** Rodovnik za posameznega plemenskega konja je znan več kot 200 let. Na fotografiji je moški del družinskega debla. V Sloveniji obstaja poseben dogovor, da se potomce kasaških konj vedno imenuje s prvo črko matrinega imena. Na primer: če je bilo kobilu ime Sissi-Sara, je bila njena potomka Stella Noble.
- 3** Ustrezna obutev je tudi pri kasačkih vitalnega pomena.

4 Poletni treningi potekajo dvakrat dnevno zgodaj zjutraj in pozno popoldne, ko se ozračje ohladi poletne sparine.

5 Tako kot ljudem tudi konjem tuširanje zelo prija. Rejniška kmetija Voja Maletiča na Praprečah pri Šentjerneju ima idealne pogoje za trening in prostorne hleve, ki omogočajo razvoj žrebcev in kobil v vrhunske tekmovalne kasače.

6 Kasače na dirko pripeljejo v posebnih predpisanih prikolicah, za katere je treba imeti posebno vozniško dovoljenje – vozniški izpit kategorije EkB.

7 V posamezni dirki skupaj tekmuje do 14 kasačev, kar pa je tudi odvisno od tipa steze.

8 Salvador z voznikom Vojom Maletičem si pripravlja taktično pozicijo za ciljni napad.

9 Napetost oziroma izenačenosti tekmovalcev pred ciljno ravnino gledalce požene na noge. Zmagovalec je tisti, ki prvi s smrčkom preide ciljno črto. Velikokrat zmagovalca določi prav fotofiniš.

10 Kasaške dirke so eden redkih športov, pri katerih je odpravljen spolno razlikovanje tekmovalcev. Tako konji kot kobile oziroma vozniki in voznice skupaj tekmujejo za eno lovoriko. Markiz Peški z voznico Ajdo Dolinšek je v Šentjernej zasedel 3. mesto.

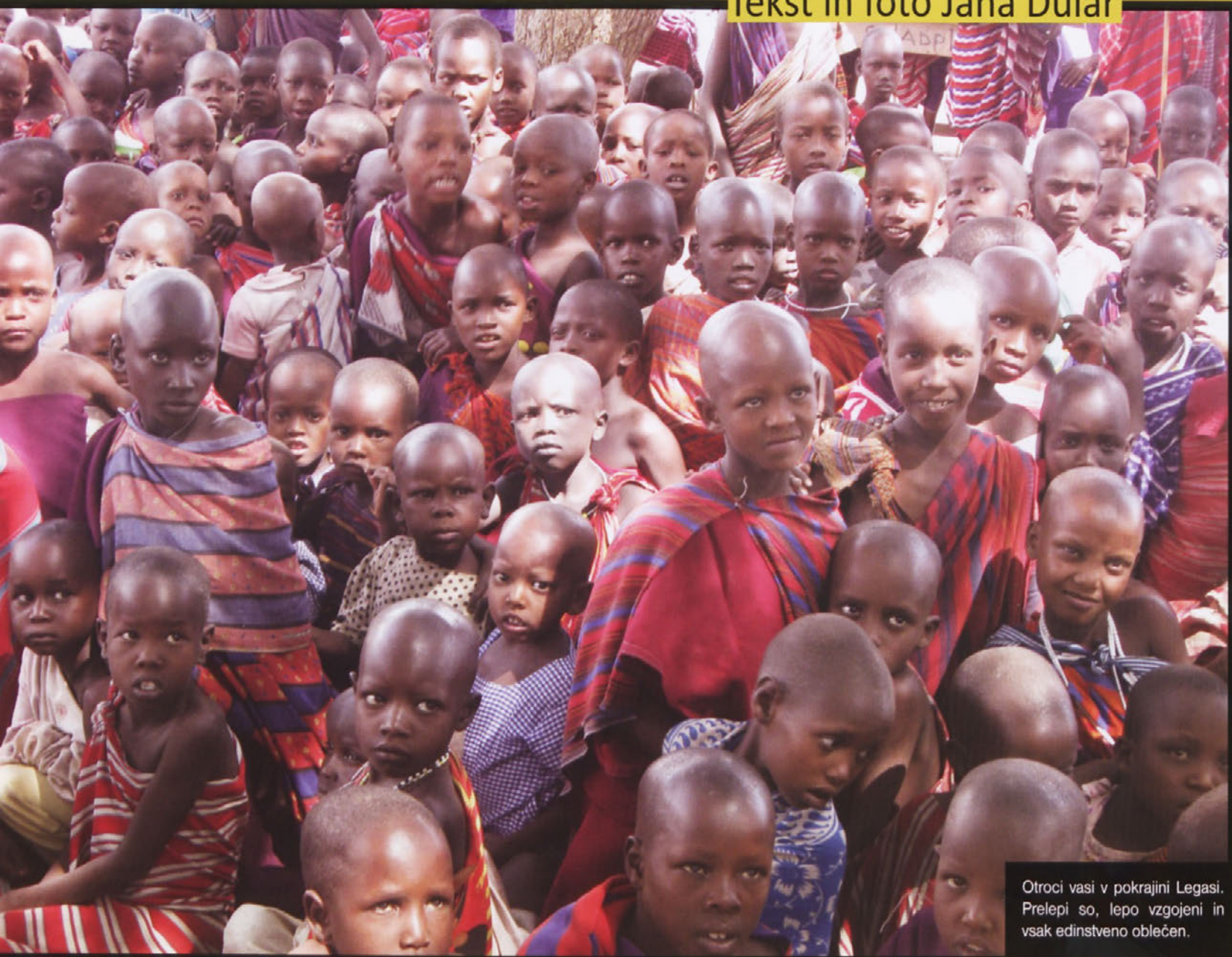
11 Stella Noble z mladim voznikom Žigom Rumpertom je z drugim mestom v svoji kategoriji dala novega elana kasaški družini Rumpret.

12 Za obiskovalce kasaških dirk je vedno dobro poskrbljeno tako s hrano kot pijačo.

13 Legenda jugoslovanskega in slovenskega kasaštva Vojo Maletić s Prapreč pri Šentjernej je v svoji karieri dosegel vse, kar se je dalo. Tudi danes še vedno skoraj v vsaki dirki doseže t. i. plasma. To je uvrstitev med prvih pet mest, če že ne ravno zmagovalni pokal.

Zgodba o muzungu na pikipiki

Tekst in foto Jana Dular

Otroci vasi v pokrajini Legasi. Prelepi so, lepo vzgojeni in vsak edinstveno oblečen.

Jana Dular je 23-letna Dolenjka, nekdanja dijakinja novomeške gimnazije, sedaj študentka 4. letnika prava. Oktobra 2008 se je odpravila na enoletno potovanje, pravzaprav prostovoljno delo v Vzhodno Afriko z željami, da spozna tamkajšnje življenje, kulturo, ljudi, pripomore k izboljšanju nekaterih življenj in se prepusti številnim izzivom na poti. Vsi, ki želite pomagati afriškim dušam, se lahko obrnete na Janino e-pošto: jana.dular@gmail.com.

V tokratni reportaži opisujem bivanje pri Masajih, plemenitemu plemenu v severnem delu Tanzanije, kjer sem preživela nekaj dni v njihovi družbi, se učila njihovih šeg in navad, sledila načinu življenja, spoznavala te čudovite bojevnike, se zaročila in uživala kot še nikoli poprej.

V decembru sem se pridružila ekipi pod vodstvom Jima, pediatra iz ZDA, ki je Masajem v regiji Legasi obljubil pomoč pri nakupu zdravil, inštrumentov za bolnišnico, šolstvu in vodnem sistemu. Ja, res sposoben človek in dobra duša!

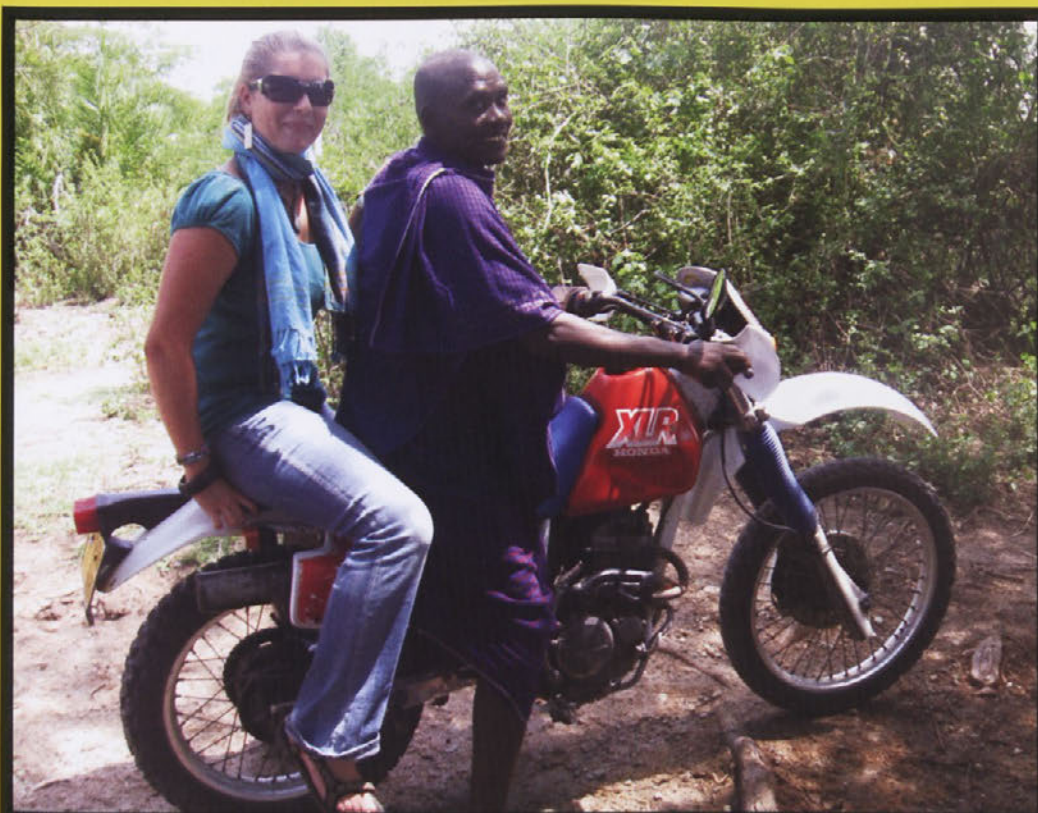
Masaji so ljudstvo, ki vsakogar, ki jih spozna, navduši s svojim načinom življenja. Odločili so se, da se ne bodo podredili noremu svetu, s tem da bi sledili tehniki, napredku, ampak so se namesto tega vrnili k naravi, nomadstvu, živinoreji. Zares so posebni ljudje, tako topli, čudovito pozitivni, skromni in po drugi strani radodarni in ljubeči. In njihova čudovita »moda« – oblačila in okrasje

so me povsem prevzeli.

Z dvema landroverjema smo se odpravili v savano, 50 kilometrov iz mesta Arushe. Sredi puščavne pokrajine nas počakajo masajski bojevniki. Masajski bojevniki na motorjih (v svahiliju se jim reče pikipiki). Pa ne na »štirkah«, ampak na tistih za motokros. Masaj, bojevnik, živinorejec, nomad, ogrnjen v tradicionalno masajsko ogrinjalo, ki ga sestavlja dva široka kosa živobarvnega blaga, s palico na motorju in to sredi Afrike. Rečem: »Hej, a grem lahko gor?« In vsi v smeh: »Muzungu z Masajem na pikipiki?« Jaz pa: »Ndiyo (seveda)!« Med vožnjo se z mojim Masajem pogovarjava v svahiliju, jaz z mojimi tridesetimi frazami, kolikor jih znam, pa vendar sva se zmenilo čisto vse.

Pripeljemo se do masajske vasice, kjer nas v tradicionalnih oblačilih, okrašeni z vsem nakitom, ki ga premorejo, počaka cela vas – tisoč petsto ljudi! Kako naj opišem

to doživetje ...? Predstavljajte si čudovite sanje, ki jih napolnjujejo toplina, veselje, pozitivna, barve sonca, neba, zemlje ... Modra, rumena, rdeča, oranžna, bela, zelena pa vzorci vseh oblik, velikosti, čudovito plapolanje blaga, pa žvenket nakita – dolgih srebrnih uhanov, zapestnice vseh barv, najlepše od vsega pa živobarvni obroči okoli vratov stoterih žena. Moški ponosno stojijo v vrstah s svojimi palicami, tako mogočno in graciozno. Ženske, vsaka opasana z otrokom na hrbtu, zavezane v kitenge – tradicionalno afriško blago. Poleg tega pa še najmanj petsto otrok, vseh starosti, nekateri nasmejani, drugi začudeni, vsi pa so prelepi, popolni ter mirno sedijo na tleh afriške matere Zemlje. Predstavljajte si okoli tri tisoč oči na sebi, ko se s pikipiki pripelješ kot sopotnica Masaja v vas. Morda občutite vsaj delček moje nore izkušnje in adrenalina, ki ga je občutila vsaka celica mojega telesa. Ekipa ostalih muzungujev pride malo kasneje in se posede na »častne

»Hej, a grem lahko gor?« In vsi v smeh: »Muzungu z Masajem na pikipiki?« Jaz pa: »Ndiyo (seveda)!«

sedeže pod drevesi«, zame pa zmanjka prostora in se nasmeje, z glasnim Jambo, habari gani? posedem med prelepa, z nakitom od glave do nog opasana vaška dekleta. Slišim hihitanje pa dotike po laseh, glavi, ščipajo kožo na rokah (morda hočejo preveriti, če ni spodaj črna) pa stiski rok, obračanje dlani itd.

Predstava se začne, plesoči Masaji in ženske pojejo tradicionalne pesmi, nori ritmi donijo, skakanje po masajsko – kdo bo skočil višje –, sledi govor vaškega poglavarja, nato pa še več plesa in petja. Vmes pa opazovanje teh prelepih ljudi, njihovih navad, svahilijskega žubodranja, smeha, prelepih otrok, in spet te barve ... kako noro čudovite sredi peščene Afrike!

Kot darilo in dobrodošlico dobim tradicionalen masajski križ, ki me bo varoval na moji življenjski poti, pove poglavar. Ena od deklet, ki sedi ob meni, mi na zapetje potisne svojo oranžno ogrlico. Sledi slikanje tu, tam, s tem, z onim, z otročki. Cela delegacija, dekleta, fantje, shangazi (ženske, stare več kot sto let) in poglavar vasi. Sledi prijetno kosilo, potem pa hoja na hrib, kjer smo z zbranimi prostovoljci in nekaj Masaji opazovali noro lepo afriško savano. Še pred tem smo preizkusili kdo, muzungu ali Masaj, hitreje pripleza na hrib po gladkih skalah. Veliko vprašanje: kdo je bil hitrejši? Muzungu? Pa kaj še! Masaji so kot spretni levi švigali po skalah navzgor, mi pa takole po štirih, nerodno, počasi – pole pole.

No, potem se je zvečerilo in vabljeni smo bili nazaj v vas, kjer se je peklo po masajsko: kože in, vsaj zdelo se mi je tako, tudi ena noga krave. Zame, ki sem vegetarijanka, pravi raj! So pa poskrbeli tudi za zelenjavo, čeprav ne vem, kako so jo sredi puščave dobili.

Usedem se na tla poleg mojih masajskih rafikijev (priateljcev), vzamem svoj svahili slovarček in žlobudramo, se smejimo in zmenimo »vse«. In zdaj, najnovejša vest: zaročena sem. Res, z Masajem. Michael je njegovo ime. Vpraša me: »Nikupendeza (Bi se poročila z mano)? Pa rečem: »Ndiyo!« »Za koliko krav pa?« še vprašam. »O, to mora pa tvoj baba (oče) povedati!« Tako da, oči, povej, za koliko krav bi me dal? Tu se namreč Masaj lahko poroči, ko ima petdeset krav, za muzungu pa še ne vejo, koliko bi zneslo. Potem pa bodočega moža vprašam: »Hej, koliko pa že imaš žena?« Pravi: »Tatu (tri)!« »O, ne, ne,« reče Jana, »muzungu je edina žena. Tako da bova samo rafikija, poa (prav)?« »OK, no, pa prav,« pravi.

Bojevniki mene in še eno prostovoljko povabijo v vas

pogledat njihove manjate (hiše iz blata), spoznat njihove žene, watoto (otročke). Spet plešem, pojem, božam male otročke, spet se smejimo in zmenimo vse. S tako malo besed pa si sprejet in dobrodošel v njihove domove in družine. Masaji so neverjetno odprti, topli, pozitivni, tako ponosni nase, občudovanja vredno.

In zakaj slovijo Masaji kot bojevniki? Ker verjamejo (so verjeli), da jim je Bog poklonil vso govedo in živino tega sveta, zato so kot nomadi, ko so se selili za boljše pašno pokrajino, jemali živino drugih, kjer koli so jo videli, saj so predvidevali, da je njihova! Zato so se borili in od tu naziv – bojevniki.

Ko je otrok star dve leti, mu z obročem, segretim nad ognjem, v lica in na čelo (če je fant) vžgejo obroč. Na slikah se vidijo lepotne brazgotine. Drug lepotni dodatek (ki pa se na žalost zaradi modernizacije Masajev opušča) so dolgi uhani, vseh barv in oblik, viseči z ušesnih mečic in pa z zgornjega dela ušes. Pravijo, da jih prebodejo, ko so stari štiri leta, nato pa dolga leta vtikajo notri palice in širijo luknje, da si lahko vanje dajo čim bolj debele uhanke. Tako da jih lahko tudi takrat, ko jih v mestu srečaš v kavbojkah in majicah, prepoznaš po značilnih luknjah v ušesih. Je pa zares spektakularno videti Masaja sredi Arushe (mesto na severu Tanzanije) v njihovih tradicionalnih oblačilih, z nakitom in s palico, obutega v natikače, narejene iz avtomobilskih gum!

V kraju Mto Wa Mbu (v prevodu reka komarjev) sem spoznala Anno Moshi. Gospa je učiteljica že trideset let. Osredotoča se na poučevanje masajskih otrok (čeprav tudi drugih). Mto Wa Mbu je res neverjeten kraj: Masaji povsod pa njihovi izdelki, plahte pisanega blaga, nasmejani ljudje, bananovci in palme ob cesti, prašna pot, ki vodi do mame Anne ... Gospa je spet ena tistih afriških mam, prava Afričanka, nasmejana, ponosna, poskočna. Ko te stisne, ne veš, če si že kdaj prejel tako močan objem! Ima poslanstvo otrokom iz neprivilegiranih družin ponuditi najboljšo izobrazbo. Gre za otroke z ulice in Masaje, na katere vlada kratko malo pozabi. Njena šola, ki premore dve učilnici za okoli 100 otrok, je zares premajhna, tako da so za silo skupaj zbili dve baraki, kjer od 7. do 14. vsak dan učijo male nadobudneže. Anni pomagata dva ugandska učitelja. Pa ne v svahiliju. Uradni jezik mamine šole je angleščina. In tako tekočo in lepo angleščino tanzanijskih otrok res ne slišiš govoriti, saj je uradni jezik v Tanzaniji kisvahili, ne angleščina, kot npr. v Ugandi.

Tanzanijska vlada je Anni zaradi njene odločnosti ponuditi najboljšo izobrazbo podelila akademsko priznanje za odličnost. Gospa se je nato odločila, da zaradi povpraševanja masajskih staršev, lokalnih in uličnih otrok razširi svoje učilnice in zgradi boarding school, kjer bodo otroci z ulice lahko tudi prebivali in spali. Skratka, otroke bo vzela za svoje. Denarja ni, tako da se je sama zadolžila za visoke številke. Vendar pravi: »Veste, ni pomembno, to je le denar, bomo že, izobrazba pa je nekaj neprecenljivega, kar vsakdo potrebuje.« Čez štirinajst dni je sprejela v svoj dom teh petnajst otrok z ulice.

Ker je bila stavba učilnice in boarding school le v opečnatem ogrodju, denarja pa od nikjer, sem se odločila, da ji pomagam in ji darovala 1,5 milijona tanzanijskih šilingov oziroma 1000 evrov, ki so ga prispevali sponzorji, prijatelji in znanci z Dolenjske (Rotary klub Novo mesto, Rotary klub Dolenjske Toplice, URSA, Terme Krka, Ltour), kar ji je odvalilo kamen od srca. Pravi, da bo z njim dokončala zagotovo štiri učilnice in internat za ulične otroke. V nadaljnjih mesecih je Rotary klub Novo mesto, moj zvesti sponzor, mami Anni podaril se 700 evrov, s katerimi je do konca opremila internat, kupila mize in napeljala elektriko v vse stavbe. Hvala, dragi Rotarijci, zares plemenito od vas, zahvaljujem se vam v njenem in svojem imenu iz srca. Čudovito!

Asante sana – hvala lepa in s prelepimi pozdravi do naslednjic.

Prihod pevcev oziroma – še bolje – plesalcev ob dobrodošlici.

Več kot sto let stara ženica iz vasi je še vedno poskočna, nasmejana in polna energije.

Vaška dekleta so bila navdušena nad mojim obiskom v njihovi vasi, prav tako tudi jaz nad njimi. Kdo ne bi bil?

Kolektivc, sedmič

Foto: Robert Kruh, Matej Jordan

copyright by Robert Kruh

Tako nekako se je končalo ...

... toda začelo se je povsem nedolžno – ob stojnicah prostovoljcev ...

... urejanjem pričesk ...

... in igranjem nogometa.

Toda ko je prišla noč in z njo ples ...

... se jim je povsem utrvalo ...

... in trgalo ...

... in trgalo!

Nastopili so Jebela cesta, Izumrla vrsta, Kill Kenny, BHC, Zablujena generacija, 2xKlemen in D'neeb.

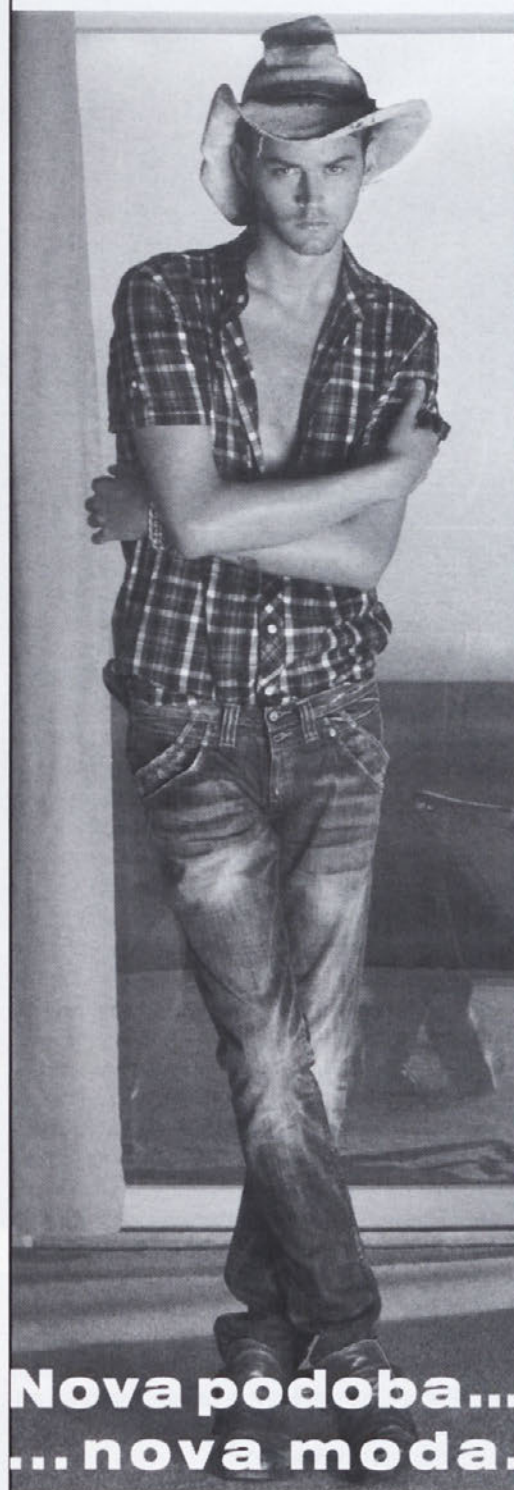
Sicer pa je bil to že sedmi Kolektivc, v organizaciji ekipce z imenom Dijas.

Tudi
T
 lah-
 ko
 spre-
 mi-
 njaš
sv
et.

Nat
 pi si
 s v
 o J
 stol-
 p e c
 v
Par-
k u.

SILVER

Novi trg 1

Nova podoba...
 ...nova moda.

Pepe Jeans
 LONDON

s.Oliver

Dezigual. **BLUE JEANS GAS**

Življenje je šola, a šola ni vedno življenjska

Natalija Mikec, foto Boštjan Pucelj

Z učenci je treba narediti pakt o sodelovanju, saj so pravzaprav neposredni sodelavci v vzgojno-izobraževalnem procesu. Učitelji se tudi premalo zavedajo, da so učenci obenem tudi neposredni pokazatelji uspešnosti njihovega dela.

Kot pedagoginjo od nog do glave me skrbi pogosta izkušnja, da srednješolci, ko pri maturi dokončno *obračunajo* z angleškim jezikom, tega celo zasovražijo. Človek načeloma razmišlja linearno in ne v drobcih oziroma impulzih. (Tako se nenazadnje tudi izražamo, saj nas sicer nihče ne bi razumel.) Takšni bi zato morali biti tudi poučevanje, preverjanje kot tudi prakticiranje jezika.

Moja skrb izvira iz ljubezni do tega jezika. Vzljubila sem ga, ko je moj 'stric iz Amerike' povabil s seboj v Slovenijo Indijanko Mary, katere oče je bil samcat poglavar Apačev. Pisale so se počitnice s 6. v 7. razred osnovne šole, ko sem spoznala moč angleščine, namreč, da se lahko z njeno pomočjo pogovarjam s komer koli iz celega sveta. Pomnim, da sem Mary že kot osnovnošolska ambasadorica razlagala vse o Titu pa tedanji Jugoslaviji ter slovenski kulturi in kulinariki.

Ta moja naklonjenost angleškemu jeziku in njegovi kulturi sovpada tudi z definicijo profesorja/staroste angleškega glagola na Filozofski fakulteti v Ljubljani, ki je trdil, da »moraš imeti strast (tj. passion) za jezik, če ga hočeš doštudirati«. To pa, da se že od srednješolcev zahteva akademsko znanje jezika, je povsem nedopustno. Saj človek ne razmišlja v definicijah in črnih luknjah v mišljenju (kot zahteva preizkus znanja t. i. gap filla). Naj navedem nekaj banalnih primerov iz življenja, ki potrjujejo mojo trditev.

Med študijem v Londonu sem cimrom za ljubi kruhek lektorirala magistrske naloge. (Med njimi so bili tudi Angleži, za katere sem ugotovila, da teoretično nimajo pojma o angleški skladnji.) Včasih pa so bili moji posegi samozvane pisunke tudi stilsko-vsebinski. Kljub odličnemu poznavanju jezika sem se zaključno leto na kolidžu udeleževala tudi predavanj angleščine za študente, ko ta

ni njihov materni jezik. Pripetilo se je med ostalim, da je nekega dne neki Kitajec razlagal teoretično razliko med oziralnimi odvisniki (tj. defining- and non-defining relative clauses) angleški predavateljici, ki ostrmela od začudenja. Vključila sem se v debato s svojim akademskim znanjem tega jezika in njena osuplost je bila še večja. Instruktorici se ni niti sanjalo, da obstajata dva tipa oziralnih odvisnikov! Omenjeni Kitajec je sicer klecnil na praktični rabi teorije, zato, dragi moji kolegi v srednješolskih učilnicah, naučite svoje gojence uporabnega znanja in proč s suhoparnim akademizmom, ki zgolj pogloblja razkol med teorijo in prakso. Saj ne mislimo oziroma govorimo v definicijah!

Gojiti je treba tudi občutek za jezik. Otrokom pride jezikovna raba po naravni poti. Denimo raba slovnicega koncepta perfect časov, s katero imamo Slovenci nemalo težav, saj za nas slovnice obstajajo le sedanjik, preteklik in prihodnik. Kako razumeti to glagolsko strukturo, ki je v posledičnem in drugačnem odnosu s sedanjostjo, preteklostjo oziroma prihodnostjo? Petletnemu Angležu pride samoumevno panično vprašanje (ker bo sicer njegova mama huda): »Have I flushed the lu?!« Občutek za materni jezik, ki je privzgojen, mu to spontano narekuje.

V Veliki Britaniji 90-ih je veljala zapoved o sodobnem politično-korektnem izrazoslovju. Tako denimo človek ni samo moškega spola (naslavljanje koncepta s he/she ali pa (s)he), temnopolti tako niso več črnici, ampak »nekoliko obarvani« (tj. slightly coloured), pri čemer razlikujejo med afriškimi in karibskimi temnopoltimi. Tudi Indijci in Kitajci so »nekoliko obarvani«. Pri tem še mini-zanimivost; namreč v londonskih parkih je ob poletnem soncu nešteto črncev, ki se sončijo na tratah, in kaže, da ne lovimo zagorelosti zgolj belci. Najbrž pa gre pri njih bolj

za to, da pogrejejo svoje od angleškega vremena premražene kosti.

Z učenci je treba narediti pakt o sodelovanju, saj so pravzaprav neposredni sodelavci v vzgojno-izobraževalnem procesu. Učitelji se tudi premalo zavedajo, da so učenci obenem tudi neposredni pokazatelji uspešnosti njihovega dela. Zato ne pristajam na kvalifikacijo v prvem letniku srednje šole, ki vnaprej določa oceno posameznika skozi vsa štiri leta glede na to, s katere osnovne šole je prišel. Kaj pa potem počne s tem materialom (beri z učenci) učitelj vsa štiri leta srednješolskega izobraževanja, da ni napredka? Veljati bi moralo, da če ima učenec še v tretjem, kaj šele v četrtem letniku, komajda pozitivno oceno, potem je delo njegovega učitelja povsem neuspešno. Naučil ga ni pravzaprav ničesar.

Vprašam se tudi, kam gre naše šolstvo, če vidiš ravnateljico prestižne srednje šole kupovati srečko na lotu. Vem, nad učitelji poteka velik družben pritisk, saj mora biti zgled 24 ur na dan. Vse je denimo v redu, če se ga napije delavec, uradnik ali celo politik. Ampak učitelj?! Drži pa dejstvo, da niso vsi poklicani za učitelja, ker ta poklic zahteva celega človeka. Spomnim se pogovora za službo na neki ljubljanski srednji šoli, ko me je ravnatelj vprašal: »Kdo pa sploh še poučuje?« In takoj zatem je sam sebi odgovoril: »Faliirani študentje in ljudje, ki drugod ne dobijo službe.« Dokler bo imel takšno mnenje o svojem kadru vodilni delavec šole, se šolstvu še kako slabo piše. Lahko bi še naštevala primere iz svojih 9-letnih prosvetnih delovnih izkušenj. In vedno znova se kristalno jasno izlušči vprašanje, komu sploh zaupamo v vzgojo svoje mlade ukaželjne nadobudneže in kaj se v t. i. učno-vzgojnem procesu pravzaprav dogaja.

Jasna Klančičar
Portreti iz Hrastnika

Usode novomeških gimnazijcev v 2. svetovni vojni

Neizbrisana žrtev

Mitja Sadek, foto Boštjan Pucelj ter arhivi Dolenjskega muzeja

Kako brezbržno so po vojni sestavljali spominske plošče, pove dejstvo, da je na spomeniku štirim obešenecem ob Seidlovi cesti namesto imena žrtve napisano ime njegovega očeta in da se v spomeniškem kompleksu Na vratih, posvečenem padlim Novomeščanom in narodnim herojem Dolenjske, ime iste žrtve pojavi kar dvakrat. Kot da sestavljavcem v resnici ni bilo mar za žrtve, ampak za povzdigovanje narodnoosvobodilnega boja in s tem za utrjevanje svojih oblastnih položajev.

NARODNI HEROJI: PADERŠIČ VINKO, SLAK JOŽE, STARIHA JANKO, BORČI: PROF. KRAIGER BOJAN, DIJAKI: BAIER ANTON, BOCK ERNEST, BOLJAR JOŽE, BORŠNIK STOJAN, BURJA SREČKO, CAMPOLI MARIJA, CEMAS JANEZ, ČERNOS RAIKO, DULAR BRANIMIR, FABIAN JANEZ, FRANA LJUDMILA, ERFOJA SLAVKO, GROM SAVO, GROM SMILJAN, GROZNIK VANJA, HVALA LUDVIK, JUVANEČ DARKO, KOSMAC LEON, KOSIR LJUBOMIR, KOVAČ LADISLAV, KOVAČIČ IVAN, KOVAČIČ STANISLAV, KUMP VILJEM, KUSSEL SMILJAN, LAPAINE ZLATKO, MATNIK PAVEL, ALEŠIČ IVAN, MERČAK DRAGO, MIHELČIČ IVAN, MUSET DRAGO, PETRIČ MAKS, PETRIČ ZARKO, NINC FRANC, POGAČAR DUSAN, POVŠE ALOJZIJ, POVŠE JOŽE, BITAR STANKO, STIBRIČ JOŽE, MSE TUGOMIR, TRAVNIK CIRIL, DRAGO UDERMAN LJUBOSLAV, ANIJA BORIS, VIŠNER KAREL, VRANČIČ MIRAN, ZAJC FELIKS, ŽIBERT FRANC, BITI PRI LETALSKEM NAPADU, GROM VIDA, KILER MILENA, SEDAI LADISLAV, ŠKARJA DANICA, NA POSLEDICAH INTERNIRANJA, MARINČEK DRAGO, BOREC INTIHAR, STANISLAV

MLADI STE ŠLI V BOJ
STE ŠLI UMRET
ZA NAS ZA SVOBODO
ZA NOVI SVET

Spominska plošča v gimnazijski veži. V četrti vrstici od spodaj je napisano ime Grom Vida, ki pa je ni bilo med žrtvami bombnega napada. (foto Boštjan Pucelj)

12. septembra 1952 se je v vežo novomeške gimnazije dopoldne zgrnila množica ljudi. Točno ob 11.00 se je namreč začela svečanost ob odkritju spominske plošče v počastitev dijakov in profesorja, ki so padli v narodnoosvobodilnem boju. Bogat spremljevalni program je vse navzoče spomnil na komaj zaceljene rane druge svetovne vojne. Pet vojnih pesmi dveh pevskih zborov, številni govorci in nagovori ter polaganje vencev je marsikoga ganilo, gotovo pa ni nihče ostal ravnodušen ob odkritju plošče. Na njej je 57 imen, vklesanih s krvavordečimi črkami, pričalo o grozotah svetovne morije in o strašni izgubi cvetoče mladosti – 48 dijakov partizanov, enega profesorja, treh narodnih herojev, štirih žrtev letalskih napadov in žrtve internacije. »Mladi ste šli v boj, ste šli umret, za nas, za svobodo, za novi svet«, je odzvanjalo z manjše plošče.

Omenjena plošča je 57 let kasneje še vedno vzdignjena v isti veži, z nje še vedno gleda istih 57 imen in plošča še vedno deluje enako impresivno, če si mimoidoči le vzame trenutek časa in si jo malce bolje ogleda. Načeloma vse v najlepšem redu. Toda samo načeloma, kajti ta ista plošča je vse prej kot naivna in moralno neoporečna stvaritev nedolžnih časov. Seveda ni težava v tem, da je učitelji in dijaki, ki hodijo mimo nje vsak dan, večinoma sploh ne opazijo. Problematična je sama po sebi, in sicer vsaj iz dveh vzrokov – zaradi napake z imeni in zaradi svoje ideološke izključljivosti.

Sliši se neverjetno, toda na plošči je ime osebe, ki živi še danes. To je Vida Grom, ki je na plošči napisana kot žrtev bombnega napada, a je bila v resnici žrtev prav nič zabavne napake. Zgodba o Vidi bi bila lahko zgodba številnih Slovencev med drugo svetovno vojno. Ker je bila doma iz Vidma pri Šentjanžu, ki je po okupaciji prišel pod nemško upravo, se je družina s sedmimi otroki priselila v Novo mesto. Vido so namreč hoteli vpisati v tukajšnjo

gimnazijo, kajti v nemškem delu je bilo to zaradi vojnih razmer nemogoče. Slabe življenjske razmere pa očitno niso oslabile njenega značaja. Le slab mesec po vpisu je 1. 12. 1941 skupaj z drugimi sošolci med poukom vstala v spomin na združitev jugoslovanskih narodov pred 23 leti. Ta znamenita minuta tišine, vredna kakšnega odličnega filmskega kadra, je italijanske oblasti razkačila do te mere, da so od ravnatelja Ivana Dolenca nemudoma zahtevali izključitev vseh vstalih dijakov. Kazen je doletela 201 dijaka oziroma kar tretjino vseh na šoli. Ko so dijaki na pobudo profesorjev sestavili prošnjo za omilitev kazni, je politični komisar v Novem mestu dr. Otto Griselli zahteval, da se morajo za ugodno rešitev prošnje zavezati, da se bodo včlanili v G. I. L. L., v Italijansko liktorsko mladino, ki je bila nekakšna fašistična različica *Hitlerjugend*. Sprva je na to pristalo le 53 dijakov, kasneje pa zaradi velikih pritiskov še 16. Med zadnjimi je bila tudi Vida, ki se je lahko šele konec januarja 1942 vrnila v šolske klopi. Izmed ostalih 132 dijakov, ki so ostali izključeni, se jih je veliko vključilo v ilegalno gimnazijo.

Vidine novomeške epizode pa ni zaključila rimska volkulja, ampak so jo nemški jekleni zmaji. Usodnega 14. septembra 1943 je bila Vida na obisku pri svoji prijateljici Danici Škarja, ki jo je poznala iz paralelke. Pomagala ji je pripravljati kosilo, saj je bila Daničina mati bolna. Nekaj po 12. uri je šest nemških štuk v nizkem letu nad mestom začelo odmetavati od 100- do 150-kilogramske bombe. Takrat je na hišo, v kateri je stanovala Vidina prijateljica, padla bomba in takoj ubila pet ljudi. Danica, ki je hudo ranjena umirala pet dni, je bila šesta žrtev. Popolnoma je bila porušena tudi hiša trgovca Josipa Kobeta na Glavnem trgu, kjer je Vida stanovala. A sreča je bila tisti dan na njeni strani. Ko se začele padati bombe, je bila Vida ravno na poti domov. Na tej kratki poti od Arkove ulice (danes

Prešernov trg), kjer je bivala Danica, do doma na Glavnem trgu se ji je uspelo skriti v vežo neke hiše in verjetno ji je prav to rešilo življenje, saj sta bili tako izhodišče kot cilj njene poti porušena. Kaos, razdejanje, strah in 32 žrtev tistega bombnega napada je bilo dovolj, da je Vida na hitro in za vedno zapustila Novo mesto. Tedaj je lahko samo slutila, da ji bo s tem veliko prihranjenega – bombni napad nemške vojske 3. oktobra 1943, ki je zahteval 31 smrtnih žrtev, zavezniška letalska napada 29. maja in 5. novembra 1944 ter več partizanskih letalskih napadov leta 1945, ki so sejali smrt, za seboj pustili ranjene ter povzročili ogromno materialne škode. Novemu mestu v 2. svetovni vojni res ni bilo prizaneseno – samo v vseh bombnih napadih je umrlo okrog 100 ljudi.

Vida Grom je torej za vedno zapustila Novo mesto. Na novomeško gimnazijo se tako ni nikoli vrnila. Tam so devet let kasneje, ko so za spominsko ploščo sestavljali seznam umrlih, zaradi zabrisanih sledov očitno prehitro sklepali, da jo je omenjenega septembrskega dne našla smrt skupaj s prijateljico Danico. In tako je ostalo vse do današnjega dne ..., in to kljub temu, da je Vida leta 2002 gimnazijsko vodstvo prosila, da bi se napaka odpravila! Tu pač ne morem mimo Platona, ki pravi, da se pravičnost najlepše pokaže v odnosu močnejšega do šibkejšega, nadrejenega do podrejenega, kajti takrat, ko imaš vzvode moči, je mnogo lažje delovati mimo principov spoštovanja pravičnosti. *Hic Rhodus, hic salta!* Medtem ko so sestavljavci seznama zapisali eno ime preveč, so eno izpustili. Jože Tratnik, dvanajstletni dijak novomeške gimnazije, je bil žrtev bombardiranja 3. oktobra 1943. Skupaj z dvema prijateljema se je po začetku letalskega napada zatekel pod neko vrbo ob Krki, a ga je drobci bombe zadel v vrat. Izkrvavel je na obrežju reke, obdan s prijateljema. Kljub temu njegovo ime na plošči manjka. Kako brezbržno so

po vojni sestavljali spominske plošče, pove tudi dejstvo, da je na spomeniku štirim obešenecem ob Seidlovi cesti namesto imena žrtve Antona Štrasnerja napisano ime njegovega očeta Rudolfa in da se v spomeniškem kompleksu Na vratih, posvečenem padlim Novomeščanom in narodnim herojem Dolenjske, ime iste žrtve pojavi kar dvakrat – enkrat z dekliškim priimkom in enkrat z moževim. Človek pri vsem tem dobi občutek, kot da sestavljalcem v resnici ni bilo toliko mar za žrtve kot za nekritično povzdigovanje narodnoosvobodilnega boja in s tem posredno za utrjevanje svojih oblastnih položajev.

Drugemu spornemu vidiku plošče, njenemu izrazito ideološkemu situ, se približajmo iz druge perspektive – prek vseh gimnazijskih žrtev druge svetovne vojne. Če bi hoteli ugotoviti, kako visok je bil krvni davek, ki ga je plačala novomeška gimnazijska mladina, bi morali narediti naslednji izračun. Glede na to, da je bilo v prvem letu vojne, torej v šolskem letu 1941/42, na šoli vpisanih 616 dijakov (število je v naslednjih letih zelo padlo), in da se je v naslednjih treh letih vojne v dva oddelka 1. razreda vpisovalo povprečno 60 dijakov, lahko izračunamo, da je v vojnih letih gimnazijo obiskovalo okoli 800 (različnih) dijakov in dijakinj. Potemtakem predstavlja 56 dijaških žrtev okoli 7 % vseh gimnazijcev ali dva dijaka v povprečno velikem razredu. V resnici pa je številka veliko večja. Omenjeni seznam namreč upošteva samo žrtve, ki so padle na »pravi« strani kot žrtve nacifašizma in njegove kolaboracije. Drugih žrtev, ki jih na omenjeni svečanosti ni omenil nihče, preprosto ni bilo. Niso obstajale. Žrtve iz vrst belogardistične in domobranske vojske ter civilne žrtve partizanskih pobojev je povojni čas spremenil v ne-žrtve: izginila so njihova imena, izginile so njihove usode, ki so umaknile izvirnemu grehu napačne odločitve. Kot nekakšnim razčlovečenim demonom je ostala le še kolektivna krivda, ki je bila vedno pripraven argument za upravičevanje vseh »napačnih« žrtev.

Čeprav je domobransko vodstvo sklenilo pakt s hudičem, ki je hotel uničiti slovenski narod, in s tem (ne)hote dalo prednost ideologiji in boju za oblast pred obstojem naroda, moramo vendarle ugotoviti, da so se podobne težnje bolj ali manj prikrito pojavljale tudi na strani partizanskega vodstva: uzurpacija prvenstva znotraj OF, izvajanje revolucije na terenu, vsiljevanje nove, popolnoma drugačne podobe družbe in zgledovanje po ruskem komunizmu, ki je zaradi množičnih pobojev drugače mislečih in zaradi zapovedanega ateizma mnoge upravičeno odbijal. Morda res diši po relativizmu, ampak ali si nista obe strani ravno v eni stvari tako sumljivo podobni, in sicer v tem, da se je ena stran krčevito trudila zadržati predvojne oblastne položaje, druga pa se je poskušala nanje povzpeti, s tem da sta bili obema pomembnejši oblast in ideologija kot preživetje naroda, kar je prva stran dokazala z izdajalsko kolaboracijo, druga pa z medvojnimi in povojnimi izvenso-dnimi poboji. Mar ni to tudi razlog, da do resnične sprave ne bo nikoli prišlo, kakor se ne moreta nikoli spraviti dve rivalski navijaški skupini, ki slepo sledita ljubezni do svoje klubske svetlinje?

Če torej lahko razumemo (to pa še ne pomeni, da tudi odobravamo!) odločitve belogardističnega in domobranskega vodstva, ali lahko razumemo tudi puhaste 17- in 18-letnike, ki so se v dobri veri in krščanski veri v bran odločali za vstop med domobrance? Ali lahko razumemo gimnazijce, ki so se v kaos vojne, eksistencialni krizi in pod vplivom protikomunistične propagande kot otroci vernih staršev bojevali za tisti prav, v katerega so verjeli tako oni kot njihove glavne življenjske avtoritete: starši, župniki in učitelji? Kako kruti in brezsrčni moramo biti, da te mladeniče s takšno lahkoto obsojamo, da jih tako rekoč še enkrat in tokrat dokončno obsojamo na smrt, ko jih brišemo iz zgodovine! Tudi številke nekaj povedo: na novomeški gimnaziji je bilo v šolskem letu 1943/44 od 42 dijakov višjih štirih razredov kar 25 domobrancev, naslednje leto pa od 63 dijakov 37. Zanimivo je tudi, da je veliko več gimnazijskih učiteljev odšlo med domobrance kot med partizane in da jih je na »napačni« strani posle-

dično tudi več umrlo. Doslej sploh še ni bilo raziskano, koliko dijakov in profesorjev je padlo v vrstah bele garde in domobranstva ter koliko kot žrtev izvensodnih pobojev in kot civilnih žrtev partizanskega nasilja. Gotovo ne malo. Vsekakor bi bilo pravično in človečno, da bi na podlagi

temeljite raziskave objavili tudi imena tistih dijakov in profesorjev, ki jih je povojna oblast prez(i)r(a)la, čeprav so bili tudi oni del iste gimnazije. Kako že gre tisti latinski, že skoraj ponarodeli? Aha, *ultra cineres hostium ira non superest* – sovraštvo ne sega prek grobov sovražnikov.

Ena prvih večjih žrtev vojne v Novem mestu – ljudska in meščanska šola (danes OŠ Center) po prvem nemškem bombardiranju 11. aprila 1941. V ozadju se vidi gimnazija. (Dolenjski muzej Novo mesto)

Posledice nemškega bombardiranja 3. oktobra leta 1943 na zgornjem delu Glavnega trga. V stavbi na sredini je danes hostel Situla. (Dolenjski muzej Novo mesto)

Konj, kolateralna žrtev nemškega bombardiranja leta 1943. Današnja Kastelčeva ulica. (Dolenjski muzej Novo mesto)

VIRI IN LITERATURA

Polenšek, Marko, Novo mesto je bilo ... (razstava Zgodovinskega arhiva Ljubljana, Enote za Dolenjsko in Belo krajino Novo mesto), Novo mesto, 2002.

Marko Polenšek – ustni vir, ki je med drugim odkril omenjene napake na spominskih ploščah. Za posredovanje vseh podatkov se mu najlepše zahvaljujem.

SI - ZAL NME 154, t.e. 46. (fond Gimnazije Novo mesto)

Dodič, Milan, 225 let novomeške gimnazije, Novo mesto, 1971.

Dušan Jovanović, avtor novega projekta v APT

Maja Regina, foto Boštjan Pucelj

Dušan Jovanović je eden najbolj prodornih in plodovitih slovenskih dramatikov in režiserjev, tudi esejist in kolumnist. Rodil se je leta 1939 v Beogradu, od desetega leta živi v Sloveniji.

Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je študiral angleščino in francoščino, nato pa še režijo na Akademiji za glasbo, radio, film in televizijo. Konec 60. let je bil eden od ustanoviteljev (in direktor) najprej Gledališča Pupilijske Ferkeverk, desetletje kasneje pa še Eksperimentalnega gledališča Glej. Med letoma 1978 in 1985 je zasedal položaj umetniškega vodje Slovenskega mladinskega gledališča. Kot režiser deluje v vseh slovenskih gledališčih, za svoje uprizoritve je bil deležen že mnogih nagrad. 1989. je postal docent na Akademiji za glasbo, radio, film in televizijo. Njegov pester ustvarjalni opus zajema približno trideset dramskih besedil. Zadnji projekt, ki si ga je bilo junija moč ogledati v Anton Podbevšek Teatru, je avtorsko delo *Spovedi*.

Projekt Spovedi, ki je bil na ogled v mesecu juniju, naj bi nastal na podlagi filozofskega dela Izpovedi, avtor katerega je filozof krščanskega srednjega veka sveti Avguštin. Kako vas je to delo napeljalo na omenjeni projekt?

Avguštinove *Izpovedi* so bile pač ena od referenc za *Spovedi*, ne pa podlaga ali osnova za ta projekt. Projekt nima nikakršne zveze z Avguštinovo knjigo.

Kako so torej Izpovedi pripeljale do projekta Spovedi?

V ožjem krogu sodelavcev, ki so kasneje sodelovali na projektu, smo imeli nekakšen brainstorming. Jaz sem predstavil svoj koncept projekta, Mladen Dolar, Neda Pagon, Klavdija Zupan, Meta Hočevar in Matjaž Berger pa so osvetljevali problem z različnih zornih kotov in izhodišč. Predebatirali smo širok spekter problemov, ki se navezujejo na izpovedi, spovedi in spovedovanje nasploh, in kaj pomeni to danes v sodobni družbi.

Do kakšnih zaključkov ste prišli?

Ljudje se danes brez zadržkov javno razgaljajo in slačijo, spovedujejo se na vsakem koraku, razkazujejo svojo »resnicoljubnost« in »iskrenost«. Spovedovanje je tako rekoč v modi. Vendar to spovedovanje povečini ni v funkciji iskrenega obžalovanja določenih dejanj, v funkciji etične vertikale, temveč v funkciji manipulacije z javnostjo, samopromocije in tako naprej. Spovedovanje v medijih nima več nobene teže in pomena, nima katarzičnega učinka.

Matjaž Berger je na tiskovni konferenci omenil, da je bila prvotna ideja za vaš projekt pravzaprav nekakšna

modna revija, ki naj bi jo izvedli na pokopališču. Kako, da ste to idejo opustili?

Ko sva se z Bergerjem pogovarjala o tem, kaj bi delal v ATP, je bilo v igri več idej. V najožjem krogu je bil tudi projekt *Funeral fashion*, ki je nekakšen pandan mojemu staremu projektu, ki sem ga leta 1976 uresničil v Mladinskem gledališču – *Žrtve mode*. *Žrtve mode* so bile modna revija vojaške mode skozi stoletja, od srednjega veka do vključno druge svetovne vojne. Seveda je bila moda vojaških uniform, militarističnih maršev in vojnega nasilja le kulisa za neko pacifistično, protivojno idejo. V projektu *Funeral fashion* bi postavil v ospredje visoko modo na pogrebih. Motivika pokopališke mode bi se navdihovala z znamenitimi pogrebnimi prizori iz svetovne dramatike in literature (Sofoklejeva *Antigona*, Shakespearova *Romeo in Julija*, *Hamlet* itn.) Jasno, tudi v tem primeru je revija pogrebnih kostumov le kulisa za neke civilizacijske principe (svetost življenja, sprava ...).

Nazadnje sva se z Bergerjem vendarle odločila za *Spovedi*, ker je projekt intimnejši in bolj praktičen za izvedbo. *Funeral fashion* je multimedialen in zelo drag projekt. Potrebovali bi celotno logistiko modne revije, torej šminko, frizerje, garderoberje pa zelo drage razkošne kostume in veliko zasedbo. To je projekt, ki presega tehnične in finančne možnosti ATP, saj smo ocenili, da bi za izvedbo potrebovali najmanj 200 000 evrov.

Možnosti za sodelovanje je bilo torej več. So vas od omenjenega projekta Funeral fashion odvrnili le visoki stroški ali ste se morda zaradi relativno provokativnega projekta zbal tudi kritik novomeške javnosti?

Ničesar in nikogar se nisem zbal. V prvi vrsti je šlo za praktičen razmislek.

Sodelarja APT

Obnova to čaka

Če se vrnemo k Spovedim - projekt je precej nenavaden, saj ne moremo govoriti o klasični dramski situaciji

...

Ta projekt je sestavljen iz štirih delov. Prvi del je teoretični disput na videu med teologom Silvom Šinkovcem in filozofom Mladenom Dolarjem o razmišljanju na temo teorija in praksa spovedi v RKC. Potem se občinstvo preseli v spovednice, kjer se deset ljudi v desetih spovednicah na monitorjih izpoveduje desetim gledalcem, nato se odpre prostor meditacije, ki smo ga poimenovali katedrala, na koncu pa publika vstopi v panteon, kjer naj bi potekala faza refleksije. Tu imajo gledalci možnost, da se odzovejo na tisto, kar so doživeli, da posredujejo svoje vtise in razmišljanja v video kamero ali pa iste zapišejo na računalnik in v knjigo. Spovednice pa so seveda najbolj ključni del. V spovednicah poslušamo advokata, politika, ločenko, zdravnika, moške in ženske zapornike iz Doba in lga. Vsi ti posamezniki imajo z neko svojo odločitvijo oz. dejanjem v življenju problem. Gre za iskreno izpoved za obžalovanje, za kesanje, za nekaj, kar človeka obsesivno preganja še dolgo časa po spornem dogodku. In ta govor je nekaj čisto drugega v primerjavi s »pogumnim« medij-skim pranjem umazanega perila. Tu gre za dejanje, ki na usoden način zaznamuje posameznika in širšo človeško skupnost.

Za video projekcijo predvajanih izpovedi ste na terenu posneli precej izjav. Kakšne pa so bile izkušnje pri snemanju, glede na to, da gre za dokaj intimne izpovedi?

Posnetega gradiva se je nabralo za dobrih devet ur. Izkušnje so pa različne; veliko ljudi je bilo takšnih, ki se niso bili pripravljeni izpovedati, nekaj tudi takih, ki niso bili čisto iskreni. Nekatere intervjuvance smo izločili že v zelo zgodnji fazi, druge izpovedi smo bistveno skrajšali kasneje, v montaži. Tako da je od vsega posnetega materiala ostalo le petindvajset minut, kolikor traja tudi segment predstave v spovednicah.

Gre za nekakšno gledališko formo pasijona, inovacija pa je na ravni obiska predstave, saj se gledalčeva pot začne z racionalnim delom, nadaljuje prek čustev in konča z lastnim odzivanjem na doživetja v predstavi. Zakaj takšna struktura?

Ja, res je, projekt je video inštalacija, ki ima pogojno rečeno strukturo pasijona. To je zgodba o trpljenju ljudi, ki iz svojega življenja ne morejo izbrisati dogodkov, ki jih obremenjujejo.

Pomembna se mi zdi še neka posebnost, in sicer da je gledalec edina živa figura, edini, ki komentira. Kakšno vlogo ima v projektu končna gledalčeva refleksija?

Za nas je zelo pomembna ta osebna refleksija, s katero se gledalec odziva na to, kar je videl. Pri tem gre za klasično aristotelovsko predpostavko empatije, se pravi zmožnosti gledalca, da zazna in razume občutke in razmišljanja druge osebe, čeprav se z njo ne poistoveti. To je psihološko izhodišče, ki omogoča različne transferje, ko zgodbe izpovedovalcev v psihi gledalcev priključijo njihove lastne zgodbe.

Ljudje se danes brez zadržkov javno razgaljajo in slačijo, spovedujejo se na vsakem koraku, razkazujejo svojo »resnicoljubnost« in »iskrenost«. Spovedovanje je tako rekoč v modi. Vendar to spovedovanje povečini ni v funkciji iskrenega obžalovanja določenih dejanj, v funkciji etične vertikale, temveč v funkciji manipulacije z javnostjo, samopromocije in tako naprej.

Kakšni so bili odzivi gledalcev? Ste morda že analizirali njihove refleksije?

Ce sem čisto odkrit, se analize odzivov oz. refleksij še nisem lotil. To me še čaka jeseni. Pri tem se mi bodo predvidoma pridružili tudi raziskovalci Studia Humanitatis. Na prvi pogled je bilo teh odzivov sorazmerno veliko. Moram pa reči, da ustne reakcije pričajo o tem, da so se ljudje na projekt zelo čustveno odzvali. Slišali smo izjave v razponu od vznemirjenosti ter pretresenosti do racionalnih analiz. V jedru vseh odzivov pa je emocija.

Kaj je torej poanta Spovedi?

Mislím, da je najvažnejši vidik tega projekta ta, da vzbuja neki etični razmislek o lastni eksistenci, o lastnem življenju.

Ali teoretski uvod lahko vpliva na gledalčevo doživljanje izpovedi v spovednicah? Ste se morda tudi v projektu želeli opredeliti?

Mislím, da ta disput med filozofijo in krščanskim pogledom, med liberalno in tradicionalno miselnostjo ne vpliva bistveno na to, kako te izpovedi doživlja oseba v spovednici. Mi smo ponudili dva pogleda na izpovedovanje, nismo pa se opredeljevali. Čeprav morda na prvi pogled delujeta izključujoče, drug drugega dopolnjujeta.

Kakšno je vaše mnenje o Matjažu Bergerju in njegovem delovanju v okviru Anton Podbevšek Teatra?

To, kar on dela v Novem mestu, je izredno pomembno. Njegov teater je eden od redkih v Sloveniji, ki ima zelo izrazito avantgardno, iskateljsko fiziognomijo. Ta koncept je zelo pomemben za preživetje gledališča, za njegovo dostojanstvo, saj na sebi lasten, avtentičen način širi vsebinske in formalne vidike slovenskega teatra kot takega.

Kako vidite današnje stanje slovenskega gledališča?

Današnje stanje je zelo razdrobljeno, zelo kompleksno. Govorimo lahko o najrazličnejših gledaliških poetikah in praksah, od klasičnih dramskih, ki so doma večinoma v repertoarnih in komercialnih gledališčih, do inovacijskih meta gledaliških trendov, do fizičnega in plesnega teatra, bodyarta, performansov, hepeningov itd. Skratka, lahko rečemo, da je zelo razčlenjen in večplasten.

Kako bi opredelili situacijo: gledališče danes in v 60., 70. letih?

Zelo težko je primerjati stvari, ki se pravzaprav ne dajo primerjati. Razlike bi našli v času, v socialni, duhovni, po-

litični sferi. Živimo v drugačnem družbenem in ekonomskem sistemu. Mnogo stvari se je spremenilo. Teater se, kot rečeno, drobi, členi in razvija v najrazličnejše smeri. Po eni strani je to izraz demokratičnosti, po drugi strani pa izraz kulturne politike, ki te spremembe podpira, spodbuja in sploh omogoča. Cveti sto cvetov, brstijo ideje, ki jih prej ni moglo biti.

V nekem intervjuju pravite, da se drama ne piše, ampak gradi. Kaj to pomeni za vas kot pisca dram in režiserja?

To pomeni, da drame ni mogoče pisati kot roman, v nekem naivnem, prostodušnem, sklenjenem pripovednem toku. Drama je, podobno kot filmski scenarij ali televizijska igra, materija, ki mora imeti prefrigano zgradbo. Mora imeti »suspens«, mora imeti fascinantno arhitekturo. Poleg domiselne, zanimive zgodbe je važna kompozicija, način, kako se ta zgodba pripoveduje ... Postopek pisanja oz. gradnje je stvar tehnoloških inovacij. Načrt za dramo se nenehno popravlja, krpa, nadgrajuje in šele na podlagi vseh teh intervencij je dramo mogoče tudi napisati.

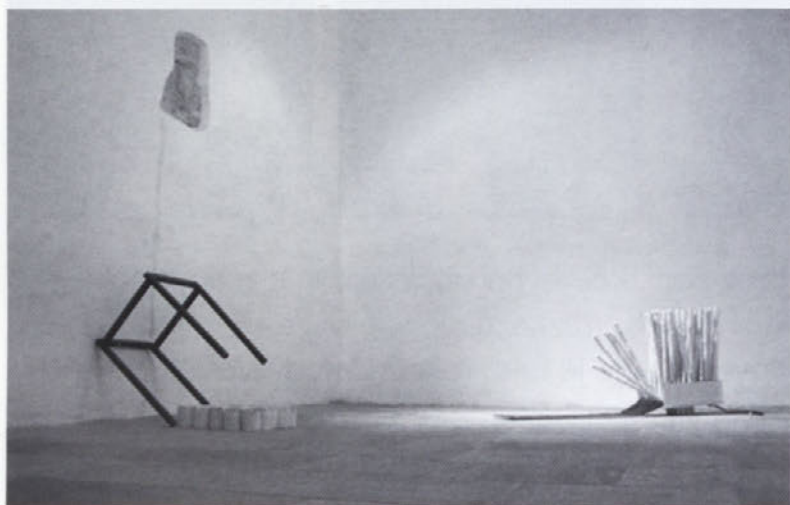
Kako ste dramo doživljali kot mlad človek? Ste se nad dramskimi deli navduševali že v mladih letih?

Kot mlad človek nisem kaj dosti bral. Dram pa sploh ne. Dramska besedila sem začel prebirati šele ob koncu srednje šole oz. šele na fakulteti. Branje drame je praviloma zelo naporno, saj si bralec težko predstavlja, kako bi kakšna stvar lahko morebiti izgledala. Drama je namenjena zlasti uprizoritvi in prikazovanju na odru. Takrat je najbolj komunikativna, najlažje jo je konzumirati. Medtem ko bereš, nimaš plastične predstave, kako globoko se lahko situacije ali dialog na odru vtisnejo v tvoje uho, um ali celo srce. Šele režija in igra da dramskemu besedilu nazorsko vizualno podobo. Drama je, dokler je na papirju, le mrtva črka.

Imate v Novem mestu še kakšne ambicije za nadaljnje sodelovanje v Anton Podbevšek Teatru?

O morebitnih prihodnjih projektih se še nismo dogovarjali. To puščamo odprto. So pa v jesenskem času na vidiku ponovitve projekta Spovedi.

Ocenjuje Matjaž Brulc

Izzivi keramike

Keramika v konceptu 4

Kiparska razstava

Mirsad Begić, Damijan Kracina, Iztok Maroh in Nataša Sedej

Lapidarij Galerije Božidar Jakac, Kostanjevica na Krki

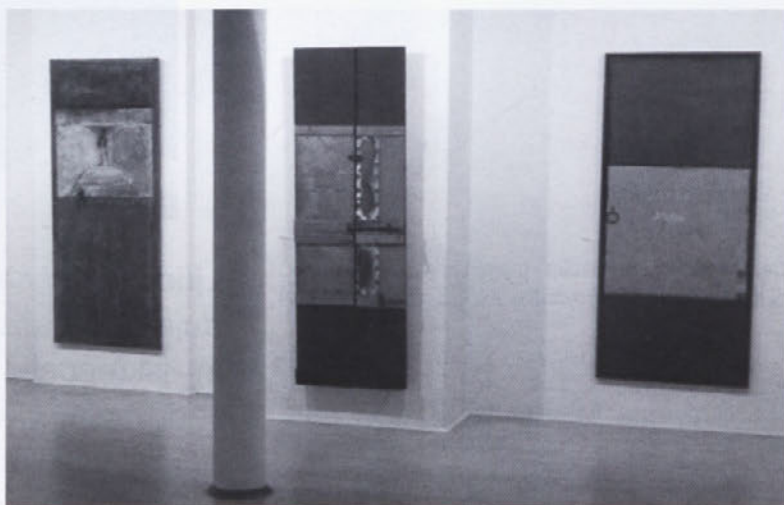
29. 5.–31. 7. 2009

Kljub nihanju na vsebinski ravni pa je celotna razstava vsekakor vredna ogleda; in če je njen namen prikazati sodobne rabe keramike, je tudi več kot zagotovo dosegla svoj cilj.

Zamišljena kot spremljevalni dogodek mednarodnega trienala keramike Unicum 09 – ta od sredine maja poteka po vsej Sloveniji, celoten program je dostopen na www.unicum.si – prinaša kostanjeviška razstava kiparske oziroma ambientalne nagovore treh umetnikov in umetnice, katerih skupna lastnost je ta, da pri svojem ustvarjanju posegajo h keramiki. Njeno uporabo seveda prepletajo še z drugimi izraznimi sredstvi, s čimer njeno arhaično snovnost vpenjajo v izrazito sodoben in svež vizualni ustroj. Majhne in razstavno kaj zahtevne prostore kostanjeviškega lapidarija tako naseljujejo zaključene postavitve, kjer se sodelujoči bolj ali manj posrečeno soočijo z danim ambientom kot tudi z izzivi likovne naracije.

Begić se v svoji značilni maniri predstavlja s tremi prostorsko ločenimi ambientmi, kjer z uporabo peska in številnih elementov iz žgane gline priča o prizore iz nekakšne divje, zapuščene praprednosti, kjer je čutiti razkroj, razpadanje, celo smrt. Prav tako sugestivna, vsebinsko dodelana in čustveno močna je postavitev Nataše Sedej. Avtorica s svojo postavitvijo tematizira čustveno podobo neveste oziroma »pripoved o nezavednem, ki žensko prežema ob tem dejanju [poroke]«. Pretanjena uporaba predmetov, ki gledalca napeljujejo k simbolnim interpretacijam tega dejanja oziroma vloge, se ne izogne temnejšim poudarkom; v krhkih figurah iz žice gre slutiti materializacijo strahov, medtem ko tudi keramični elementi, ponekje razbiti in raztreseni po tleh, napeljujejo k manj idiličnim pomenskim registrom. Interpretativno zahtevnejša oziroma, hm, vsebinsko ohlapnejša je Marohova postavitev; avtor je kombinacijo raznorodnih elementov, tako kovinskih in keramičnih kot svetlobnih, skušal povezati v koherentno celoto, pri čemer sicer premišljena in minimalistično čista umestitev v prostor ne uspe prikriti okornosti na vsebinski ravni. Sorodne pomisleke vzbuja tudi Kracina; čeprav njegovo duhovito »oživljanje« hrbtenjače nekakšne živali pogojno rečeno nosi določene aluzije na aktualnost, pa se zdi celota nekam preveč ilustrativna, enopomenska, bežna. Kljub nihanju na vsebinski ravni je celotna razstava vsekakor vredna ogleda; in če je njen namen prikazati sodobne rabe keramike, je tudi več kot zagotovo dosegla svoj cilj.

Ocena: 4

Prehajanja med podboji

Vrata

Slikarsko-kiparska razstava

Bogdan Borčić in Metka Kavčič

Galerija Dolenjskega muzeja Novo mesto

20. 6.–18. 9. 2009

Vsekakor solidna razstava, ki presega tradicionalna likovna področja in ki z minimalnimi, a dobro premišljenimi sredstvi iztrži kar se da veliko.

Zasnovana v Koroški galeriji likovnih umetnosti prinaša razstava zanimiv dvospev avtorja in avtorice, ki sta navkljub različnim generacijskim ter profesionalnim proveniencam ustvarila prepričljiv kiparsko-slikarski dialog. Grafik in slikar Bogdan Borčić (1926) ter kiparka in restavratorka Metka Kavčič (1960) sta se lotila teme, ki na prvi pogled morda zveni banalno, vendar pa se takšen vtis hitro izkaže za napačnega. Njuno preigravanje osnovnega motiva gledalca namreč kaj hitro opomni, da so vrata onkraj svoje gole funkcionalnosti tudi predmet z vrsto simbolnih pomenov in alegoričnih vlog. Kar sploh ne čudi: vrata namreč odpirajo pot v notranjost in jo hkrati varujejo pred zunanostjo, predstavljajo element prehoda, obenem ločujejo in spajajo. Podvržena umetniški imaginaciji postajajo vrata na tej razstavi svojevrsten nosilec osebnih zgodb, identitetnih indeksov, predvsem pa postanejo poligon estetskega čutenja, kjer se ločitev na kiparsko in slikarsko postopoma zabrisuje.

Borčić se z motivom sooča izrazito slikarsko; njegova platna, izvedena v maniri visokomodernistične abstrakcije, praviloma odlikuje minimalistična kompozicijska in tonalna struktura, ki pa jo avtor bogati z drobnimi posegi in dodatki, da bi tako barvno intenzivno slikarsko polje pridobilo značaj pomensko neizglednega asemblaža. V njegovih delih gledalec zasluži vrsto intimnih poudarkov, zasebnih zgodb, ki nudijo raznorodne interpretativne nastavke. Če Borčić večinoma s slikarskimi sredstvi rekonstruira videz neke resničnosti, ki je naknadno oplemeniten, pa Kavčičeva postopek obrne. Avtorica se namreč realizacij motiva loti z vnovično uporabo odsluženih, pravih vrat, na katerih površino s pomočjo različnih kiparskih in slikarskih postopkov vtiskuje zgodbe, pri čemer se ne izogiba izredno domiselnih humornih poudarkov. Njena vrata, ikonografsko marsikdaj vezana na nekatere tradicionalne poklice, postajajo njihov zaščitni znak, nekakšne likovno estetske raziskave materialov kot tudi vsakdanjega življenja rokodelcev (volnarjeva vrata, lektarjeva vrata, šiviljina vrata ...). Vsekakor solidna razstava, ki presega tradicionalna likovna področja in ki z minimalnimi, a dobro premišljenimi sredstvi iztrži kar se da veliko.

Ocena: 4

Delovanje APT

Obnova bo čakala, ministrstvo bi podprlo program

Objekt, v katerem deluje novomeško profesionalno gledališče Anton Podbevšek Teater, je potreben temeljite prenove. Čeprav se tega zavedajo tudi pripravljavci pravkar sprejete občinske kulturne strategije, prenove v kratkem ni na vidiku. Je pa ministrstvo pod vodstvom Majde Širca pripravljeno podpreti programske stroške gledališča.

»V najslabšem stanju je streha nad Dvorano novomeške pomladi, saj ob slabem vremenu zamaka, s tem pa so ogrožena tla in vsa dragocena tehnična oprema. Ker streha ni izolirana, imamo med predstavami probleme s hrupom, hkrati pa v kurilni sezoni izgublamo ogromno dragocene energije. Trenutno stanje strehe obenem tudi ogroža obiskovalce naših predstav in mimoidoče,« opozarja Jasna Dokl Osolnik o akutnih problemih novomeškega teatra. V minulih letih se v stavbo ni vlagalo, nujnih vzdrževalnih ali investicijsko vzdrževalnih del pa ni bilo. V pravkar sprejeti kulturni strategiji MO NM celo piše, da bi lahko prišlo celo do tega, da objekt ne bo več omogočal nikakršnih aktivnosti.

Temeljite prenove so potrebne tudi garderobe in sanitarije za igralce in obiskovalce, ki bi morale ustrezati splošnim standardom. Z vidika racionalizacije poslovanja bi zaradi prihranka pri energiji bila nujna tudi posodobitev zastarelega in neprimerne centralne-

ga cevne sistema in petih črpalk za ogrevanje poslopja. Kletni prostori so zaradi slabe hidroizolacije vlažni in neuporabni. »Objekt, v katerem deluje Anton Podbevšek Teater, bi potreboval temeljito generalno prenovo. Zavedamo se, da v trenutni gospodarski situaciji ne moremo računati za večje prenovitvene posege, zato bi bilo morda smiselno, da bi skupaj z MO Novo mesto naredili etapni prenovitveni načrt, ki bi ga postopno uresničili skozi daljše časovno obdobje glede na finančne možnosti,« pravi J. Dokl Osolnik.

Pripravljavci kulturne strategije so izračunali, da bi bila okvirna vrednost prenove okrog 3 milijone evrov. Predlagajo, da bi v letu 2010 izdelali projektno dokumentacijo, v letu 2011 pa dela tudi izvedli.

So pa v Teatru v dogovorih z ministrstvom, da »izdelamo načrt sofinanciranja programskih sredstev za leto 2010, ki bodo namenjena izključno novim produkcijam in postprodukciji APT-a.« To so potrdili tudi na Mestni občini Novo mesto, kjer pravijo, da se »ministrca zaveda, da je novomeško gledališče edino v Sloveniji, ki ne prejema vsaj nekaj sredstev iz državnega proračuna. Najmlajša slovenska gledališča (Koper in Ptuj) prejemajo sredstva za programski del. Zato je potrebno na ministrstvu za kulturo urediti status APT-ja, za katerega je ministrica poudarila, da je veliko več kot regionalno gledališče. Kakovost in produkcija sodita v vrh slovenskih gledališč. Produkcija APT-ja je po kakovosti primerljiva z evropskimi sodobnimi uprizoritvenimi umetnostmi.«

APT iz proračuna MO Novo mesto prejme 400 000 EUR (tako je bilo v letu 2008 in v isti višini so sredstva načrtovana za leto 2009), od tega je 188 000 EUR namenjenih programskemu delu.

Na Mestni občini Novo mesto niso skoparili s pohvalami na račun novomeškega teatra tudi v poslovnem delu: »Anton Podbevšek Teater je najuspešnejši zavod v občini pri pridobivanju sredstev iz drugih virov v višini 60–70 % v primerjavi z deležem MO Novo mesto (lastna sredstva, sponzorstva in donacije). APT je v letu 2008 močno presegel načrtovani načrt dela (obvezne štiri premierne uprizoritve),« pravijo v kabinetu novomeškega župana.

Podpora ministrstva programu pa ne bo zmanjšala deleža MO Novo mesto. »MO Novo mesto tudi v bodoče sofinancira plače in prispevke, prispevke delodajalca ter materialne stroške zavoda. Ministrica je izpostavila, da s prehodom programskega dela na državne stroške občina ne sme zmanjšati svojega deleža, ker je potrebno v 1. fazi zagotoviti delovno mesto za marketinškega strokovnjaka, ki bo prodajal predstave v tujini, ter postopoma tudi igralski ansambel,« so še sporočili iz Mestne občine Novo mesto. (Uroš Lubej, foto Boštjan Pucelj)

Kulturni dosežek meseca

Zlata medalja Pomladi

Mešani pevski zbor Pomlad Novo mesto je v začetku junija na Mednarodnem festivalu zborov (International Choir Festival) osvojil dve zlati medalji in naslov absolutnega zmagovalca (Absolute Grand Prix Winner Olomouc 2009). Na tokrat že 37. festivalu v Olomucu na Češkem, ki je potekal med 3. in 6. junijem 2009, je v različnih kategorijah tekmovalo 117 zborov iz 13 držav. Za naziv absolutnega zmagovalca festivala so se poleg MePZ Pomlad potegovali še 4 zbori, in sicer iz Finske, Češke in Poljske.

Zbor je v soboto, 6. junija, dopoldne najprej nastopil v kategoriji Superior za odrasle mešane pevske zборе, kjer je osvojil zlato priznanje in 99 točk. Popoldne so se Pomla-

dniki pomerili v drugi kategoriji, Gospel in pop, ter s 96 točkami osvojili še drugo zlato priznanje. Na predlog strokovne žirije je bil zbor uvrščen na večerno finalno tekmovalje za Grand Prix, kjer je zmagal in osvojil naziv absolutnega zmagovalca festivala. To je bilo že peto mednarodno tekmovalje, ki se ga je Pomlad udeležila v svojem 16-letnem delovanju. Nazadnje se je junija 2007 uspešno odrezala na II. Mednarodnem tekmovalnem festivalu FESTA CHORALIS Bratislava 2007, kjer je osvojila eno srebrno in eno zlato priznanje.

Damijan Šinigoj: Intervju z avtorjem nove knjige pri Založbi GOGA »Pisanje je tudi preizkušanje in izzivanje.«

Foto Boštjan Pucelj

Matjaž Brulc se je rodil leta 1976 v Novem mestu. Dokončal je študij umetnostne zgodovine. Napisal je tri leposlovna dela: zbirko kratkih zgodb Diznilend (GOGA, 2005), pesniško zbirko Balade za psa in prhljaj (Kud France Prešeren, 2006) in pred kratkim še zbirko kratkih zgodb Kakor da se ni zgodilo nič (GOGA 2009). Veliko gleda in se čudi. Vse ostalo je po starem, med drugim še vedno deluje kot publicist in novinar. Ima status samostojnega kulturnega delavca, živi med rojstnim krajem in Ljubljano, čeprav bo zdaj v rojstnem mestu več časa, ker je pred kratkim postal nov umetniški vodja v Galeriji Simulaker.

Zbirka Diznilend (GOGA 2005) je bila nominirana za prvenec leta in je požela kar nekaj ugodnih kritik. Je bilo drugo knjigo (Kakor da se ne bi zgodilo nič) težje napisati?

Ne. Pravzaprav laže. Zgodbe iz druge knjige so nastajale dlje časa, in ko sem jih pisal, pred očmi nisem imel nove knjige. Nastajale so bolj spontano, v bolj umirjenem ritmu. Mogoče je bila pri prvi knjigi prisotna tudi neka mera radovednosti, preizkušanje samega sebe. S tem mislim tudi na vstopanje v knjižni svet, kar je zdaj že za mano. Prepričanje, da je drugo knjigo napisati težje, izvira iz dejstva, da se pred avtorja postavljajo določena pričakovanja publike. V tem smislu je drugo knjigo, pa tudi vsako naslednjo, vsekakor napisati težje, s tem se strinjam. Sicer pa je ta zbirka zgodb moja tretja knjiga. Dobro leto dni po Diznilendu je v Ljubljani izšla še zbirka pesmi. Dokaj neopaženo, a je kljub temu našla pot do bralcev.

Sprašujem zato, ker poznam res veliko ljudi (vključno z mano), ki so komaj čakali tvojo novo knjigo in ki zdaj že spet nestrpno pričakujemo naslednjo. V bistvu je to kljub vsemu neke vrste pritisk, se strinjaš? In vem, da veš, da imaš (neformalen) klub oboževalcev ...

Dobro, seveda so bila neka pričakovanja in podobno, predvsem pa konkretna vprašanja, če kaj delam. Govor o vseh teh oboževalcih se mi kljub vsemu zdi nekoliko pretiran. Jaz tega ne doživljam tako. Kakor koli že, upam, da jih ta zbirka ne bo razočarala in da mi bodo bralke po pošti še vedno pošiljale svoje spodnje perilo. Ob tej priliki bi jih pozval, naj ga v prihodnje prej vsaj operejo.

Daješ vtis, da ti je pohvala pravzaprav odveč. A kljub temu, vsi recenzijski odzivi na Diznilend so bili več kot naklonjeni. Ti to kaj pomeni?

Seveda mi, lagal bi, če bi trdil nasprotno. Vendar se s tem pretirano ne ukvarjam, ne pomeni mi spet toliko. Tudi jaz pišem recenzije in vem, kakšne vrste obrt je to. So pa te zadeve vsekakor pomembne, če kandidiraš za štipendije in podobno, tako da vsakršen odziv šteje in sem hvaležen zanj.

Malce neumno vprašanje – zakaj pravzaprav pišeš?

Vzgibi so najbrž različni in temu bi težko prišel do dna. V najbolj intimnem smislu gre najbrž za neki užitek, ki ti ga daje svoboda ustvarjanja. Z leposlovnim tekstom lahko počneš kar koli in pri tem te od zunaj nič ne omejuje. Recimo, da si pri tem početju zelo dobesedno sam svoj gospodar. Pisanje je hkrati tudi nekakšen izklop, razvedrilo, čudaški pobeg v druge svetove, ki pa so še kako moji, in zato tudi oblikovani tako, kot jih v tistem trenutku čutim. Je tudi preizkušanje in izzivanje.

Vendar je konec koncev pisanje zgolj eden od načinov za doseganje in izživiljanje vsega naštetega. Obstajajo tudi druge metode. Nočem preveč idealizirati in mistificirati vsega tega; priznamo, v končni fazi gre lahko pri pisanju tudi za nekatere bolj profane in pragmatične cilje, v čemer ne vidim ničesar spornega.

Koliko so te zgodbe avtobiografske, koliko tvoje izkušnje je vgrajeno vanje, koliko domišljije?

Rekel bi, da raven avtobiografskega zelo niha, neke ga je več, večinoma pa zelo malo ali praktično nič. Imam zadržke pri tem, da bi ubesedoval neke realne ljudi in dogodke, ker si mi takšno početje s stališča pisca dozdeva dolgočasno, predvidljivo. Veliko raje si stvari izmislim, kar omogoča določeno nepredvidljivost, čeprav imam občutek, da ljudje to težko verjamejo. Seveda pa pri pisanju ne moreš iz sebe, vedno gneteš tisto, kar nosiš s sabo, kar pobiraš tu in tam. Vendar so v mojem primeru to zgolj okruški, in še ti so naknadno popačeni, preoblikovani, v zgodbah zaživijo v popolnoma drugačnih kontekstih in postanejo nerazpoznavni. Mogoče je še najbolj avtobiografska »štimmung« samih zgodb; zdi se mi, da se pri nekaterih kar dobro vidi, v kakšnem stanju sem jih pisal.

Ko človek bere tvoje zgodbe, dobi občutek, da jih je pisal človek, ki nedvomno zelo dobro pozna osebe, ki nastopajo v njih ... Ti se ukvarjaš z vizualno umetnostjo, te tvoje zgodbe pa se ukvarjajo z drugim svetom, z marginalnim, s faliranimi študenti, kriminalci ...

O tem, koliko »poznam« osebe, ki nastopajo v zgodbah, bi težko sodil. Zdi se mi, da nemara še premalo. Ljudje smo hudičevo zamotana bitja in ustvariti polnokrvne, plastične literarne like ni lahka naloga. Zdi se mi, da avtor za dosego tega potrebuje dobro življenjsko kilometrino in veliko potrpežljivosti. Sicer pa ne bi rekel, da v tej zbirki zgodb mrgoli marginalcev, bolj gre za neke običajne ljudi, za naše sosede, znance s ceste in tako dalje. Je pa res, da je v današnjem svetu, ki dejansko teži k vse večji uniformiranosti in konformizmu, blazno lahko dobiti oznako marginelec.

Kaj je tisto, kar te fascinira, da napišeš neko kratko zgodbo?

Največkrat začnem s nekaj stavki, ki nastanejo zelo impulzivno. Če se mi zdijo obetavni, če so ti stavki uglaseni z mano, potem se iz teh nastavkov zgodba lahko odpelje naprej. V teh stavkih iščem začetke, ki me zanimajo, ki pred mano postavijo izziv, kako zadevo izpeljati, kako jo rešiti. Recimo, da je to ta fascinacija.

Tak način dela pa v končni fazi pomeni veliko začetkov in malo dokončanih zgodb. Velikokrat se mi je zgodilo, da te začetne, ključne stavke potem izbrišem, jih premaknem drugam ali pa predelam v nekaj tretjega. Bistveno je, da v zgodbi ostane njihov duh.

Diznilend je bil organska struktura, v zgodbah se pojavljajo eni in isti liki, bila je homogena zbirka, druga zbirka Kakor da se ne bi zgodilo nič je pa veliko bolj razpršena.

Diznilend je nastajal tako, da sem med pisanjem zgodb ugotovil, da bi jih z lahkoto povezal med sabo. V tej drugi zbirki pa gre za zgodbe, ki so nastajale v daljšem časovnem obdobju, česar tudi ne skrivajo. Uporabiti znova isti princip, ne glede na to, kako posrečen je, se mi je zdelo neprimerno in prepoceni. Zgodbe so nastajale vsaka zase, zato bi kakršne koli predelave v tem smislu izzevele precej nasilno.

Tvoje zgodbe so napisane v dokaj ritmičnem jeziku. Zgodbe piliš, se k njim vračaš, popravljaš?

Seveda jih popravljam in pilim. Koliko, pa je odvisno od vsake zgodbe posebej. Res je, ritem jezika se mi zdi pomemben, kako se besede uležejo v stavek in kako vse skupaj zveni. Če prav pomislim, sem glede tega še bolj pazljiv pri tekstih, ki jih pišem za medije. Literatura je v tem smislu marsikdaj neke vrste odklop, jemanje več svobode. Tak primer je denimo zgodba Škornji pa to, kjer sem vse to do neke mere zavestno spodkopaval in na primer s ponavljanjem iskal neke povsem druge ritmične in pomenske učinke teksta.

Osrednja spodbuda za pisanje zgodb je nedvomno pozorno opazovanje sveta okoli sebe. Živiš v Novem mestu in Ljubljani, potuješ po velikih evropskih mestih ... Kje je lažje dobiti snov za zgodbo?

Res ne vem, najbrž je povsod enako. Pravzaprav se zdaj ne spomnim več, od kod oziroma kako sem dobival ideje za posamezne zgodbe. Vse je skrito v tistih par začetnih stavkih. Dobiti te stavke pa ni odvisno od tega, kje si, temveč od vztrajnosti. Glede opazovanja sveta bi rekel, da smo primarno vsi opazovalci. To imamo v genih, v pravadnini je bilo človekovo življenje odvisno od tega, kako dobro je znal opazovati. Mogoče je za pisanje nujno, da dobro opazuješ, a to še zdaleč ni vse.

Razmišljaš morda o romanu?

Konec lanskega leta sem imel ambicije, da bi napisal daljši tekst, in to sem nekaj časa tudi počel, po mesecu, dveh pa sem odnehal in vse skupaj vrgel proč. Pisal bom zagotovo še, kaj bom pisal, pa ta trenutek ne vem najbolje. Časa je itak dovolj, življenje pa praviloma kar dolga zadeva – če gre vse po sreči.

Matjaž Brulc ... 9 mm

Brulc v novi zbirki kratkih zgodb (iz knjige Kakor da se ne bi zgodilo nič, zbirka kratkih zgodb, Založba GOGA, 2009) v prepoznavni maniri vztraja na razpršenem pogledu, ki se enkrat potaplja v urbano, drugič spet prečesava ruralno okolje; enkrat pripoveduje iz prve roke, drugič nato v tretji osebi; se enkrat zadovolji s posebej sočnim ocvirkom absurda ali apatije kot poante kakšne zgodbe, drugič pa oko utripne, podreza v neko drobtino življenja in spet zamiži skorajda kot po naključju, brez začetka in konca, tako kot se iz drvečega vlaka ošvrkne silhueto na peronu, ki hipoma vzdrami domišljijo, vendar je treba naprej, do novega perona in nato spet mimo njega. Tisto, kar nato veže ta kalejdoskop v obrisih zaznanih usod, je navidezna distanca, celo hlad, ki veje iz počasnega, skopega in obenem privlačnega pisanja, metodičnega v svojem popisovanju bežnih utrinkov banalnega vsakdana, neprizadetega, ko se ti utrinki mimogrede zlijejo v kakšen usoden pomen.

Zvoni, odprem vrata in glej ga, no, glej, vraga, zunaj v temi stoji Alan. Pove mi, da se mora nujno pogovoriti. Trajalo bo dve minuti. Okej, prav. Rečem mu, naj pride noter, saj ne bova ja med vrati, on pokima in vstopi.

Šele takrat si seževa v roke. Zdi se mi nekam ner-vozen.

»Pa sezuje se,« ga prosim, »ta kurčev tepih sem šele včeraj prinesel iz čistilnice.«

Na brzino si skladi dol svoje čevlje, ja ja, zamrmlija vmes, čevlji, ni problema. V omarici mu najdem primerne copate in jih vržem predenj na tla.

»Mali ga je čisto pokozlal, neverjetno,« mu rečem glede tepiha.

On spet pokima, tako kot prej med vrati, greva v kuhinjo, posedeva se lepo za mizo. Pokličem Anko, ehej, zatulim, ona se prikaže na vratih, z roko si potiska pramen las za uho, pravi: »Ja, kaj pa je?«

»Obisk imam, kaj ne vidiš?« ji odgovorim.

Z Alanom se pozdravita, zdravo, zdravo, že dolgo te nisem videla, reče ona. Potem stopi mimo naju, gre do hladilnika, vzame dve piksni piva in viski, še dva kozarčka iz kredence. Brez besed jo opazujeva, nihče nič ne reče. Vse to položi pred naju na mizo, potem gre hitro nazaj v sobo k tamalemu.

Z njim imava zadnje čase precej problemov, cele dneve in noči rjove, da se nama že trga, drisko ima in nonstop bruha. Dva dni nazaj je pokozlal cel hodnik, ko sem ga nesel iz postelje v kopalnico. Se mi zdi, da tepih še vedno malo smrdi po kislem, ampak Anka pravi, da to ni nič.

Danes ni nič bolje, zjutraj smo šli k dohtarju, zdaj mu Anka kuha neke posebne čajčke. Čim več sva ob njem, filava ga s sadjem, pretlačenimi bananami, kašicami, kakor je svetoval dohtar.

Alan si prižge cigareto, natočim mu za prst viskija, odpreva pivo, potem začne. Malo menca, nekaj muti, potem mi pa le pove, da potrebuje denar.

Keš.

»Za odvetnike,« reče. »Zdaj so me navili.«

Jaz sem začuden, pojma nimam o Alanovih odvetnikih, nikoli ni bilo govora o kakšnih kurčevih odvetnikih. On mi ni do tega momenta omenil še čisto nič, je bil tiho kot navadna rit. Okej, to so pač njegovi posli, njegova stvar, briga me. Je pač držal zase. Ampak zdaj, ko hoče denar, imam pravico vedeti. Navsezadnje je Alan moj brat, vsi smo mi ena družina.

»Kakšni odvetniki, zaboga?« vprašam. Rastogoteno. Pogledam ga naravnost v obraz. Na njegovem ksihtu iščem pojasnila. Me že prav zanima, kaj bo rekel.

Gledam ga tako v oči, ki so po barvi enake mojim, gledam v usta, ki se krivijo kot moja. Enojajč-na dvojčka sva, jaz in tale Alan, njemu sicer manjka en zob spredaj, to je zdaj edina oprijemljiva razlika med nama. Zadnjič me je nasmejal, ko mi je povedal, da je pri zobarjih že na vrhu čakalne liste in da bova kmalu spet čisto enaka. Sicer pa je med nama še ena razlika – v sorodstveni strukturi: on je stric, jaz pa še ne, ma, to zdaj nima veze.

Kakor koli že. Hočem pojasnila. Kakšen denar, kakšni jebeni odvetniki?

»Odvetniki, človek,« reče on, »saj veš, za njihove usluge.«

»Ja, pizda, saj, ampak kakšne usluge?«

Alan pogleda naokrog po kuhinji, molči, dlani potisne drugo v drugo, v nekakšen buhtelj členkov, kit in nohtov.

»Poslušaj,« reče, »takole stoji ta stvar.« Globoko

vzdihne, na vratu mu izstopi žila, postane še nekam bolj resnoben.

»Tisti tip, veš, ta, ki mi je razsul čekane, ta me zdaj kurba toži.«

»Toži?! On?«

To se mi zdi pa totalno neverjetno.

»Ja, nekaj dni nazaj sem dobil pošto, zdaj sem na-jel odvetnika, ta pa hoče vnaprej nekaj denarja. Jaz sem pa trenutno brez.«

Alan se je takrat peljal domov, tu čez naselje se je peljal, tako kot vedno, saj drugje ne gre, menjal je cede v avtoradiu ali kaj že, in glih takrat pred njega naenkrat upade neki golf, vzvratno s parkinga. Sko-raj sta se zaletela, oni tip je popizdil, skočil ven iz avta, vpil, Alan, kakršen je, mu ni ostal dolžan, je stopil tudi on na plano. In evo, čez par sekund sta se že razmetavala po tleh, nabralo se je še nekaj publi-ke iz blokov, neke tete, mularija, ena stara je nekaj kričala. Cel kraval, skratka.

Alan ni vedel ne kaj, ne kako. Naenkrat so bili tam policaji, oni tip je bil stolčen v asfalt, Alan pa brez zoba in prav tako zadovoljivo prefukan.

Čista komedija, tip, ki je kao začel, ga pa zdaj še toži.

Res pizdarija. Mislim, naj gre vse v tri pičke kra-sne. Kakšen folk!

»Pa to ni res, človek,« zatulim, pa saj to ni res!

Na vratih kuhinje se takrat prikaže Anka, oblečena je v trenirko in zelen, raztegnjen pulover, lase ima spuščene, vse tako kot prej, seveda.

»Pa daj mir, madona, ne kriči, Adi je končno za-spal,« mi reče s pridruženim glasom, njen obraz je čudno skremžen, zmečkan. Tole s tamalim jo precej matra, skrbi jo, pa saj mene tudi skrbi.

»Ma, dobro, Anka,« ji odgovorim, »kaj ne vidiš, madona, brata mi toži tisti kreten. Kako naj bom po-tem tiho?«

Alan pogleda proti njej, tako vdano, milo. Žalo-stno, ma ko en pes.

»Kateri kreten?« vpraša ona.

Odgovori Alan: »Ma, oni kmet od zadnjič.« Potem se zopno nasmehe, razširi ustnice, da mu med zobmi zasije črna luknja, Anka pokima, češ, aja, tisti kreten.

Takoj ji je vse jasno.

»Ta, ja,« doda Alan, ja ja.

»In kaj boš zdaj?«

Vskočim jaz, razložim to z odvetniki in denarjem. Anka me pogleda na njen način, takoj vem, kaj mi hoče s tem povedati.

»Jaz bi to drugače uredila,« reče ona kar tako, »razčesnila bi mu butaro, pizdunu usranemu.«

Potem se obrne. »Pa dajta se malo tiše pogovar-jat, prosim, da se Adi ne zbudi,« nama še navrže, ko gre nazaj v sobo.

»Ženska ima kot vedno prav,« rečem bratu, »to bi moral uredit že takoj na začetku, takoj ko si dobil ti-sto pošto.«

»Mah, ja,« zavzdihne on, »ni to kar tako.«

»Koji kurac da ni?«

Natočim nama še en viski. Roke se mi tresejo.

Rečem: »To zdaj še ni nič, kaj če dobi tožbo? Pol boš pa res pljunil celo bogastvo, stari.«

Takrat se zasliši Adijev jok, stene se trgajo, jaz zakolnem, pa ne spet! Anka že prihaja iz sobe, v ro-kah nosi otroka, ki se dere, kot da bo vsak moment vesoljni potop.

»No, pa sta ga zbudila, super,« reče in ga gunca, hodi gor dol. Slišim jo, kako mu žujnja: gučigučigu-či, gučigučiguči, gučigučiguči.

V pizdo materino in še ta gučiguči!

»Ma, ti si kriva,« se zaderem, »ko pa non stop le-taš not pa ven iz sobe, porkamadona.« Alan steguje vrat, da bi videl nečaka. Mater je že zrasel, si najbrž misli. Jaz samo še čakam, da bo prijavil, kako je v končni fazi podoben tudi njemu.

Pa kaj še, mislim, ej.

V glavnem. Otrok se dere, vrešči na ves glas, niti pogovarjati se ne da. Pa kaj mu je naenkrat, pizda? mi šviga čez možgane, tamali pa še kar tuli, do ne-zavesti. Ej.

Denarja nimava z Anko nič, prav nič, suša je. Štiri-sto evrov imava spravljениh za otroško posteljo, vse ostalo nama gre sproti, krediti, računi, tudi otrok ko-šta, pa še kako. Biznis je zadnje čase v zastoju, malo se je bilo treba ohladiti, ustaviti konje, ker je ratalo prevroče. Ampak nekaj bo treba ukreniti glede tega z Alanom. A kaj, ko je zdaj vse na kupu, pa še tole z Adijem.

Za popizdit. Ma, res. Denar, vsi bi radi samo de-nar.

Alan me gleda, malo še odpije, tiho je, vsi trije smo tiho, poslušamo samo otroka, ki se na smrt dere. Vsak si misli svoje, vsak od nas je nekje dru-gje.

»Nič, Alan, greva, pridi,« rečem bratu, zvrnem vi-ski in vstanem. Anka sprašuje, kam zdaj, med dre-tjem tamalega je njen glas komaj razločljiv.

»Ne moreš me pustiti samega s tamalim,« pravi.

»Ven greva, ven,« zahreščim vanjo, za trenutek ujamem rdečo, razžarjeno spako otročkovega obra-za.

»Za pol ure bom nazaj.«

Alan mi sledi, greva v predsobo, se obujeva, Anka je kmalu za nama.

»Kaj pa otrok, misliš, da bom zmogla sama, a?«

»Tako bova nazaj,« razločno odvrnem, s strupeno odločnostjo. »Res bova takoj. Nič hudega ti ne bo.«

»Ampak ...«

Stopim tik do nje, da začuti mojo sapo.

»Zapri!«

Alan ji opravičljivo kima, natika si še levi čevlji. Vidi se, da mu je malo neprijetno, ko je prišel sem, pa je zdaj kar naenkrat cela štala zaradi vsega tega. Končno stopiva ven iz stanovanja.

Zunaj na hodniku me vpraša, kam zaboga greva, zdi se mu prehitro, on vendar upa na denar. Na goto-vino. Keš. Nekaj takega. Obrnem se k njemu, medla svetloba leze po najinih identičnih obrazih, ki sta zdaj čisto blizu skupaj.

Tako je, kot bi brez enega zoba stal pred ogleda-lom.

Jebemti zob in vse skupaj!

»Najprej na parkirišče nekaj iskat,« rečem.

On me začudeno pogleda.

»Veš, ženska je res pametno govorila,« mu poja-snim.

Potem se lepo obrnem in grem po hodniku, brat pa za mano. Greva torej nekaj iskat, potem pa bomo zadevo uredili po svoje, brez odvetnikov in tega.

Po svoje.

Alan ne ve, da jo imam po novem spravljeno v avtu. Čisto nova je, devet milimetrov, lepa, lahka, kako lepo se ti uleže v dlan. Skrito imam pod otroškim sedežem, sem se tega dobro domislil, tam ne bo nihče šnofal za orožjem, jebes jim mater.

Piknik z ekstremom, 2. del

Leta, res leta nazaj smo Gogaši en piknik že imeli. To je bilo tako dolgo nazaj, da je Gregor šele prvo hčerko pridelal, Ličen še nobenega sina, Brigita je bila tudi še brez vseh od sedanjih treh otrok in četrtega v delu ... Piknik smo organizirali zato, ker smo razmišljali, česa bi se lotili, da bi k dogodku pritegnili čim več domačih ljudi. Kot Winston C. jim obljubljaš kri in znoj in adrenalin, pa jih ne premakneš spred televizorja, zato smo udarili po edini preostali možnosti – hrani! Ljudi povabiš na hrano in pridejo. Vsaj teoretično. Zabavali smo se ob Krki, ko je še bila čista za plavanje, na čudovitem prostoru s kuriščem, z igrišči, s pokošeno travo, pomoli, klopami, skakalnicami, z vrvmi ... Sicer sem se počutil kot Kolumb, ko so nas domačini malce postrani gledali, in ker nismo imeli steklenih biserov in ogledal, je tudi Union pivo zado-stovalo. Piknik se je prav prijetno dogajal, to že moram povedati; če bi pisal pravljico, bi napisal, da smo jedli, pili in plesali, dokler sonce ni zašlo za deveto goro. Čeprav ni bilo povsem tako. S Hugom sva švicala nad žarom, da nama je znoj z nosov kapljal na čevapčiče in nabodala, ker pa sva se v prejšnjem življenju nekaj zamerila stvar-niku, sta se poleg naju usedla (da sta bila bliže hrani!) še Lubej in Skendi. To je nekaj podobnega, kakor če se na že povsem od suše izžgana afriška polja spusti še roj kobilic. Eh!

Kaj je bilo takrat na tistem pikniku ekstremnega? Vam bom čisto na uho zašepetal – nisem kupil dovolj olja in se je vse meso (in bilo ga je ogromno, verjemite, kajti prisoten je bil tudi Sniffy, zaradi katerega je Mr. Sladoledni vrt Šiško uvedel tudi nočno burek izmeno!) peko in cmarilo v kakšnem litru olja. Ki je bilo na koncu tekoče kakor voda, o barvi pa niti ne bi govoril. Dobro pa je bilo vseeno. Da bi si še angelčki prste obliznili, če bi zobke imeli ...

Kakor koli, zadeva je odšla v legendo in dolga leta sem poslušal, kako smo se pred leti znali zabavati itd., in sem, ker sem postal novopečeni jamar, sklenil združiti prijatelje s koristnim. Ker so vsi želeli piknik in ker nihče več ni želel poslušati mojih jamar-skih zgodbic, sem organiziral piknik Goginih avtorjev in simpatizerjev pri Podturnu pri Dolenjskih Toplicah. Ob naravoslovni poti Rožek, kjer je

povsem naključno tudi ne preveč zahtevna jama Jazbina.

Za pijačo, jedajočo in vse ostalo so poskrbeli Bjanka, Urša in Matic (zato je bilo olja za peko dovolj), za peko je poskrbel Suki, za jamar-sko opremo člani jamar-skega kluba (www.jknm.si), za poljska stranišča Krsto (celo dve kabini smo dobili, za tiste pod 30 in tiste nad 30 let!), za navodila, kako priti do tja, pa sem poskrbel jaz. In je vse teklo kot namazano, le ogromno ljudi je klicalo, ker očitno ni znalo brati mojih navodil, kako nas najti! Zmagovalec je bil Igor, ki se je edini držal navodil, parkiral, kakor je bilo napisano, le v napačno stran se je potem z družinico (in s sodčkom zelo pitnega cvička pod pazduho) napotil in smo ga žejni čakali kar nekaj časa, da se je spet usmeril pravilno! Prišli so skoraj vsi, le družine Kreslin ni bilo, zato bo moral naš avtor Vladek naslednjič, ko bomo spet v kakšni jami, za kazen peti dalmatinske pesmi. Smo kazen soglasno določili, nihče ni bil proti!

Prepričan sem bil, da veliko piknikašev pač ne bo hotelo v blato in temo in ožine, a sem se seveda motil. Pisatelj, pisateljice, pesnice in pesniki in uredniki in lektorji (no, lektorica je bila le ena in je pri prvi ožini pobegnila ven, če sem povsem iskren!) so prav neučakano oblačili kombinezone in škornje in čelade, vodili smo jih po štiri ali pet naenkrat, saj so na srečo netopirji že zapustili Jazbino. Prav zanimivo je bilo opazovati prijatelje, ko smo naleteli na prvo ožino. Nekateri so se zapodili noter brez strahu in oklevanja, nekateri so se hoteli nemudoma posloviti. A ob nekaj spodbudnih besedah in črednem nagonu (kamor so šli drugi, grem seveda lahko tudi jaz) smo jo premagali. Do druge ožine, ki jo je bilo najlaže premagati po trebuhu. Spodaj pa gosto blato. Tudi tu je bilo zanimivo opazovati odrasle izobražene ljudi, s kakšnim veseljem so zabrazdali po brozgi, ko je prvo nelagodje minilo. Zmagovalec je bil Miha, ki je pred vstopom v jamo razlagal, kako je enkrat z Morovičem sedem ur blodil po podzemlju, ko se je v Jazbini za malenkost spustil strop, pa je že odnehal. Ker ni samo velik pisatelj, je tudi velik človek. Mislim, seveda je velik človek v vseh pogledih, ker drugače ne bi bil Gogin avtor, a je velik tudi v fizičnem pogledu. Je odne-

hal, toliko pa še da nase, da nas je kar v jami počakal do vrnitve in smo ven prišli skupaj in če ne bi imeli uredniki velikih gobcev, nihče ne bi vedel, da je odstopil že pri prvi ožini! Nina je bila junaška, a je pri prvi ožini skoraj stekla stran, malce sumim, da zaradi tega, ker je imela oblečen najbolj čist kombinezon. Je bil pa bolj pogumen Igor, ki trebuha sicer nima, ima pa zaradi vseh športov, s katerimi se ukvarja, deformiran prsni koš kot Arnold Š. In je rinil in rinil in ni šlo pa ni šlo, na koncu se mu je celo glava zatikala, a ker je športnik in ker nikoli ne odneha, mu je uspelo in ga nismo pustili noter. Navdušenje vseh je bilo res veliko, celo Stanka, katere prsni koš se lahko meri z Igorjevim, je navdušeno vriskala. Kako je jamarstvo super in fajn. Urša je udarila dva obiska, Bjanka, za katero sem mislil, da niti pokukala ne bo noter, pa skoraj enega. Malo pred ciljem je odstopila, in ko je prišla ven, šest minut ni hotela govoriti z nobenim, drugače je bilo pa kul. Blatno do amena, a kaj bi to, nekateri celo zaradi tega na Rock Otočec hodijo ...

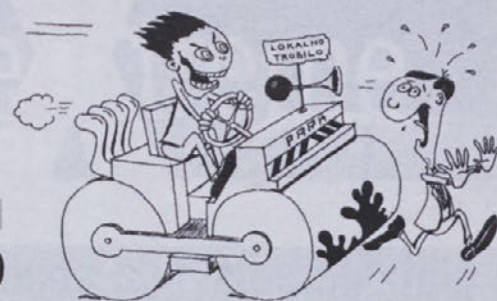
Ja, piknik je bil totalen uspeh, le Ličen ni šel noter, kakor se tudi na prvem pikniku ni hotel kopati. Ker mladost je norost in sama vanjo pade, sem takrat zapisal, pa še prav sem imel!

Aja, skoraj bi pozabil – za malce zabave sta poskrbela tudi Uroševa psica, ki je čistokrvna bršljinska mešanica (hej, Šini, v resnici se tej pasmi reče novomeški ovčar, op. ur.), in en pritepen vaški cucek, ki sta počela to, kar počnejo na Discoveryju ves čas, glavnemu uredniku Parka je bilo pa nerodno ... Drugih izgrediv pa ni bilo. Gogini garači in simpatizerji smo pili, jedli, peli in plesali še dolgo v noč, bil je dan, ko so bile dovoljene sanje in zagotovo ga bomo čez kakšno desetletje spet ponovili, le da prišparamo nekaj denarja!

Druga plat "dolenjskega posebneža"

Gašper Klančar

l o k a l n o t r o b i l o

Mestna občina Novo mesto izumlja

Novomeščani klonirali župana za vso Evropo

Dr. John Cvelbar se je vrnil iz laboratorija – Pritožba Silnega Rastlinojeda – Projekt Koc Stari Don Muha so prijavi na evropski razpis

Po treh letih se je dr. John Cvelbar, svetovalec za razvoj novomeškega župana Alojza Muhe, vrnil iz laboratorija, ki je na skrivni lokaciji v podstrešju Rotovža (levo od baterij, ki napajajo mestno uro), in Muhi sporočil izsledke svojega večletnega garanja. Županu je predlagal, da novomeška občina pod okriljem oddelka za investicije in razvoj klonira povsem unikatno človeško bitje, prihodnjega in večnega novomeškega župana. V klonu bodo združeni geni vseh dosedanjih novomeških županov, Francija Kocine, dr. Antona Starija, Velikega Maga Boška Don Kove in Alojza Muhe.

»Genialna ideja, vredna celoletnega pridelka podgorjanske trte,« je bil v svoji prvi izjavi kratek župan.

Muha je nato nemudoma sklical izredno sejo novomeškega občinskega sveta, na katerem so soglasno potrdili njegov predlog. Največ razprave pa je bilo po pričakovanjih pri vprašanju, kakšen delež genetske zasnove bodočega superžupana, ki se ga je že prejelo ljudsko ime Koc Stari Don Muha, naj prispeva posamezni novomeški velikan. Na

koncu so prišli do kompromisne formule $1 + 7 + 22 + 70$. Odstotek svoje veličine bo torej prispeval Kocina, sedem odstotkov dr. Stari, 22 odstotkov don Kova, večino pa po pričakovanjih kar obstoječi novomeški župan. S tem se je na koncu strinjala tudi opozicija.

Levi Car (samostojni) je tako po glasovanju izjavil: »Svetovalcu dr. Cvelbarju je treba priznati, da je opravil izjemno delo in da naše dosedanje kritike njegovega dela niso bile upravičene. Županu Muhi je treba še enkrat več priznati, da je okoli sebe zbral fantastičen tim.«

Tudi direktorica Mojči Novak (LDS, zaradi gospodarske recesije je po neuradnih informacijah prodala vse svoje nepremičnine in se preselila v Adriano prikolico) je priznala: »Kljub temu da sem v opoziciji, sem bila tudi jaz v skrbeh, kaj se bo zgodilo, ko Muhe enkrat ne bo več. Kdo bo še naprej tako enkratno in neponovljivo vodil našo občino? Kdo bo v naše mesto še naprej vozil evropski in državni denar? Kdo bo za dolensko prestolnico še naprej

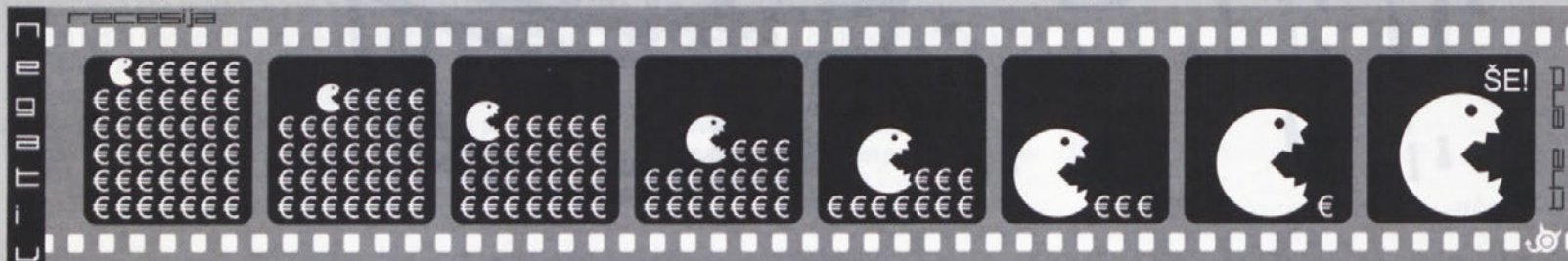
zastavljal svoj glas v Ljubljani in Bruslju? Kdo bo še naprej pospeševal novomeško profesionalno in ljubiteljsko kulturo? Kdo bo gradil športno infrastrukturo? Kdo bo sklepal javno-zasebna partnerstva na vseh možnih področjih? Kdo bo gradil obvoznice in ostale ceste, pločnike in kolesarske steze? Resnično sem bila v skrbeh za našo občino in rešitev dr. Johna Cvelbarja mi daje upanje.«

Ostro je protestiral le predstavnik romske skupnosti Silni Rastlinojed, ki je zahteval, da tudi on vsaj s kakšnim odstotkom participira na genetski zasnovi bodočega superžupana: »Povejte mi, kako je lahko nekdo dober župan, če v sebi nima vsaj kančka cigana?«

Dr. Cvelbar se je takoj po potrditvi v občinskem svetu vrnil v svoj laboratorij v mestni hiši, kjer razvija še zadnje podrobnosti svoje ideje. Mestna občina Novo mesto pa je nemudoma – tako kot se v tem mandatu zadeve izvajajo – hitro, učinkovito in odločno prijavila projekt, ki mu je dala delovno ime Naj Muha odleti tudi v Evropo, na evropske strukturne in kohezijske sklade. Ideja je namreč v tem, da ne bi klonirali le enega Koca Starega Dona Muha, ampak bi novomeški patent ponudili vsem primerljivim mestom po celotni Evropi.

Analitiki ne dvomijo v to, da projekt ne bi dobil finančne injekcije Evrope. Jasen signal je poslal celo Oli Ren, ki je dokončno in nepreklicno odpovedal kakršna koli nadaljnja pogajanja med Slovenijo in Hrvaško, rekoč: »Ko bosta Ljubljana in Zagreb enkrat imela župana, kot bo Koc Stari Don Muha, ne bo nikakršnega spora med državama več. Vprašanje je celo, ali bosta to sploh še dve državi!«

Ob vsem rompomopu, ki ga je dvignil genialni projekt dr. Cvelbarja, pa je povsem mimo medijev in javnosti švignil še preostali del triletnega dela županovega svetovalca. Dr. John je namreč poleg ideje o klonu prispeval še dva predloga, namreč računalniško igrico ter predlog o preimenovanju novomeških ulicah po našem županu. Kot je pojasnil županov svetovalec, bo klon dolgoročno lahko uspešno županoval le v primeru, da bo zagotovljena primerna ideološka podlaga, ki jo bomo zgradili le s primerno vzgojo otrok in občanov. Več o tem pa v prihodnji številki Potlača.

Nismo brezplačni.

Park, revija, ki stane 2,5 EUR.

Pa vendar ...

PREJEMAJ PARK 3 MESECE BREZPLAČNO!

Vsakdo, ki se bo odločil za sklenitev naročniškega razmerja z revijo Park, bo revijo tri mesece prejemal brezplačno. Pogoji:

- Naročnik prejema revijo tri mesece brezplačno.
- Naročnik ima kadarkoli v obdobju treh mesecev možnost, da se od revije odjavi, ne da bi karkoli plačal.
- Po preteku treh mesecev začne teči naročniško razmerje.

Revija Park v prosti prodaji stane 2,5 EUR. Naročniki imajo 10-odstotni popust, dijaki, študentje, upokojenci, brezposelni in matere na porodniškem dopustu 20-odstotni popust.

Naročila:
park@park-on.net
www.park.si
telefon 07-393-08-12

ARHITEKTON d.o.o.
Novi trg 9, 8000 Novo mesto
tel.: 07 33 71 520
fax: 07 33 71 521
gsm: 041 671 338
projektiranje
inženiring

Avtohiša Berus
Podbevškova 1, Novo mesto
Servisno prodajni center
vozil Volkswagen in Audi
07 371 98 00

AVTOŠOLA RIBA
Ulica stare pravde 15
Novi trg 11, Novo mesto
tel: 07/33 26 722
m-tel: 041 671 480
d.o.o.

Branko Tratar s.p.
projektiranje,
posl. posredovanje, nadzor
Uil. talcev 2, Novo mesto
tel.: 07 33 80 900
PROJEKT biro

Konvikt
REKLAMNA AGENCIJA

SOPHOS
SOPHOS ANTI-VIRUS
Pooblaščen distributer za Slovenijo
www.sophos.si

ORIKS
VOĐENJE POSLOVNIH KNJIG ZA PODJETJA IN
SAMOSTOJNE PODJETNIKE TER POMOČ
OD USTANOVITVE DO REGISTRACIJE PODJETJA
Mira Lalič
Danila Bučarja 22 tel.: 07/33 73 380, 33 73 381
8000 Novo mesto fax: 07/33 73 382
GSM: 041/682-470
UPOŠTEVAMO KARTICO OBRATNIK OBRATNIKU!
Podružnica Žužemberk tel.: 07/36 91 960

MARJAN ŠMALC s.p.
041/671-461, fax: 07/33-25-968
PROVA e-mail: marjan.smalc@siol.net
VARNOST PRI DELU - POŽARNA VARNOST

**Gradbeno projektiranje
in inženiring d.o.o. GPI**
Ljubljanska cesta 26, Novo mesto
tel.: 07 33 77 630, www.gpi.si

INFOTEHNA
Glavni trg 20, Novo mesto
tel.: 07 39 30 600

MONTAŽA IN POPRAVILLO VODOVODNIH INŠTALACIJ
Jernej Jakše s.p.
Bršljin 32, Novo mesto
gsm: 041 650 700

Lesbo mizarstvo
Jože Bogovič, s.p.
Izdelava masivnih postelj in posteljnih vložkov
tel: 07/33 46 586, gsm: 041 385 670, fax: 07/33 46 587

RENNER
WOOD COATINGS
AICO Novo mesto, d. o. o.

RENAULT
TIMI d.o.o. Novo mesto
Smolenja vas 10 a, Novo mesto
Tel: 07/3374-200, fax: 3374-202
• POOBLAŠČENI SERVIS VOZIL RENAULT
• AVTOELEKTRIKA • VULKANIZERSTVO

DARO BIRO
Razalija Judež s.p.
Velika Cikava 12B
8000 Novo mesto
tel./fax: 07/33 72 930, mobilni: 031 293 661
delovni čas: od pon. do pet. od 8. do 15. ure
e-mail: darabiro@siol.net
GSM: 041 643 133

TILIA
Zavarovalnica Tilia, d.d.
Članica skupine SavaRe
www.zav-tilia.si

agencija servis
Novo mesto: Prešernov trg 6,
Trebneje: Baragov trg 1,
Črnomelj: Kolodvorska c. 35,
Brezplačna tel.št.: 080 22 16
www.mservis.si

MASAŽNISALON
Grabč David s.p.
Kandijska cesta 34, Novo mesto
T: 051 325 270 W: www.masazni-salon.si
PONUDBA DARILNIH BONOV!

fine cars® d.o.o.
Prodaja vozil
Bajčeva 6, Novo mesto
Tel./fax: 07 33 80 860

ToMaS
PRODAJA IN SERVISIRANJE RAČUNALNIŠKE OPREME
PRODAJALNA LOČNA, Seidlova 48
Tel.: 07/30 20 190 • www.tomas.si

VIDENTIC
ESTETIKA V ZOBNI TEHNIKI
VIDENTIC d.o.o. 041/ 572 497

www.park.si

Novomeški 2009 poletni večeri

julij

Muzejski vrtovi 9. - 11. julij

Vrtovi Dolenjskega muzeja, v primeru slabega vremena Trdinova dvorana Kulturnega centra Janeza Trdine.

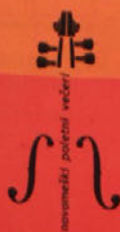
City of Belfast Youth Orchestra 14. julij, 20.30

Trdinova dvorana Kulturnega centra Janeza Trdine, vstopnine ni.

FotoPub Nikonova četrtkova nagrada 30. julij, 21.00

Vrtovi Dolenjskega muzeja, v primeru slabega vremena Trdinova dvorana Kulturnega centra Janeza Trdine, vstopnine ni.

VEČ NA: WWW.VECERI.NOVOMESTO.SI

Organizatorji:

lokalipatriot

mavrica

Medijski pokrovitelji:

PARMA VARNOSTNI INŽENIRING
tel./fax: 07 33 44 220
mob.: 041 649 277
PARMA Rudi IVANČIČ s.p.
Mala Cikava 17c, 8000 Novo mesto

Cvetličarna Cvetnik
Ljubljanska 27,
Podbevkova 4,
Novo mesto

ACER
Prostorsko načrtovanje, projektiranje
in varstvo okolja Novo mesto, d.o.o.

Lubcon d.o.o.
Adamičeva 26
Novo mesto
tel.: 07 33 80 760

NOUN 07 33
reklamna agencija 21 391

ARCHITECT LINE
projektiranje, načrtovanje, oprema, design
Ljubljanska cesta 26, 8000 Novo mesto
tel 07 30 -79-811, 041 671-321

041 722 801

SOREX d.o.o.
Foersterjeva 10, 8000 Novo mesto
Tel.: 07 33 79 010
e-mail: info@sorex.si, www.sorex.si
Fax: 07 33 79 011
Samolepilne etikete • Foto papir

Luminus si
www.luminus.si

RSL
PRODUKT
www.rsl-produkt.si

**Vse na enem mestu: izleti, potovanja,
sejmi, letovanja, zimovanja, letalske
vozovnice za posameznike in skupine!**

KOMPAS NOVO MESTO d.o.o.
tel. 07/39 31 520

OŠ Dragotin Kette
Šegova 117, 8000 Novo mesto
T: 07 373 0850, F: 07 373 0860
Tajništvo-os.dk@guest.arnes.si

**GOZDNO GOSPODARSTVO
NOVO MESTO d.d.**
Gubčeva 15, 8000 Novo mesto
Telefon: h.c. 07/33 21 065

moba
Izdelava posteljnih vložkov Latoflex
Stopiče

LoGing ESTABLISHED 1993
NOVO MESTO - www.loging.si
INDUSTRIJSKI MONTAŽNI OBJEKTI

ZP MS Rozmanova ulica 10, Novo mesto
Tel.: 07 33 71 470, 041 643 969
e-mail: dpm.mojca1@siol.net
www.drustvopm-mojca.si
Društvo prijateljev mladine
"Mojca" Novo mesto

UDARNI list

30 let
ROLETARSTVO MEDLE d.o.o.
8000 Novo mesto • Podbevkova ulica 31 • tel.: 07/3 930 930
E-mail: roletarstvo.medle@siol.net
OKNA - VRATA - SENČILA

N.Si Nova Slovenija
Kriščanska ljudska stranka
Zaupamo v
moč
dobrega

YURENA
šola tujih jezikov
33 72 100 Glavni trg 11, Novo mesto 102

**KNJIGOVODSTVO
ORGANIZACIJA IN
TRGOVINA d.o.o.**
NOVO MESTO, ŠEGOVA 90, TEL.: 07/33 75 960,
FAXS: 07/33 75 961, e-mail: kodavisiol.net
VODENJE KNJIGOVODSTVA ZA PODJETJA IN
SAMOSTOJNE PODJETNIKE ZA DOMAČI IN TUJI TRG

KODA
NOVO MESTO, ŠEGOVA 90, TEL.: 07/33 75 960,
FAXS: 07/33 75 961, e-mail: kodavisiol.net
VODENJE KNJIGOVODSTVA ZA PODJETJA IN
SAMOSTOJNE PODJETNIKE ZA DOMAČI IN TUJI TRG

Sporti d.o.o.
Košenice 83, Novo mesto
Cvček
BRUŠINE ZAČE

3TAV
Izbrane informacije d.o.o.

• Poslovni informacijski sistemi
(Windows okolje, SQL odjemalec/strežnik)
• Razvoj nove programske opreme po meri uporabnika
• Razvoj internet aplikacij in web gostovanje

Tel: 07 393 56 16 • www.3tav.si

KAMNOSEŠTVO
Marjan LUKŠIČ s.p.
Košenice 92, Novo mesto,
Tel./fax: 07 33 47 015, gsm: 041 720 102

DRAGAN ŠOBAR s.p.
Elektroinstalacije
Ragovska 2
8000 Novo mesto
Tel, fax: 07 / 334 12 93
Mob: 041 / 616 762

atmosferacaffe

stia
d.o.o. Novo mesto
info@stia.si
tel.: 07 39 34 780 - fax: 07 39 34 789

MAJCEN
Novo mesto
Tel.: 07 33 22 193, Fax: 07 33 70 601

Forex Commerce d.o.o.
Smrečnikova ulica 19
8000 Novo mesto

Visio d.o.o.
Metelkova 7b, Ljubljana

**HRANILNICA
LON**
d.d., Kranj
PE Novo mesto
TEL.: 07 337 10 10

**Slovenska demokratska stranka
SDS**
Mestni odbor
Novo mesto

REAL, d.o.o. Novo mesto
Kočvarjeva 2
8000 NOVO MESTO

LDS
Mestni odbor Novo mesto

KNJIGOVEŠTVO
Kelbič Pavel, s.p.
Delavnica: Pod Trško goro 11, T: 07 3325 718
Doma: Mestne njive 6, T: 07 3325 926
GSM: 041 726 644

**GALERIJA
GOSPODIČNA**
OKVIRJANJE SLIK
PRODAJNO RAZSTAVNA GALERIJA
13. februar 2, Novo mesto
Tel. fax: 07/30 31 126

harlem računalniški inženiring
Foersterjeva ulica 10
8000 Novo mesto
tel: 07 3382 900
http://www.harlem.si/

**SALON
MASAŽE
N ZDRAVJA**
Matjaž BUČAR s.p.
Glavni trg 2
Novo mesto
Tel.: 041 736 495
PONUDBA DARILNIH BONOV

ID - INTERIOR DESIGN d.o.o.
ARHITEKTURA & DESIGN
GERMOVA 3, 8 000 NOVO MESTO
t: +386 (0)7 393 20 80
f: +386 (0)7 393 20 89
e: info@id-design.si
w: www.id-design.si

MALKOM
Ljubljanska 1, Novo mesto
tel.: 39 31 470

PARKETARSTVO
Marjan Kovačič s.p.
Polaganje, brušenje, lakiranje, ponudba več vrst eksotičnih parketov

INTeRIER

TRESPA SANITARNE KABINE IN GARDEROBE
KNAUF MAVČNE STENE IN OBLOGE
Armstrong SPUSČENI STROPI
fermacell MONTAŽNE GRADBEVNE PLOŠČE
Kik Interier d.o.o., Bršljin 18 a, 8000 Novo mesto, tel.: 07/33 21 028, 33 22 944, GSM: 041 612 505

Pleskarstvo Tomazin d.o.o.
Gorenja vas 9a
8220 Šmarješke Toplice
GSM: 041 619 625

SILVER
Novi trg 1, Novo mesto
BTC Ljubljanska 27, Novo mesto

boplast
PYO-BU-LEŠ OKRAJ IN VRHOTA ZA VAŠ DOM
Hribo 57, 8000 Novo mesto / T: 07 3371370, F: 07 3371371

TRGOVINA VIVO SPECIALIZIRANA TRGOVINA S PERILOM (v trgovski hiši Bršljin)
tel.: 07/393-17-96

VZAJEMNA
Jaz zate, ti zame.

steklarstvo Vidmar
Brod 11,
8000 Novo mesto
Tel.: 07 337 90 90

dacomm
KERAMIKA

CEMENTNI IZDELKI BREZNIKAR
Straža 13, 8232 Šentrupert
Tel: 07/ 34 34 590 Fax: 07/ 34 34 591
Mobil: 041 427 652

MONDIAL TRAVEL
Glavni trg 14
Tel.: 07 33 72 740

BELBLED
Trgovina in servis s računalniško opremo
Tel: 07/30-99-400, http://www.belbled.si

ISER
Jabljeva 12, Novo mesto
T: 07-33-74-051
www.iser-ak.si
Računalniško izobraževanje, svetovanje in inženiring

ZAPIS PLUS
Podjetje za poslovne storitve d.o.o.
- Vodenje poslovnih knjig
- Poslovne študije in načrti
- Podjetniško svetovanje
Tel. 07 33 70 150 • Fax. 07 33 70 151
e-mail: zapis@insert.si

Prisojna pot 4, Novo mesto
Tel. 041 652 747
parketarstvo.kovacic@siol.net

INTeRIER

TRESPA SANITARNE KABINE IN GARDEROBE
KNAUF MAVČNE STENE IN OBLOGE
Armstrong SPUSČENI STROPI
fermacell MONTAŽNE GRADBEVNE PLOŠČE
Kik Interier d.o.o., Bršljin 18 a, 8000 Novo mesto, tel.: 07/33 21 028, 33 22 944, GSM: 041 612 505

VRTEC CICIBAN NOVO MESTO
Ragovska ulica 18, 8000 Novo mesto

OŠ DRSKA
Slavka Gruma 63, Novo mesto
tel.: 07/ 39 35 860
fax: 07/ 39 35 876
e-mail: info@os-drska.si

RIC Novo mesto
Novi trg 5, Novo mesto
tel.: 07 39 34 550
www.ric-nm.si

Visoka šola za upravljanje in poslovanje
Dodiplomski in podiplomski
visokošolski programi
Na Loko 2, Novo mesto
tel.: 07 39 30 020

DOLENJSKI MUZEJ
Muzejska 7, Novo mesto
www.dd.muzej.com

ib Investbiro
Ulica Mirana Jarca 33, Novo mesto
07 332 81 97

Šolski center Novo mesto
Šegova 112
Novo mesto

OŠ BRUSNICE
OŠ Brusnice
Velike Brusnice 101
Velike Brusnice

KNJIŽNICA
Rozmanova 26/28,
Novo mesto
tel.: 07 393 46 74

Osnovna šola CENTER
Seidlova cesta 7
8000 Novo mesto

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije
Območna enota Novo mesto

KULTURNI CENTER JANEZA TRDINE
Novi trg 5, Novo mesto
www.kulturnicenter.com

Zarja d.d.
Stanovanjsko podjetje
Prešernov trg 5
Novo mesto

Osnovna šola GRM
Trdinova ul. 7,
8000 Novo mesto
Tel.: 07 39 35 900

Glasbena šola Mirana Jarca
Novo mesto

Center biotehnike in turizma
Sevno 13
Novo mesto

GIMNAZIJA NOVO MESTO
Seidlova cesta 8
8000 Novo mesto

Dijaški dom Novo mesto
Šegova ulica 115
8000 Novo mesto

OŠ Šmarjeta
Šmarjeta 1, Šmarjeta
tel.: 07 38 44 180

GASILSKO REŠEVALNI CENTER NOVO MESTO
Seidlova cesta 29, 8000 Novo mesto

SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM
Ulica talcev 3
Tel.: 07 332 15 27

EKONOMSKA ŠOLA
Ulica talcev 3/a
07 39 33 264

Mestna občina Novo mesto
Seidlova 1, Novo mesto

SLS
Slovenska ljudska stranka
Mestni odbor Novo mesto

MKO d.o.o. NOVO MESTO KOVINSKE KONSTRUKCIJE
KOČEVARJEVA ULICA 1, 8000 NOVO MESTO
Telefon: (+386 7) 39 30 480, 39 30 490
Fax: (+386 7) 39 30 491, E-mail: mko@mko.si
http://www.mko.si/

Plesni center Dolenjske
Novi trg 7, Novo mesto
gsm: 041 754 911

GALERIJA BOŽIDAR JAKAC
Grajska cesta 45, 8311 Kostanjevica na Krki
TEL.: 07/49 87 008, FAX: 07/49 87 335
Ogled razstav in stalnih zbirk:
vsak dan razen ponedeljka od 9. do 18. ure.
www.galerija-bj.si, e-pošta: info@galerija-bj.si

NOVI MEDIJ
Glavni trg 14
8000 Novo mesto
E: novi.medij@iol.net

PUB PRI VODNJAKU
Glavni trg 3, Novo mesto

triglav

HAROLOGI SALON
SAMO NARAVNO JE DOVOLJ DOBR ZA VAŠE LASE
031 607 966 | MILANA MAJČNA 9 | 8000 NOVO MESTO

Frizerstvo in lasuljarstvo KODRČEK
Ljubljanska 80, tel.: 07 33 26 028
Smolenja vas 3, tel.: 07 33 44 118

Frizerski salon Jure
Kandijska 19, Novo mesto

COMOLAN
Trženje in servis računalniške opreme
Ljubljanska 8, Novo mesto
tel.: 07 33 21 638

Nova KBM d.d.
Nova Kreditna banka Maribor
Podružnica Novo mesto, Novi trg 7, Novo mesto

Gostilna Bučar
TUDI ŠTUDENTSKA KOSILA
Boženko Grah, s.p.
Šmihel 14, Novo mesto
Tel.: 07 33 75 325, gsm: 031 647 084

KAVKA PUB
DOBRA KAVA IN DOBRO VZDUŠJE.

Prepih
Gornja Težka voda 19
Stopiče
tel.: 07 30 89 404

Primož Polak s.p.
Ljubljanska cesta 26 (TC HEDERA)
8000 Novo mesto • tel: 07/33 28 041
DELOVNI ČAS
Ponedeljek - srede 7h 23h Petek in sobota 7h 03h
Četrtek 7h 01h Nedelja 16h 23h

NLB

BAKS
mednarodni transport, logistika,
inženiring in storitve Novo mesto d.o.o.
tel.: 07/ 33 70 700; fax: 07/ 33 70 701

TOTAL d.o.o.
PIZZERIA TOTALKA
Kandijska cesta 60
Tel.: 07 302 01 00

ZAVAROVALNICA MARIBOR
Zwittrrova ulica 1, 8000 Novo mesto
tel: +386 7 332 53 30
fax: +386 7 332 53 31
e-mail: pe-novo-mesto@zav-mb.si

DOLENJSKI LIST
Več kot teden - dolenjski list.si

TOTAL TOTALČEK

09.-11. julij novo mesto

muzejski vrtovi

www.lokalpatriot.si/muzejski

8. Poletni
glasbeni
Festival

PREDPRODAJA

VSTOPNIC:

www.eventim.si

www.vstopnice.com

Infotočka DNŠ

KC Janeza Trdine

V primeru slabega vremena
bodo koncerti v KCJT.

triglav

produkcija:

lokalPatriot

koprodukcija:

KULTURNI CENTR
JANJE TRDINE

pokrovitelji:

REPUBLIKA SLOVENIJA

7M DOLENJSKI MUZEJ

medijski pokrovitelji:

RADIO 1

park

DOLNJSKI LIST

Medij

LOKALNO.SI

PARK

III 857/2008/2009

200915205,7

COBISS

KUJANICA N. JARCA
STUDIJSKI ODELOK

Petek 10. julij
TRIBUTE TO

RAY CHARLES

uroš perič bluenote quartet & the pearlettes

OB 21:00

Sobota 11. julij

**NECA
FALK**

maček mupj in mucka macka

OB 19:00

**ALENKA
GODEC**

so najlepše pesmi že napisane

OB 21:00

PO vsakem koncertu:
tematski večer @ lokalpatriot

Nagradna igra za naročnike Parka

Podarjamo 6 vstopnic za festival Muzejski vrtovi!

Odgovorite na spodnji vprašanji in si prislužite vstopnico za festival Muzejski vrtovi, na katerem bodo nastopili Društvo mrtvih pesnikov z gosti, Uroš Perič Bluenote Quartet & The Pearlettes, Neca Falk in Alenka Godec. Več o programu Muzejskih vrtov, ki bo letos potekal od 9. do 11. julija, si preberite na www.lokalpatriot.si/muzejski.

1.

Kdaj je prvič potekal festival Muzejski vrtovi?

- a) Leta 1972 sedanji festival je obuditev tedanjega
- b) Leta 1999, ko so nastopili Kreslin, Predin in Lovšin
- c) Leta 2002
- d) Leta 2003
- e) Leta 2004

2.

Kateri izmed naštetih bendov je že nastopil na festivalu Muzejski vrtovi?

- a) Magnifico
- b) Cubismo
- c) Rudolfovo
- d) Josipa Lisac
- e) Vsi od naštetih
- f) Nobeden od naštetih

Odgovore pošljite na e-naslov park@park-on.net najkasneje do 8. julija 2009. V sporočilu pustite svoje podatke (ime, priimek in naslov). Izžrebali bomo šest nagrajencev, ki bodo prejeli brezplačno vstopnico na festival.